

Vas Gereben *Adomák I.*

Mercator
Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 606 308 7

Mercator Stúdió, 2006

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: peteryk@t-online.hu

VAS GERE BEN

ADOMÁK I.

Nagyot ugrik-e ez a ló, bátyám? – kérdi megint a baka a huszárt.

– No még pedig mekkorát – szörnyűködék a huszár – mikor Mailandból kimasiroztunk, tudod öcsém, abból a szép tündérországból, a mint a végső utcán mennénk, látom, hogy az első kondignációból egy rut vénasszony néz ki, hanem a kezében egy gyönyörű virágbokréta van. Megsarkantyuzom a fakót, ezt, a melyet most látsz, fölugratok az első kondignációig, kikapom a vénasszony kezéből a bokrétát, elnyargalok, s ime látom, hogy a szomszédház második kondignációjából egy gyönyörű szép angyal néz ki, ... megugratom a fakót, a melyet most látsz, föl a második kondignációig, megcsókolom mind a két orcáját, neki adom a bokrétát; *szerbusz kincsem!* mondtam neki, s ez a fakó, a melyet most látsz, nyargalást ment odábbb.

— * —

– Vágták-e az ellenséget, bácsi? kérdi egy paraszt legény a huszárt.

– De vágtuk ám, – szólt jóízűen a huszár – úgy vágtuk, hogy az ütközet után két álló óráig meg nem tudták a felcserek állítani a kezemet, még akkor is *mindig vágott*.

— * —

– Pajtás! – szól az egyik huszár a másikhoz – alig vágok ennek e francziának a fejéhez, mindjárt szétmállik.

– Bizony *komisz* az ilyenadtának a feje, mintha csak a magazinból *fa-szolta* volna ki.

— * —

Volt valaha egy kanccsal szemű élrelmezési tiszt, midőn őkelme a huszároknak zabot adna ki, mérés közben ide s tovanézegetett, nehogy a huszárok itt-ott zsákra szedjék a zabot. Azon közben két huszár régen leste az alkalmat, hogy mégis lophasson, midőn utóbb az egyik elunván a dolgot, a másikat biztatni kezdé.

– Lopjál már, a ki irgalma van.

– Lopnék ám – szól a másik – de hogy verné meg az isten azt a bandzsaszemű tisztet, mikor nem tudom igazán, hogy mikor néz rám.

— * —

Kvártélyozkodtak a huszárok, az utcán egy tiszt várakozék legényére, ki bement a házba, hogy alkalmas helyet találjon; utóbb kijő nagy haraggal:

– Itt is van már valaki!

– Miféle vadállat? kérdi a tiszt.

– Nem tudom én vitéz kapitány uram a nevét, csak azt, hogy ez az, aki *a prófuntokat komendirozza*.

— * —

Áll a verbung, rí a hegedü a cigány markában, körülnéz a verbungos, meglát egy pár diákot a bámulók között, ... oldalt taszigálja a parasztokat:

– Czoki paraszt, – mondja nagy hetykén – félre az utamból, most már *tiszt urakat* verbuválunk – mondja a diákok felé – ifiuram, álljon be had-nagynak.

— * —

– Ha már annyira van – mondja a baka a huszárnak, hogy ugy föltartja kend magát bátyám, hadd tudom én is, hogy mi különbség van a huszár és a baka között?

– Hallgass ide baka – mondja rá a huszár – ha akarod tudni, hát tudd meg, hogy az első a huszár; itt aztán megállsz egy jó darabig, ... értetted? azután jön *egyszer* semmi, azután *másodszor* is semmi, meg *harmadszor* is semmi: azután messze, de igen messze egy szörnyüségés nagy semmi, azután jön egy határ rongyos csizma, azután jön a ... baka.

— * —

Valahol egy dragonyos-lovat kapott el a huszár, és próbaképen ráül-vén, irgalmatlanul kezdé sarkantyúzni a jámbort.

– Mit csinál atyafi azzal a lóval? kérdi egy bámuló.

– Jáрни tanitom a gyámoltalant – mondja a huszár, – hisz a helyett, hogy a két *hátsó* lábán járna, a két *elsőn* jár.

— * —

– Kend nem borotválkozott; – riadt a káplár a közhuszárra, ki az éjet el-korhelykedvén tán, nem ért rá megborotválkozni. Tüstént jöjjön kend rapportra a kapitány urhoz. – Ezzel megindult a káplár, utána a közvitéz végig gyalogolván egy alföldi városnak hosszan elnyujtózkodott utcáját.

– Jelentem, vitéz kapitány uram – mondja a káplár a kapitánynak – hogy ez az ember nem borotválkozott.

Odanéz a kapitány, s nagy bámulására a káplárnak azt mondja:

– Káplár, dörgölje ki a szemét jobban, – hisz ez az ember olyan tisztára meg van borotválva, mintha most jött volna ki a borbélyműhelyből.

Elállt a szeme szája a káplárnak, persze azt nem is gyanította, hogy míg a hosszú utcán végig jöttek, addig a huszár menetközben *megborotválkozott*.

— * —

– Ott lettetek volna – mondja az obsitos huszár a bámuló parasztokhoz – ahol én jártam.

– Törökországban is? kérdék a sarokból.

– Ott is! volt a kurta válasz.

– Hát Tatárországban?

– Ott is voltam! – mondja az obsitos, de hogy többet ne kérdezhesse-
nek tőle, dagadt képpel mondja: hát *Itáliában!*

– Itáliában-e? volt a megcsudálás – tehát olyan nevű falu is van?
kérdéze valaki.

– Falu-e? no csak a kéne még mikor az még nem is város, hanem egy
egész ország, az is pedig milyen? Olyan az az Itália, hogy az egész or-
szágban nem találnál egyetlen egy kályhát, még ha magnak keresnéd is;
mert olyan meleg van ott télen nyáron, hogy az emberek csak éjjel járnak
ki; – magam is csak úgy éltem ott, hogy naphosszat aludtam, s míg azt
meg nem szoktam, magam eluntából egy kis vékony ágra szalonnát bök-
tem föl, kitartottam az ablakon, s alig egy pár szempillantás alatt pörköelve
huztam be!

Ennyit mondott az obsitos előljáróbeszédképen, az alatt hozták a bort:

– Mózes gazda! – kiált egyik hallgató – hadd jöjjön az a bor, *hadd foly-
jon annyi, mint a tenger.*

– Tenger? szólt vissza az obsitos – öcsém! nagy víz ám az a tenger!

– Nagy-e? monda meghökkenve amaz.

– De mekkora! – lőn ismét a válasz – se hossza, se vége, de ... feneke
sincsen! toldá meg hozzája, s aki még a *hosszán* vagy a *szélességén* el
nem szörnyűködött, annak ismét elég bajlódni valója akadt azzal, hogy a
tengernek még *feneke* sincsen.

– Aztán csupa víz volna az a szörnyüségese tenger? kérdeze a másik.

– A hol víz, ott egy csöppig; – volt a magyarázat, hanem a kellőközepén
olyan egy város van, keresztül-átal tizenkét mérföldnyi!

- Talán valami sziklás helyen épült az a város?

- Nincsen ott egy talpatatnyi föld is, sem egy morzsányi kő, mégis ott áll
a város a tengernek kellőközepében.

- Vajon, hogyan építették mégis?

- Csak úgy - mondja nagy könnyen az obsitos - mikor befagyott a ten-
ger, addig hordták a jégre a szalmát, meg a fagyra addig öntözgettek újra
vizet, hogy a jég úgy megvastagodott immár, hogy akármi nagy házat
könnyen elbirhatott.

- Teringettét! bámula valamennyi, míg aztán valamelyiknek az jutott
eszébe:

- Huszár bácsi! hol is van az a tenger?

- Nem mondtam előbb, hogy Itáliában?

- Ejnye, ejnye! - okoskodék amaz - hisz imént monda kelmed, hogy Itá-
liában oly szörnyü meleg van télen, nyáron, hogy a szalonnát is meg lehet
pörkölni a nap melegénél; mikép lehet, hogy ott mégis befagyhat a tenger?

– Azt gondolod öcsém! – mond hetykén a huszár – hogy ez mind addig történt, míg én neked ezt elbeszéltem! nojssz tudsz is te a világ járásához: hisz akkor még a hetvenhetedik öregapád sem élt, mikor ez megtörtént; pedig mi miattunk fagyhatott eleget. Ne is higyed öcsém, hogy azelőtt ilyen volt a világ! száz esztendő mulva, mi miattunk újra megint fagyhat.

– Biz igaz ám! – mondják a többiek, s az obsitos nagyot huzott hívőinek egészségére.

– Nagy-e ott a torony? kérdé megint az egyik hallgató.

Nem maradt adós a felelettel a huszár, s aligha mondta kisebbre, mint a mekkora lehetett a Babilon tornya, s míg azon is bámultak a többiek, rákezdé a hazudságot a huszár, mondván:

– Akkora ott a templom, hogy a pap a mestert, mester a papot nem látja, hanem a pap háta mögött van két huszár lóháton, s mikor a pap azt mondja: *Dominus vobiscum* – hátra nyargal az egyik, s fölint a mesternek, hogy no most mondja az *etkumspirituot*. A templom lámpása pedig akkora, hogy két ember ladikon evez az olajban, s úgy gyújtja meg a harmadik a lámpának belét.

Ennél kisebb hazudságba nem is kap a huszár.

— * —

– István bácsi, – mondja az egyik huszár a másiknak – most hallom, hogy azt a szegény Ferkó gyereket reggel az előörsön egy golyó találta, ott is halt ám szegény; pedig tegnap este milyen sokat nevetgélünk vele.

Elbusulta magát István bácsi, utóbb nagyot káromkodott, s azzal végzé a feleletet:

– Bestimung (Bestimmung) az egész!

— * —

Kapkodta a fejét a rekruta, mikor a golyók sivitottak a füle mellett:

– Ne kapkodd a fejedet, öcsém! – szólt a öreg huszár a rekrutához, – mert úgy jársz, hogy a fejedet a golyóbishoz ütöd.

— * —

Hát még az öreg Tima? az volt ám a legény; a mit róla emlékezetest tudunk, sorban elmondjuk.

Szolgált pedig Olaszországban tizenennyolc esztendeig egyfolytában, meg is tanulta az olasz nyelvet úgy, hogy mikor az öreg Cs... val, akkori kapitányával kijött s Muraközbe értek, hol tudnivalóképen horvátok laknak, s a kirendelt forspontos a befogással sokáig szuszogna; azt mondja neki Cs...

– Miért nem parancsol kend annak a kocsisnak?

– Hogyan parancsoljak, vitéz kapitány uram, mondja Tima, – az isten tagadná meg ezt az *olaszt*, mikor *nem értem a nyelvét*.

— * —

Bámultatta magát a huszár egy debreczeni atyánkfiával, ki már alig győzte a sok kérdezkedést, míg a huszár csak úgy kurtán felelgetett neki, pedig amaz még a lova patkóját is kikérdezgette már.

- Hová tette huszár uram azt a jó lovat?
- Megettük! mond egykedvűen amaz.
- Hol?
- Egy várban, hol bennszorultunk.
- Szenvedtek sokat, tudom.
- Meghiszem, mondja rá a huszár.
- Koplaltak is?
- Azt is meghiszem.
- Aztán lóhust ettek.
- A mig benn tartott.
- Aztán mit ettek? szörnyűködék a debreczeni.
- Mit-e?... kapott a szóba a huszár – *egeret* ettünk.
- *Egeret?* aztán megették?

– Meg ám, csak lett volna elég; de utóbb abból is úgy kifogytunk, hogy tizenkét ember kapott *egy egeret*.

— * —

- Volt-e valaki vendég? – kérdi egyszer Timát a haza jövő kapitány.
- Igenis volt, – felele Tima.
- Adott-e kendtek neki enni?
- Nem adtunk mi, vitéz kapitány uram, – mondja Tima – pedig kért ám.
- Hát kendtek mért nem adtak neki?
- Hát minden ember azért jön ide, kapitány uram, hogy *itt egyék?*

— * —

L... kapitány huszárjaival Sz. T... ostrománál ágyúfödözetre lévén ki-
rendelve, csudálattal nézé azon hidegvérüséget, melylyel legénysége az
ellenség tüzelését fogadá. Valahányszor egy ágyugolyó röpült el fejük
fölött, éljent kiáltottak neki, s gunyolódva mondák egymás közt: – Látod
pajtás: *ennek sincs magva*.

— * —

Egy huszár négy, általa elfogott és lefegyverzett horvátot hajtván maga
előtt, a mint ezt Somogy megye egyik falujának népe észreveszi, vasvillára
és kapára kapott, s a foglyokat agyon akará verni. A huszár megbosszan-
kodva azon, hogy az ő fáradságának gyümölcseit ily könnyű szerével
akarják megsemmisíteni, e szavakkal riasztá vissza a felbőszült népet: –
Megállj, a ki i-e van a parasztjának, ne merd az én jószágomat bántani;
fogj magadnak horvátot, ha agyon akarod verni!

— * —

– Dohányzott-e már ma vitéz ur? – kérde a p...i ostromból megtért huszárt egy honnmaradt rekruta. – Még nem! – felelt a huszár – hanem, ha oda jöttél volna öcsém, a hol én voltam ma, pipa nélkül is annyi füstöt nyelhetél volna, hogy, ugy segéljen, köpni sem győznél utána.

— * —

Végig nézi valaki a huszárnak a táborozás alatt megviselkedett ruháját:

– Bizony, huszár uram, – az ellenség katonája ugyancsak tiszta ám.

– Tiszta lehet az ebugatta, – mondja a huszár – félesztendeje, hogy folyvást *puczováljuk*.

— * —

Hazaértek a kapitány jószágára, minthogy a lakás nem a legtágasabb, könnyen elgondolható, hogy az inas-szoba sem lehetett igen nagy, e szerint a butorzat a körülményekhez képest volt alkalmazva. Ágy nem volt a szobában, hanem Cs... rámutat egy fenálló szekrényre:

– Kend meg itt alszik, – mondja Timának, mire az megcsóválgatta fejét.

Negyed nap mulva beállít Tima Cs... hoz:

– Jelentem, vitéz kapitány uram, berukkolok a regementhez.

– A mennydörgős mennykőbe rukkol kend, hát sétálni hoztam ki kendet?

– Már csak berukkolok, tisztölöm átossan.

– Hát mi baja van kendnek? nincs enni?

– Több is van, mint kellene, vitéz kapitány uram.

– Tán pénze nincs kendnek?

– El sem tudnám költeni.

– Hát a cselédek bántják kendet?

– Nem is hagynám, vitéz kapitány uram.

– Hát mi a patvar a baja kendnek?

– Már ha meg kell mondanom, vitéz kapitány uram, minthogy azt mondta, hogy abban a főnnálló szekrényben kell alunnom, próbáltam uram három napig; de én *állva nem tudok alunni*.

— * —

Két huszár hét francziát addig nyaggatott, mig megcsipte; egyet közülök levágván. – Jelentem alássan hadnagy uram, hét francziát fogtunk. A hadnagy csak hatot látott, meg egy lovat; – hol a hetedik? – kérde, – Jelentem alássan, a hetedik megboldogult – felelt a huszár káplár.

— * —

Más alkalommal, boros fővel lévén egy kissé a verbungos, még könnyebben eljárt a szája, s meglátván egy szénás szekeret, mely még az utjából is kitért a verbungosnak:

– Ne kerülj! ne kerülj! lármáz a verbungos, – hadd ugrom át azt a *kis talyigát*, pedig a négy ökörnek is kidagad a szeme, míg a szekeret odább mozdíthatja.

Neki készül verbungos, hogy átugorja; bámul a népség, némelyik szinte röstelli, hogy majd belesül a huszár, s azonközben, míg a huszár készülődik, odább megy a szekér, s nem marad egyéb előtte, mint egy kis pocsolya, melyben alig van tán tiz itcze víz; elkáromkodja magát a huszár, oda rug a pocsolyához:

– Czoki tenger, – félre az utamból! A talyigának keresztelt szénás szekeret nem tudván átugorni, segít magán, s a pocsolyára ráfogja, hogy *tenger*.

Huszár, huszár, jaj be sok eszed van!

— * —

Sz. T... ostrománál egy, ágyufödözésre kirendelt huszár megunván a hosszas nyeregben ülést, lábát kengyeléből kivette, s magasra fölemelve nyújtóztatá. Különös szerencséjére egy ágyugolyó épen akkor hordta el lova hasának szőrével együtt azon kengyelt, melyből lábát kiemelte. A huszár hidegen vette a dolgot, de egy pár percz mulva iszonyuan kezdett káromkodni. – Miért haragszol fiam, – szóla neki tisztje – hisz még örülnöd kellene, hogy lábodat nem hordta el a golyó. – Mit ér az nekem, a ki pontziussa és pilátusa van, ha már most nincs hova tennem az egyik lábamat!

— * —

Orbán káplártól kérdé egykor a tábori orvos: mikép mentette meg vezérét a haláltól? – Hát a mestervágással; – válaszolt ő. – De mi az a mestervágás? – Az uram furcsa dolog, huszártempó; kardomat visszásan suhintom meg, s a gégénél kezdve úgy vágom el az ellenség nyakát, hogy egy kicsit fel is ugorjék. Ha az ellenségnek nyakacsigájánál vágom el a fejét, – ezt csak akkor teszem, mikor már kifáradt a karom – s ezt mi huszárosan parasztvágásnak nevezzük.

— * —

A l...i ütközet alkalmával a huszár összecsapott egy hosszú dzsidással. Ez leszurta amannak lovát. – Meglátván ezt pajtásai, segítségére siettek a huszárnak, ki azonban így kiálta a közelgőkhöz: – Ide ne jöjjön, a kinek kedves az élete, mert ha édesapám volna is, leszurnám; – majd végzek én magam velem! – Erre pajtásai megálltak s a gyalog huszár megtámadá az

uhlánt: mindenek előtt dzsidáját kiütötte kezéből, aztán kardra kerülván a dolog, ellenét csakhamar levágta lováról.

— * —

Az is furcsa kis história, mikor a huszártrombitás ellenséget lopott.

Egy táborozás alkalmával délután beszélgetnek a huszárok, s az egyik azt mondja:

- Azt hiszem, megint nem lesz ma ütközet.
- Én is azt hiszem, – mondja egy másik.
- Mit csinálunk egész éjjel? – busul az első – csak már egy foglyunk volna, majd csak elbolondoznánk vele.
- Hozok én egyet, – mondja trombitás.
- Hozol a patvart, – mondja megint az első.
- Istenszentháromságugyse hozok, – bizonyítá a trombitás.
- Honnét hoznál? – kérdi amaz.
- Ne kérdezd, csakhogly hozok.
- Elevent? – kérdezik újra.
- Elevent bizony, aki irgalma van.
- Eredj hát, – biztaták valamennyien.
- Megyek is, – felelé a trombitás, és lóra vetvén magát, szörnyü széles kukoriczatáblák mellett elmegy végre egy patakig, melynek szélén fűzfák voltak, s innét már az ellenséges előörsöket is könnyen megláthatá. Leszáll a lóról, a fűzfák egyikéhez köti a lovat, maga pedig visszamegyen a maga tábora felé, s a kukoriczaszélből leselkedve nézte a lovát.

A másíkáak később észrevették a lovat, s az egyik óvatosan odakullogván, hosszú leskelődés után leoldja a lovat, fölül rá, de akkor a trombitás is előveszi a trombitát, s a mint kifért tüdejéből, retirádot fuj, mire a ló a kétségbeesett foglyot sebes nyargalást hozta a tábor felé, s a trombitás trombitaszóval szépen a táborba kísérte.

És ez történt dolog.

— * —

- Mit visz nénémasszony? – kiált a huszár egy öreg asszony után, ki egy korsó pálinkát vitt valahová eladóba.
- Pálinkát viszek, édes öcsémuram.
- Adjon egy garas árát!
- Adnék édes vérem; de nincsen garasos mértékem.
- Sohase busuljon azon nénémasszony, az én torkomba ugy sem fér több egy garasárúnál.
- Igyék hát öcsémuram, – mondja jó szívvél az öreg, mire a huszár szájhoz kapván a korsót, talán fenékiig issza, ha utóbb az öreg mérgesen le nem kapná ezen szóval:

– Sz...m én a kelmed garasos mértékébe.

— * —

Kiteríté a huszárcapitány Európa térképét a közhuszár előtt.

– Jancsi – mondja neki – itt van a sok mindenféle ország, jer ide, választhatsz egyet, melyik kell?

– Ez a zöld, – vitéz kapitány uram, – az jó szénatermő föld lehet.

Elég az hozzá, hogy a huszárnak mindene a lova.

— * —

Hiába sürgették pajtásai a huszárt, hogy botlásában megsántult lovát elhagyva, igyekezzék legalább magát megmenteni a távolban már mutatkozó számos ellenség elől. Laczi sehogy sem birta elhagyni kedves Betyárját, mely őt szerencsésen hordozta eddig, s oly vitézül ragadta ki minden veszélyből, midőn annyi csatán át egyedül száguldó jó lovára volt bizva élete szerencséje.

De a pajtások csak ketten voltak; a mutatkozó ellenséges lovasság pedig 20-30 látszott.

Laczi kérte pajtásait, hogy ne tegyék ki magukat a nyilvános veszélynek; s midőn őt meg nem menthetik, ne áldozzák fel magukat is hasztalanul.

A huszárok nem akarták pajtásukat elhagyni. – Laczi káromkodott. Végre sikerült neki távozásra birni őket; miután rövid vázlatban előadta pajtásainak a tervet, miáltal lovát és magát megszabadítani reméli.

A huszárok leugráltak lovaikról, segíték a terv megkezdésében azzal, hogy a nagyon kifáradt, eléhezett sánta lovat a földre ledöntötték, a lószerszámot, mentét, tarsolyt, karabint felrakták nyergeikbe; kezét fogtak Laczival s elvágattak.

Laczi munkához fogott. A Betyáron néhány könnyű vágást tett, a vérrel sarat csinált, ezzel lovát elundokította, elnyomorította, a bőségben ott hagyott szénát lova alá csömöszölte, s maga 10-12 lépésnyire lovától a földre leheveredett.

Pihegve nyult el a fáradt éhes sánta ló; hortyogott Laczi. – Csakhamar ott termettek az ellenséges lovasok; vizsgálgatták a lovat és huszárt. Egyik kilötte fegyverét, a huszár nem mozdult. Közelebb mentek, fölrázták.

Laczi föl akar ugorni, de elbukott; újra feltápászkodott, tántorogva ment neki egy lovasnak.

– Isten hozott Gyu-gyu-gyurka! van-e meleg hu-hu-hurka?

Egyik lovas eltaszította s Laczi elbukott; fölugortában azonban kardjához kapott, – de azok körülfogták, elvették kardját, közre vevén, fogolyul vitték, – lovát silánynak, döglőfélben levőnek találván, ott hagyták.

Tántorogva ment Laczi köztük, figyelmesen megjegyzett magának minden szót, mit azok beszéltek, s nem szólt volna egy arany sarkantyúért sem egy drága szót.

Cs...a érve, a vezérnek bemutatatták Laczi, mint fogoly, de holtrészegnek tettetvén magát, semmit sem felelt helyesen a kérdésre, csak káromkodott huszárosan és bort parancsolt.

A vezér parancsolta embereinek, hogy a részeg huszárt vessék az istállóba; s majd ha kijózanodik, hozzák elé; hadd tudhasson ki tőle valamit.

A huszár mindent hallott, s örült magában. Szerepéhez hiven azonban elkezdti táltott szájjal énekelni:

„Örzsikém galambom!

Öleld meg a nyakam.”

Sietve hurczolták a legközelebbi istállóba.

Éjszaka, mikor már minden csendes lett, s a tivornyázó lovászok is távol voltak, Laczi az égő mécses világánál kiszemeli a legszebb lovat.

A gyönyörű telivért kivezeti csendesen a kiskapu elé; felpattan rá s illaberek nád a kert Cs. város keritetlen határából. – Szágujdtában sem feledte el kedves Betyárját. Arra tartott. Már csak hült helyét találta. Kipihenvén magát s egész nap vendégeskedvén Betyár az alája csömöszölt szénából, a sötétség beálltával elég erős volt elmehetni az érette jött pajtások lovai-
val.

Megörült Laczi, s néhány perc alatt otthon volt, pajtásai közt, – s ittak nagy áldomást.

A szép lovat, miután Betyárja egészen helyreállott, kedves kapitányának adta a huszár.

— * —

Más alkalommal látogatóba akart menni Cs..., mondja Timának:

– Adja kend ide a csizmámat!

– Melyiket? – kérdi Tima.

– Az ujat! – volt reá a válasz.

– Itt van! – mondja Tima, a sok közül fölkapván egy darab csizmát, odaadja urának.

– Hát a másik hol van?

– Nincs! – volt a kurta válasz.

– Hogyne volna? – mondja az ur.

– De nem is volt, – okoskodék Tima.

– Meg kell lenni, – ordított haraggal Cs...

– Itt van ni! – mondja Tima – így tesz ám én velem vitéz kapitány uram, hogy a csizmájának nem csináltat párját, aztán én rajtam keresi.

— * —

Egy csárdában nem messze T...tól – ivott egy huszár magában.

– Vitéz uram! fusson, az istenért, – rohant be a rémült kocsmáros – jön az ellenség, mindjárt elfogják.

A huszár nem is figyelt ... bort parancsolt, kiitta borát, ... kinéz az ablakon ... látja a lovasokat alig kétszáz lépésre a csárdától, fel akar állni, de a bor nagyon marasztja ...

– Hozzák el lovamat – szólott – s tegyenek fel rá.

Ugy történt, a tántorgó test nagy nehezen megüledett nyergében s futásnak eredt, ki a faluból; észrevevék ezt amazok, utána hárman.

Mikor a faluból kiért, megállt a sikon, bevárta üldözőit, s röviden huszárosan végezvén velök, csendesen tovább ment.

— * —

Nézegeti Cs... az ezüstkanalakat, szörnyü feketék voltak, szemközt áll Timának:

– Ezek a kanalak napról-napra feketébbek lesznek, Tima!

– Nem tudom én mi lelte őket, pedig elhiheti vitéz kapitány uram, hogy fél esztendeje nem győzöm őket *vasporral*.

— * —

A pesti kórházban 1809. két porosz huszár mellett egy Württemberg-huszár feküdt; kérdi egy vizsgáló tiszt:

– Miféle katonák ezek?

– Három huszár fekszik itt, – mondja az orvos.

– Nem úgy van, – szól közbe a huszár – én csak magam vagyok itt huszár, – a másik kettő csak – *hajdú*.

— * —

Az I-i táborban, három fiatal huszár üzőbe vett néhány ellenséget. Utközben egy mély kuthoz érnek a mezőn, melynek összedőlt kávája közül tompa lubiczkolás s nyöszörgő női hang hallatszott. Huszáraink a kuthoz menvén, beletekintenek, s látnak annak mélységében egy gyönyörű leányt félig a kut vizében állva, s kétségbeesetten dideregve. – Semmi kétség, hogy a szerencsétlen nő hadaink elől ijedtében ugrott a kutba, de le nem merülhetvén, élve várta be borzasztó sorsát, elmarjult s megsebesült tagjaival. E látvány huszárainkat ellágyította, s nem üzvén tovább amazokat, leszállottak lovaikról, hogy a nőt megszabadithassák s kihuzzák a kutból. Nem lévén nálok kötél, kantárszijjaikat bocsáták le, melyet a nő látván, mintegy új életet s bizalmat nyerve, örömmel ragadta meg mind két kezeivel. Azonban alig huzatott fel egy ölnyire, kezei el lévén marjulva, a kantárt fogni nem bírta s visszabukott. Szerencsére talpra esett. Ekkor a mi huszáraink egy saraglyát hoztak elő, s erre kötőfékeket kötván, bocsáták le a kutba. Ezen saraglyára ráállván a leány, a kötőféket

kezei s fogai közé szoritotta. De ekkor mintegy fél utban elszedülvén, lábai roskadni kezdtek, kezei a kötőféket elbocsáták, s még csak fogai tartották; azonban fogai a nagy súly alatt kitörtek, s ő ismét a kut mélységébe hanyatlott fővel. Szerencsére egyik lába a saraglya közé szorulván, nem bukhatott el fenekére. Huszáraink nem confundálván magokat, felhuzák a leányt, s szépen megmosván, a nyert zsákmányból csinosan felöltözteték, megajándékozzák s elbocsáták. A leány könnyes szemek közt esküdött meg, hogy csak huszárhoz megy férjhez.

— * —

Látogatóba mentek, ... nem messze lakott a mai napig is kitűnő vendégszerető H...th uraság, s épen ekkor is tömérdek volt a vendég a háznál, s így a főnnjáró cselédek kevesen valának. Timának szinte szolgálnia kellett az asztalnál, hanem a mint illik, leginkább a maga urának szolgált, s ugyanannak a háta mögött állva maradt.

Észreveszi Cs... hogy Timának a dolmánya nincsen begombolva, hátra sugja neki:

– Gombolja be kend a dolmányát.

– Nem! – ... mondja keményen Tima.

A kapitány nem érté a tréfát, valamivel hangosabban mondja:

– Gombolja be kend a dolmányát!

– Nem! – szólt még keményebben amaz.

– Tüstént gombolja be kend! – ugrék föl a tűzbe jött kapitány.

– Azért sem! – dörmögé amaz.

– Hát mért nem? – lármázott Cs...

– Azért nem – mondja Tima, a szabadság alatt meghizott hasára mutatva, – *mert nem lehet.*

— * —

Négy huszár a francia táborból 81 chevauxlegerst akart az előőrsön megtámadni. Azonban óvakodó tisztjük nem akará ezt megengedni. – Mit gondoltok 4-en 80 ellen! elment az eszetek? – Fordultok mindjárt vissza! – No bizony – szóla az elszomorodott vitézek közül egyik, ki e dologban semmi különöst és rendkívülit nem látott – mindig azt mondta nekem katonaviselt apám: fiam, ha már ellenség elé kerülsz, ne gondolj vele, egy-e vagy száz az, a kivel meg kell verekedned, csak vágj közé bátran, elszántan – s ugy segéljen, győzni fogsz!

— * —

Sz...nál egy ellenséges főtszjt neje hintón menekült ki a csatatüzből; s midőn a magyar huszárok körülvevék, ijedten szedte elő óráját, gyűrűit, karpereceit, s kinyujtotta a hadfiaknak, könyörögve, hogy csak életének kegyelmezzenek.

– Csak tartsa meg az asszony drágaságait, felelé egyik huszár, mi csak azért megyünk a hintaja mellett, hogy azokat más valaki el ne találja venni. S ezzel elkisérték odáig, honnan a másik táborba eljuthatott férjéhez. Igy bánik a huszár az asszonyokkal.

— * —

A s...ki véres csata alkalmával egy francia vasas őrnagy rendbe kívánván szaladó szétbomlott csapatát szedni, egy magyar huszár neki ugrat egymaga, s az őrnagyot utolérván, lovának farára egy mély vágást ejtett, a ló erre sem elé sem hátra nem akarván többé menni, hánykódott fájdalomában, míg az őrnagy észreveszi a bajt, a huszár egy második vágással őt magát vágta nyakszirt; erre az őrnagy is kardot emelt a huszárra, de ereje fogyván, a huszár leszurta őt lováról, a lovat pedig vezetéken elvivé magával; midőn bajtársaihoz visszatérne, egy magyar törzs huszár-tiszt meglátja a vezetéken hozott szép lovat, kérdé: – Hol szerzed ezt fi-am? – Amott, a gazdáját most küldém el róla. – Nem adnád-e el? Adnék érte 300 forintot. – Nem eladó uram – felele a huszár. – De mégis, hátha 400 forintot adnék érte? – Nem adom el uram, mormoga a huszár. – Ej látom csak nyerekedni akarsz, jól van hát no, adok 500 pengőt érte – s ezzel pénztárcáját elővéve a tiszt, a huszárt kifizetendő; mire a huszár, bár a pénz látására sóhajta, így szólt: – Nem adom el uram; egy vitéz bajtársam ma neveztetett közlegényből tisztté, úgy sincs szegénynek se sok pénze, se lova, neki adom ajándékba. – Az alkudozó tiszt megveregetvén a szép jellemű huszárnak vállát, könnytelt szemekkel távoza tőle, s az eseményt a fővezérnek följelentvén, huszárunk néhány napra tiszt lett, s egy hasonló szép lovat kapott ő is ajándékban.

— * —

18.. ápril 26-kán Pesten a váczi utcában egy bájos, előkelő hölgy megállított egy vágató huszár közvitézt, és igen finom kendőben egy koszorut és hat fényes huszast adott neki. – A huszár meglátván a kendő tartalmát, azt monda: köszönöm édes asszonyság, a kendőt és koszorut hálásan fogadom el, de a pénz nem kell; pénzem van elég, de helyette más valamit volnék bátor kérni.

– Mit? kérdi nyájasan a hölgy.

– Egy csókot, felelt mosolyogva a huszár.

És a hölgy félreveté fátyolát, a huszár közvitész pedig lehajlott, és száz meg száz ember szeme láttára a derék hölgy megcsókolá a huszárt... A nézők nevettek, de szemeik telvék valának könnyekkel, a hölgy pedig édes pirtól lángoló arcczal távozott. Honny soit, qui mai y pense!!

— * —

Az a...i táborozásban lőtték az ellenséget jóféle kartáccsal, pedig lovas volt az isten adta.

Szemközt a magyar huszár morogva szól a kapitányához.

– Kapitány uram, legyék embersége, ne hagyja lőni azt a szegény népet. Ereszszen minket rá.

– Nem szabad.

Megint vár a huszár, nem állhatja, megint felszólal.

– Kapitány uram, nézze hogyan lövik a szegényeket, bizony szégyent vallunk velök, ha elszaladnak.

– Majd később.

Utoljára csakugyan megfordultak amazok az ágyutüz elől s elszaladtak.

– Nem megmondtam, aki lelke van, hogy elmegy, – szolt a huszár és káromkodott, de sokkal szebben és sokkal cifrábban, mintsem azt tollal le lehetne pingálni, s messziről fenyegetett át ökleivel tüzeinkhez: – Várj gyerek! elkergetted előlünk az ellenséget!

— * —

A csatatéren sebesülten maradt el a huszár, az ellenség fölszedte, s a kórházba vitte.

Észrevette a huszár, hogy a kórházban csak ellenséges katonák vannak, - *hogyan ártsak nekik?* gondolá magában. E közben fölkel, s az orvosságos üveget mind összecserélte.

— * —

Buda ostromakor az ellenkező parton bámulta a népség a harczot, közöttük volt egy huszár is, ki magát eluntából azt mondja a körülállóknak:

- Menjenek innét félre, - mert ha engem meglát az ellenség, ide lő. Engem ugyan nem talál, hanem ezt a sok ártatlan cselédet sajnálom.

— * —

A hadjárat mindig bir annyi változatossággal, hogy egypár furfangos dolog is odaférjen a nagy események közé. Hasonló dolog történt meg az erdélyi hadjáratban, mit egy szemtanu ekkép beszélt el nekem.

– Dél tájban volt, egy oláh faluba értem kocsin; messziről látom, hogy tömérdek nép, körülbelől az egész falunak népsége a templom előtt áll, s a mint közelebb érek, – erős jajgatást hallok, minőt a deresen fekvő ember szokott maga jóvoltáért elmondani.

Leszállok, – a tömegbe vegyülve látom hosszabb szemlélődés után, hogy a tömeg közepén egy üres tér van, abban egy deres, a deresen egy oláh, mellette pedig egy másik oláh áll, ki a deresen fekvőt addig veri, míg egy huszár, aki az egészet vezényelni látszik, szünetet nem parancsol. Ekkor a jajgató oláh fölkel, lefekszik a másik, s ismét amaz kezdi rá a ve-

rést; s ez a filantropikus mulatság akkint változik, hogy az oláhok páronkint verik egymást.

Ez a dolog egymásután így ment, hogy kettő-kettő, mintha adósságot számolt volna, egymáson nézte ki a huszonötöt. – Mint az egésznek elnöke, közepén állt egy huszár, kitől a jött vendég kérdi:

- Mit csinálnak ezek a nyomorultak?
- Látja az ur, egymást verik.
- Talán tettek valamit?
- Nem biz uram, hanem reggel eluntam magamat a falun kívül ... be-nyargaltam, s most unalomból vágatom őket.
- De huszár uraimék többen is vannak?
- Magam vagyok uram.
- Nem fél egymaga ennyi oláhtól?
- Hát nem látja, hogy a bolond egymást veri?

— * —

Ült a vendéglőben a vén huszárkáplár egy kancsó bor mellett, hosszú két bajusza lóg kétfelől, mintha varjut nyelt volna le, s a két szárnya kima-radt volna száján.

A szomszéd asztalnál aranyos tiszt urak ültek, hetyke, tejképü uracsok, s beszélnek a mások viselt dolgairól.

A vén huszárkáplár kétszer felemeli a poharat, s ráköszönti a jó tiszt urakra, azok nem is konyitanak reá, s még egyszer akkora hátat fordítanak neki, mint *azelőtt*.

Harmadszor is felveszi poharát a vén huszárkáplár s odamegy az ékes tiszt urak asztalához, s rájuk köszönti jó szívvvel még egyszer a poharat.

- Mit jön ide kend? riadnak rá, menjen hátra a másik asztalhoz.
- Ejnye, ugymond a huszár nagy haraggal: a harcban mindig előre küldözgettek az urak, itt meg hátra küldenek, miért van az?
- Nézd csak, micsoda konfidens egy paraszt ez a káplár.
- Hallják önök, jó uraim: igaz, hogy 20 esztendeje, amióta káplár vagyok, de most én sem vagyok rosszabb tiszt maguknál.
- Káplár ruhában?

– Nojszen a ruha nem ember. Nézzék az urak ezt az írást, – s ezzel a sok zsiros firka közül előkeres a huszár egy szép finom papiroost s oda nyomja az asztalra a tiszt urak elé. Olvassák!

„Varga István, huszárkáplár, azon érdeméért, mi szerint a k.....i csatánál 200 ezer p.ftot személyes vitézsége által megmentett, továbbá S...nál egymaga 13 könnyű lovast s 12 nehéz vasast szétvert, ezennel hadnagygyá ki-neveztetik. N. N.”

Elállt szeme szája erre a szép tiszt uraknak; s ki előbb gorombán elutasítá őt asztalától, most nyájaskodva nyujtá neki barátságos jobbját.

Képzelmeheti, hogy a mit a huszár erre mondott, azt nem szokás papirosra írni; megfordult, félretörülte a bajszát, s ott hagyta a megszégyenült leventéket.

— * —

Nyugtalankodott a ló a huszár alatt, – persze hogy nem hagyott neki békét, utóbb a ló megunta a sokat, s egy bárányugrással kiszökött a huszár alól, mire az a sárba pottyant. Egy arra menő menyecske nagyot nevetett a dolgon, mire a fölkelő huszár azt mondja:

– Sohase nevéssen, hugomasszony; mert az már szokása ennek az ebhordtának, hogy valahányszor k...át lát, mindig levét.

— * —

Meg volt tiltva a rablás. A huszár az előőrsön egy tévelygő kost a nyeregkápába kapott s az őrnagytól hirtelen meglepetvén, huzta vontá rá a rövid mentét, de a birka vége kilátszott, osztán meg böggött is. – Mi ez megint? – dörgé a szigorú őrnagy. – Jelentem alássan őrnagy uram, hogy ez az izé nem tudta a tábori jelszót, s elfogtam.

— * —

P... francia tiszt, K...nál körülfogatván, egy magyar gyalogos neki szegzi szuronyát s már átdöfi, ha oda nem ugrat Takács nevű huszár, s oly hatalmasan parirozza a szuronyt, hogy az agyánál ketté török. A közel álló magyar tiszt is elérkezik, s egész lovagias humanitással fejezi ki sajnálatát a veszély felett, melyben a fogoly tiszt forgott, s kérdi kívánatát. A fogoly tiszt: – Engedje meg ön – szól – hogy e becsületes huszár foglya legyek, s ő kisérjen T...ig. Ez meg is történt s ott gyűrűjét adta emlékül a huszárnak.

— * —

Sajátságos az, hogy a vén huszár a rekrutát minden lépten-nyomon piszkolja, szidja, korholja, mint valami kelletlen szerszámot; de ha csatában támadásra viszi, mint a tyuk a csibét, úgy őrizi. „Tartsd föl a kezedet” biztatja ilyenkor, hogy a fiut föltüzelje, és rendesen a rekruta előtt vág be, hogy az védve legyen; s ilyenkor aztán már a fiu is tűzbe jő, kivált mikor az ellensorok megszakadoznak, s a vén huszár kikap egyet a tömegeből, – a rekruta szinte esenkedve kéri:

– András bácsi! hadd vágjam én is!

– No csak vágd! mondja az öreg, mikor annyira megfaragta az ellenséget, hogy már magától is ledűl; de jól gondolja az öreg, hogy a fiu rákap a jó munkára azon hitben, hogy ő is tett valamit.

— * —

Ütközet után bemegy a huszár a városba, s a mi neki zsákmányul esett, két darab százas bankót, egy-egy gombostüvel a dolmányára kétfelől kitűzte.

Bekiált a korcsmaajtón: – Korcsmáros! – mire az illető rögtön kiszaladt, kérdezőn:

– Mit tetszik parancsolni?

A huszár saját mellére nézván, honnét a két százas bankót lengette a szellő, mintegy a százasokhoz alkalmazva mondja:

– *Egy akó bort.*

— * —

Megehült a huszár, azonban nem igen ért rá, hogy eleséget vadásszon, hanem használta az időt, a mint lehetett, tudniillik egy kövér disznót meglátván, minthogy azt sem elevenen, sem amugy el nem vihette, leugrik lováról, éles kardjával lecsap a hizóból egy darabot, s azzal fölugrik a lóra, – toldalékul pedig leszól a hizóhoz: „Na, siska! így aztán mind a ketten *megélünk!*”

— * —

Régen történt az igaz, de azért megjárja.

Valaha elfogott az ellenség egy huszárt, s miután kikérdezték mindenféleképen, azt mondja neki az ellenséges vezér, hogy visszamehet, de mondja meg a vezérnek, hogy jobb lesz, adja meg magát, különben olyan vérontást viszen végbe rajtuk, hogy még annak a gyermeknek sem kegyelmez meg, mely az anyja hasában van; értette?

– Értettem uram! – mondja a huszár még mindig egy állóhelyben.

– Akar talán valamit mondani? – kérdé a vezér.

– Igen is! – akarok, – mondja a huszár – mégpedig azt, hogy a táborunkban egy katona sem terhes!

— * —

– Messze járt-e, huszár uram? – kérdé a paraszt a huszárt. – De messze ám, – el se hinné kend, ha mondanám, hol jártam. – Talán a világ végén is volt? – Ott is voltam. – Ugyan mit csinált ott? – Leültem a világ szélére, aztán a semmibe lelógattam a lábam.

— * —

Az öreg őrmestert körülfogták a tiszték, örömmel hallgatták a kedélyes tréfákat, melyekkel őket mulattatá. Utóbb más tárgyra tért a beszéd, s az egyik csudálkozék, hogy még eddig tiszté nem lett.

– Megvagyok én így is! mondja az öreg.

– Na, de lássa, bátyám, mondja az egyik fiatal – hisz az ezredben egy leány is van, s ez már hadnagy.

– Hüm! mondja az öreg – ha én *mamzel* vagyok, *generális* lennék.

– * –

Előregedett a huszár, végre invalidussá lett, és mint olyant be akarták osztani a rokkantak közé.

Előhozzák a frakkot, – a mit akkor viseltek a rokkantak – de a huszár nem akarta fölvenni.

Iparkodtak mindenkép rábeszélni, de csak nem huzta föl. Utóbb aztán maga kérte a kapitányt:

– Vitéz kapitány ur, már látom, így nem megy, hanem kérem átossággal, vágasson rám vagy ötvenet, *talán majd rám veszem akkor*.

– * –

Egy másik huszárt szinte elfogott az ellenség, s mikor azt kérdenék tőle: – Milyen erővel vagytok? – Azt mondja egykedvűen a huszár. – Ki milyen? – uram, – egy akó bort azonban a leghitványabbik is elbir.

– * –

A mily kegyetlen a magyar katona a harctéren az ellenség iránt, épen oly jószívű és nemeslelkű a magukat védeni nem tudó lealázott hadifoglyok irányában; míg más vad népek a legdühösebb kegyetlenségeket viszik végbe a lefegyverzett védtelen hadi foglyokon.

Miután N. tábornok hada elfogatók, a foglyokat a s...i önkénytesek kísérik hazájukba.

Egy ezek közül a pihenési állomásnál elővéve kobakját, s ebből kis üvegébe reggelire pálinkát töltött. A szép sárga szeszes italra iszonyú szívfájdalommal tekintettek az elcsigázott foglyok. Észrevevén azt egyik magyar önkéntes, megesett rajtuk a szive, s a hozzá legközelebb álló kérődzőhez így szólt: Ej, hordjon el a szél! szeretnél ugy-e egy kis pálinkát inni? – No ne, igyál! – A fogoly alig merte hinni, hogy az ellenség részéről ily nagy gráciában részesüljön, s félve, levett kalappal nyelé le a neki nyújtott kedves italt. Ekkor a többi fogoly még keservesebb képet vágva pillantgatott a másodszer megtöltött üvegcsére; a szánakozó szívű önkéntes némi gunytréfás szavak közt ezen adagot is egy másik fogoly boldogítására áldozá fel. Tölt harmadszor, s bár iszonyuan káromkodik, de ekkor sem állhatja meg, hogy egy szegény fogollyal, kit a bájitalért majd-hogy ki nem tört a hideg, meg ne ossza pálinkáját.

Tölt negyedszer is, de a kobak már üres. Észrevevé, hogy bőkezűsége miatt magát fosztá meg a reggelitől: egész egykedvűséggel így szólalt meg: „Ejnye a ki lelke van, most látom, hogy magamnak semmi sem maradt! Se baj no, majd ad az Isten!”

— * —

Az ... tábor egyik csapatja egy ellenségtől megtisztított faluba érkezvén, az őrnagy szigorúan megtiltá a falu lakosaitól vizet, kenyeret s húst elvenni, mivel, mint hallá, azok meg vannak mérgezve; ígérte azonban, hogy rögtön ölet le sertéseket. Szavait végezve, a csapat egyik hőse, egy izraelita, ki áll a sorból, s alázatos hangon kérdi az őrnagytól: „Hát khérem, asz eleven *libák* is meg vannak mérgezve?”

— * —

Egy Megyesen állomásozott kis magyar csapatot H... őrnagy nagyobb erővel megtámadván, az onnan kivonulni kényszerítettett. Azonban Zsurmay magyar huszárőrnagy H...t másnap onnan kikergette. Egyszermind a falubeliekre a H... tiszteletére tett világitásért 2000 p. frtot adót rótt. – H... nemsokára megint meg akarván szállni a helységet 300-ból álló kis csapatjával, a Stadthan elébe ment és cirumspectus modorban így szól hozzá: *ha el akarja foglalni a helységet, jöjjön nagyobb erővel, mert a megyesieknek nincs kedvök mindennap 2000 p. ftot fizetni, s azért ezt a 300 emberét be sem eresztik a faluba.*

— * —

A budai ostrom alkalmával néhány magyar egy ház kapuját betörvén, egyikök egy közel levő tisztre rivalt:

– Le a fegyverrel!

A tiszt ijedten kiejté a kardot kezéből, s kért pardont.

– Mitől se tartson ön, mondá a magyar, s a kardot felvéve. Gyujtsunk szivarra!

— * —

A szept. 29-ki (18..) csata alkalmával a borsodi önkénytesektől vörösruhás cigánybandájuk jó tova állott, de azért az ágyuzást ők is jó közléről hallották. Másnap a nagy fergeteg után a banda egyik tagja így szólt a parancsnokhoz: – Csókolom kezsit, lábát, nagyságos óbester ur, a mi bandánk már nem maradhat; mi nekünk török-szakad hazsa kell menünk; mert a tegnapi háborukor minden ágyu csak felink volt irányozsva, ebben asz átkozsott veres ruhában asz ellenség egy-egy generálisnak nizsett benninket, azstán úgy hullott ránk a sok ágyugolyóbis, mint a zsápor-eső. Mi hát hazsa megyünk. – Azonban a parancsnok nem engedé a retirálást.

— * —

184... május 28-án Pesten a nemzeti színházban egy magyar tiszt mellett ülék.

Bár igen keveset tudott magyarul, L...né szavalatát kimondhatlan részvétellel hallgatta.

Midőn vége volt, felém fordult s kérdi: – Mit monda a 71-ik zászlóaljról? Elmondám neki.

E percben szemébe könnyek tolultak, kezemet megszorítá s büszkén mond: – én is a 71-ik zászlóaljban vagyok!

Anch' io sono pittore!

— * —

Ejnye, te kölyök, be tompán, beh rekedten hangzik most a dobod; – mi a manót csináltál veled? – szól az alvidéki táborban egy suhanc doboshoz az őrmester, épen midőn egy faluból kiindult a csapat. – Bizony magam sem tudom, mi a baja, – felele a dobos. Mutasd csak, mutasd! – A dobos először szabadkozott, de később kénytelen volt romlott hangszerét vizsgálat alá adni, miből kisért, hogy a dobba egy iszonyu nagy kanpulyka volt bele szoritva, melyet a dobos valahol a faluban amugy katonásan szerze magának.

— * —

Mikor Szeben ostrománál Bem tábornok az egyik csiki székely zászlóaljat rohamra vezényelvén, maga az arcvonal előtt ment; egy közkatona így szólt hozzá:

„Generális uram! azt mondom én magának, ne menjen ott elől! magának még kardja siincs, aztán ha közülünk ezeret lelőnek, jó helyettünk két ezerees, mert van otthon eléég; de maga csak egy vaan, s ha lelővik, nem tudom ki a f...e ád nekünk máást.” A hős vezér elmosolyodott az eredeti székely egyszerűségen s megveregetvén a figyelmeztető vállát, az arcvonal mögé vonult.

— * —

Szeben elé székely ujonczokat vittek. Gyakorlat alkalmával egy ujonczot többi közt arra oktató hadnagya, hogy töltéskor hány tempóban eressze be, és ismét hányban huzza ki a vesszőt a csőből. „Vigyázz! egy, kettő, három.” „Ej, hadnagya uram!” jegyzé meg a raisonirozás tilalmával még meg nem ismerkedett komé, minek az a sok czeremonia? Beteszem én s ki es veszem egybe es; volt már nekem puska a kezemben, s amig maga czeremoniázik, én tizet es lelövök.”

— * —

Jön a k-i nemzetőrség! szóla egy önkéntes a táborban nagy örömjazzal. – Nem őrsereg az, – hanem bősereg! – jegyzé meg egy gránátos. – Hát ugyan már miért volna az bősereg? – Csak azért, mert háboruban nagyon félti a bőrét.

— * —

Egy szabolcsi önkéntes Pestre érkezvén, nem győzte eléggé bámulni a főváros szépségeit, s a mint a nagy Dunát és Budavárát megpillantá, így kiáltott fel: Én csak egy évre csaptam fel katonának; de már is annyit láttam és tapasztaltam, hogy egy év helyett, ugyeségeljen, háromig fogok szolgálni.

— * —

Az erdélyi táborozás kezdetén egyik seregbeli őrnagyot zászlóaljával X* faluba küldék.

Az őrnagy megjelent parancsait venni.

– Mi lesz ott teendőm? kérde az őrnagy a tábornoktól.

– Megtudja ön, ha oda érkezik, lőn a válasz.

– Mégis szeretném tudni, mihez tartsam magamat? mondá a haditánácshoz szokott őrnagy.

– Ön tervemet akarja tudni – válaszolá Bem s bizalmasan tevé hozzá – tud-e ön hallgatni?

– Bizonyára, felelé az őrnagy.

– Én is, válaszolá az okos hadvezér s utnak ereszté az őrnagyot.

— * —

Az erdélyi csatázás egyikében a másikkal közel jutottak Bem vezérkarához, egy dragonyostiszt H... kilencz dragonyossal ugratott be ahhoz, s már Bem maga is a legnagyobb veszélyben vala. A körülte levő tisztek azonban a dragonyostisztet keményen megvagdálák, s már halálfia, ha Bem őt e szavakkal: „elég, ily katonatiszteket sokat szeretnék!” meg nem menti.

— * —

Az alföldi táborozás alkalmával a merre csak jártak a seregek, a tisztek mindenütt tánczvigalmakat rendeztek.

Soha vigabb multságok nem voltak a világon.

Egy ilyen vigalom közepett jön a hír, hogy az ellenség közel van.

A társaság elnémul, csupán a derék S. őrnagy kiált föl. – Pompás! hiszen épen vártuk őket, előre uraim! hadd mulassanak addig a hölgyek, mi is rögtön sietünk vissza.

És úgy tett, amiként beszéle, lóra ült, s végezvén az ellenséggel s visszament a bálba tánczolni.

— * —

Midőn Bem Nagybányára ért, behoznak hozzá egy erdélyi örményt, ki épen Dézs tájáról érkezett, s tőle körülményesen kikérdezi az ottani dolgokat.

Hazudott az örmény irgalmatlanul.

– Fizetessen ön – szóla segédéhez – tüstént 100 forintot ezen becsületes embernek.

– Hisz ez csupa hazugság, mit mondott, veté közbe súgva a mellette álló őrnagy.

– Jól tudom én, – válaszolá Bem – hogy most hazugságokat mond, de majd mond igazat is jó pénzért! ugy-e?

– Igenis – felele az örmény.

És a bámuló örmény megkapta a jutalmat s elküldetett Kolozsvárra bizonyos kérdésekre, mik neki nagy díj mellett kitűzettek, megfejtést hozni. Az örmény hiven járt el, s egyik leghasználhatóbb kéme lőn a tábornoknak.

— * —

Bem megszállotta hadával Kolozsvárt. A katonai kormányhoz szokott postahivatalnok kérdést intézett hozzá: parancsolja-e felbontani s beküldeni az érkező magánleveleket is?

– Pfüj Teufel – válaszolá a tábornok – ha én titkokat akarok megtudni, melyek céломra fontosak, van pénzem, mivel azt megszerezem, családi titkokba betolakodni nem szokásom.

— * —

Levelet irt a diák kedves édes apjának, ki azonban az urfival nagyon kevéssé elégedett meg, azért következőt irt vissza:

Te gaz kölyök!

Ha az ütlegetek levélben el lehetne küldeni, ugy ezen levelet most a hátaddal olvasnád el.

— * —

Széchenyi megőrült, s a közönség nagy része leverten hallá a hirt. Azonban mint mindig, akadtak kétkedők, s hol itt, hol ott, kérdeztek, hiszed-e? nem hiszed-e?

Deák Ferenc egy körben állva beszélgetett a szomorú eseményről, s P... M... hevesen kérdi Deáktól:

– Aztán Ferkó, hiszed azt, hogy ez az ember megbolondult.

Az öreg némi sértődéssel, de mind a mellett szokott kedélyességével feleli:

– Ilyenek vagytok ti, édes jó barátim? – mig ennek az embernek megvolt az esze, azt mondtátok róla, hogy ez *bolond*; s most mikor megőrült: *nem hiszitek*.

Nagyon is meggyőző volt az igazság, – többé senki sem kételkedett.

— * —

Dessewffy Aurél hosszasan beszélgetett Deákkal, s utóbb a hivatalnokokról jött elő a szó.

– Miért választotok mindenféle embert hivatalnoknak? mondja Deák.

– Nem akarnál te hivatalt vállalni? kérdi Dessewffy.

– Semmi esetre sem! mondja Deák.

– Lásd barátom, – mondja a konzervatív gróf – ha választottabb ember nem vállal hivatalt, gyengébbeket is kell alkalmaznunk.

— * —

Ha nem csalódom, 1841-ben Deák Wesselényivel Pesten volt, s az ifjuság őket fáklás zenével kíváná megtisztelni, s külön mindeniket szónoklattal.

Megtudták azonban, hogy e szónokok egyike kemény szavakban akar a kormány ellen kitörni.

Az idők olyanok voltak, hogy az ellenzék a kormánynyal inkább békülni, mint ellene törni akart, ez okból senki sem örvendett olyannak, mi a közeledést megnehezíthesse.

És most jöjjön egy megbántó szó.

Tehát épen a legalkalmatlanabb időben érkezett volna egy nyilvános demonstráció, melyben néhány meggondolatlan szó tán tapsokkal találkozván, csak kellemetlenséget okozhatott volna.

Mindenek előtt azon kelle tehát iparkodni, hogy a szónoklat tartalmát megtudhassák, és ha lehet, az ifju szónokot a keményebb helyek kihagyására rábeszélhessék.

Gy... ajánlkozik, hogy a beszédet megszerzi, a mint megis szerezte; de az ifjut sehogy sem birhaták a kijegyzett helyek kitörlésére.

Cselhez folyamodának, s ekkép lőn, hogy B... János a beszédet szorul szóra megtanulta, s maga mellé vevén vagy harmincz jó torkú legényt, – nem említvén, hogy saját torka, mint tudjuk, mindig fölért ötven kortesnek hangjával, – ezen készülettel körülvették a szónokot, s midőn B... a megtanult beszédből már tudná, hogy mikor következik a mérgesebb mondat ... egy intésre oly irtóztató éljent rögtönzött, hogy a zajban egy szó sem hallatszék a szónok dühösködéseiből.

Ekkép kísérte B... végig a szónokot, kinek beszéde a pusztában elhangzék vala.

— * —

Máshol is elmondattott már ugyan, de szűkebb helyen, a mit Deákról itt elmondani akarunk.

A minisztériumban meghasonlának a vélemények, s nagyon könnyü megítélni, hogy a kormányzat egységének mennyit árt a kormányzók véleményének megoszlása.

Deák erélyesen sürgölé a vélemények tisztázását, igen világosan megmondván, hogy az ő véleménye kisebbségben lévén, ő a tárcától szabadulni akar; mert a szakadatlanul ellenkező vélemények leghamarabb előidézik azt a bajt, melytől voltaképen szabadulni kellene.

K. nem akart Deáktól a különböző vélemények dacára sem megválni. Deák maradt a logikánál, s utóbb kedélyesen elbeszélé az alábbi történetet.

– Én – ugymond – kocsikázni mentem L... K...-ral, ki, mint köztudomású dolog, igen ügyes, de vakmerő kocsis volt.

Nagyon göröngyös utra tértünk, s a négy ló neki tüzesedvén, sebesen kezdé ragadni a kis járművet, mely minden pillanatban fölfordulandó vala. Ösztönszerűleg a gyepelőkhöz kaptam, mire I... K... azt mondja: „Bátyám, ha bele nem kap a gyepelőbe, tán megmenekszünk; de ha bele kapkod, *okvetlenül elveszünk.*”

– Barátom – folytatá aztán Deák – a mi helyzetünk épen ilyen, *én megyek: szerencsés utat!*

— * —

Deák Vörösmartyval Wesselényinek látogatására menvén, hosszú utjokban barátaiknál is időztek; ez alkalommal vadásztak is, hol Mihály bácsi szokatlan erővel tiz lövés közül alig talált egyszer. Alkalmilag pedig épen ugy esett ki, hogy a tizedik lövésre lőtt le egy szarkát.

Vadászat után a helybeli ref. paphoz tértek be, ki elővén albumát, kéri vendégeit, sziveskednének néhány sort emlékül beírni.

A tisztelendő ur bizonyosan azon jó hiszemben volt, hogy Deák valami politikai frázist, Vörösmarty pedig egy tündöklő hexametert fog kipöndöríteni, azonban Deák szokott kedélyével ezt írta:

„Alólírt ezennel bizonyítom, hogy Vörösmarty Mihály barátom a mai vadászaton tiz lövés közül csak egyszer talált, és pedig egy szarkát. Kelt, sat. Deák Ferenc m. k.

Vörösmarty pedig oda írta: Hogy a föntebbi sorok valót mondanak, magam is megösmérem. Kelt, sat. Vörösmarty Mihály m. k.

— * —

Ugyancsak Festetics Györggyel történt meg, hogy 1816-ban drágaság lévén, Ruszek apáthoz bement, s az akkori szűkségről nagyon keservesen panaszkodott.

Ruszeknek azonban sokkal több panaszkodni valója lett volna; mert mint keszthelyi plébános, sok kárt vallott, mit akkor nagyon megérezett.

– Mit csinálunk? kérdi Festetics Ruszeket, – mit eszünk, ha kenyerünk nem lesz?

– Zsemlyét eszünk, méltóságos uram! – mondja Ruszek a grófnak, ki midőn haza ment, meggondolva, hogy Ruszeknek több oka lett volna panaszolkodni, mint neki, – küldött Ruszeknek ötszáz forintot, ezen fölírással: *Zsemlyére*.

– * –

Nem messze Keszthelyhez van Bük nevű falu, hol egykor valami Vida nevezetű közbirtokos volt, ki még József idejében szakadt oda a tótságból.

Festetics ösmerte minden szomszédját, s minthogy magának főszenvedélye volt a gazdászat, mindenkit törekedett rávenni, hogy gazdálkodjék.

– Kennyi azt mondani, – mondja Vida – hogy gazdalkodjunk; a grufnak vagyum sok urodálum, – hanem gyíjjon *Bikba* (Bükbe) gazdalkodni; majd elmegyén a kedve.

– * –

Széchenyi Istvánról általában tudott dolog, hogy midőn a magyar tudós társaság fölállításáról volt a szó, s ugyanarra egy egész évi jövedelmét fölajánlotta, azt kérdi tőle valaki:

– Hát addig miből él a gróf?

– Barátaim eltartanak, felele a nemes szivű férfit.

– * –

Ócska ruhákat akarván eladni a diák, az utczáról bekiáltott egy házaló zsidót, – ki az asztalon ujságot látván heverni, kérdi a diákot:

– Ifiuram, mi van az ujságban?

– Szomoru hir – mondja a kópé diák – Angliában minden zsidót és szamarat egy fára akasztanak.

– De nagy szerencse, kedves ifiur – nevetett a zsidó, – hogy mi nem lakunk Angolországban.

– * –

Szepessy – az elfelejthetlen pécsi püspök, – egyike a legnagyobb hazafiaknak, – és jótékonyságáról, szép alapítványairól ismeretes, egyszerűsmind igen tiszta lelkű ember volt.

Egyszer fölső Nyékre menvén, az akkor még ott levő templomromokat nézvén, környezetéből valaki aggódva nézett a csorba falakra, s figyelmezteté a püspököt: „Méltóságos uram, – mondja – itt még életünk is veszélyben forog.”

Hátra néz a püspök, s erős lelki nyugalommal mondja:

– *A jó lelkiismeret sehol sem fél.*

— * —

A győri ostrom alatt 1809-ben a papoknak is ki kellett az ostromvédelemre állni, s a mi több, fegyverrel védeni a várat.

Rájuk nézve e dolog nem a leggyengédebb lévén, annyit mennyit segitendők saját lelkiismeretükön, a puska elsütésekor mindig félrenéztek, s azon gondolatban, hogy egy embert meggyilkoltak, fölkiáltának:

– Requiescat in pace.

— * —

Széchenyi kardinális szintén a legeredetibb ember vala, főleg pedig nagy hazafi, kit a maga ideje beli dolgok nagyon aggódtatván, a haza sorsa annyira elfoglalá lelkét, hogy misézés közben megállva fölkiáltott, „Boldog isten! mire jutánk!”

– Bizony rutul vagyunk, szól bele a huszára, ki neki a mise alatti szolgálatot tette.

– Szamár – szól vissza a nagy ember – ki bizta rád az ország dolgait?

— * —

Az egyszeri papnak beszédét nem igen hallgatták a fárabeliek; ezért kihirdette, hogy az ördögnek különféle praktikáiról fog legközelebb beszélni, mire a következő vasárnapon annyi ember tódult a templomba, hogy alig férnének be.

Ekkor azt mondja a tisztelendő ur:

– Ilyenek vagytok ti! mikor az isten igéjét hirdetem, üres a templom; hanem mikor az ördög cselekedeteiről akarok beszélni, mennyien tódultok ide.

Megszégyenelte magát a nép, és fogott rajtuk a szó.

— * —

Ozorán Tüzkő Mihály volt egykor plébános. Fölkeresi egyike hiveinek, és pedig egy öregasszony, hogy harmincz kéve kenderét valaki ellopta; most már mi tévő legyen?

Legközelebbi vasárnapon a szent beszéd után elmondja plébános ur a szegény asszony baját, egyszersmind figyelmezteté a bűnöst, a ki, ugymond, jelen van, hogy ne várja be, mig annak idejében megnevezze; hanem szánván bánván tettét, ha már épen nem akar pironkodni, hát valamelyik éjjel dobja be a plébánia udvarába.

Másnap reggel már kitilolva vetették be a kendent.

— * —

Mikor a francziák Győrött voltak, nagy sarczot vetettek a városra, s a rögtöni fizetés egész szigorúsággal eszközöltetett.

Jelentik azonban a térparancsnoknak, hogy egy kanonok a rávetett kétezer forintot nem akarja megfizetni.

A kitett rendszabályokat az illető térparancsnok nem akarván egész szigorúsággal alkalmazni, sokáig gondolkozott, mit csináljon hát a főtisztelendő urral?

Végre pontosan kikérdezi, minő alakja van azon háznak, melyben a kanonok lakik? S midőn megtudná, hogy egy szűk udvaru, mindenfelől beépített két emeletes házban lagnék, megparancsolja, hogy huszonnégy dobos az udvarban becsukott kapunál mindaddig doboljon, míg a kétezer forint meg nem lesz. – A parancs teljesítve lőn.

A megriadt kanonok nem tudá mire vélni a dolgot, kérdé: – meddig fog ez a dobolás tartani?

Mire válaszul nyere: mig meg nem fizeti a kétezer forintot.

Egy óránál tovább nem állhatván ki a zajt, lefizette a sarcot.

— * —

Három csintalan diák az országuton kószáltában lát egy alvó parasztot szamaras kordéja mellett aludni. Az egyik rögtön készen volt egy diák gázsággal, s mig a gazda aludt, a szamarat kifogván, a szerszámot magára szedé, s mig a másik kettő a számárral odább állt, nagy szomorun várta gazdájának fölébredését.

– Hát téged melyik ördög hozott ide! – riadt föl a gazda.

– Dehogy az ördög – kedves gazdám – hanem az apám, ki bűbajos ember lévén, megharagudván rám, számárrá változtatott; s minthogy most kitelt az időm, várom, kedves gazdám, hogy mit tesz velem?

– Mit tegyek hát? ... vigasztalá a szamaras – menj isten hírével haza, hanem azt megmondom, hogy apáddal megférj, mert megint számárrá változtat.

Ezzel elment a diák.

Másnap a másik kettő a vásáron árulgatta a szamarat, a paraszt is számár után indulván, meglátja a magáét.

– Hát megint összevesztél az apáddal? – mondja a jámbor fülesnek, – ne félj, nem veszlek meg többször.

— * —

Lauka Guszti 1847-ben lábát törte ki, s e szájalomra méltó állapotban kinlódván, még az a baja is volt, hogy inasa a legnagyobb filkó volt minden inas között.

Ezen időben még „Hazánk” is megvolt Győrben, tudniillik az ujságlap, melynek tiszteletpéldánya Gusztinak is járt.

– Te, Jankó – szól az inasnak – elmégysz a postára, s megkérdezed, hogy Lauka urnak van-e ujsága? s ha van, elhozod.

- Igen is, – válaszolt Jankó.
- Tudod-e, hol van a posta?
- Nem, ... felele őszintén az inas.
- Jól vigyázz tehát: az uriutczában van egy *silbak*, ott van a posta.

Ezzel elmegyen Jankó urfi, s vagy negyed óra múlva megjő: bemondván, hogy nincsen ujság.

- Hogyan kérdezted te? bosszankodék Guszti.
- Azt kérdem – igazolá magát amaz – van-e tekintetes Lauka Gusztáv urnak ujsága?
- S mit mondtak rá?
- Azt mondták rá uram: Nix da.
- Kitől kérdezted?
- A *silbaktól*.

— * —

– Sugjatok ám! – biztatá társait egy másik, egyike lévén azoknak, kik ijedükben mindent utánamondanak a sugónak.

- Mikor állítá föl Mária Terézia a magyar gárdát? kérdi a tanár.
- A mint sugták, úgy rámondta a diák, hogy:
- A maga idejében.
- Mennyi lehetett, mit gondol ön? kérdi a tanár, s a diák a mint sugták, megint rámondá:
- Akármennyi!

— * —

K... hires professzor volt mig élt, csakhogy a diákok nagyon sokat kötekedtek vele.

Nagyon a lelkére köti tanítványainak, el ne feledjék, hogy 20 millió lud van az országban.

No nem is feledték el; mert a mint a délutáni leczkén egy vásott ficzkótól kérdené, hány millió lud van az országban? azt felelé:

– Mindössze van tizenkilenczmilliókilenczszázkilenczvenkilenczezerkilenczszázkilenczvenkilencz.

- Egy hja van! – ordított dühösen a professzor, – hol van az az egy?
- Azt az egyet ma délben ettük meg – felele a diák.
- Megharagudott ezért a professzor, s mérgesen mondja, hogy:
- Az urat a harmadik osztályba teszem.
- Nem törődöm vele, – kötekedék a diák.
- Nem törődik? – mérgelődék amaz.
- Nem ám, mert akkor megrepétálom az oskolát.

– Micsoda, – még egy évig akar engem kinozni? – inkább elsőnek te-
szem, csak vigye az ördög.

— * —

– Hol van az egyszarvunak a szarva? mondd meg édes fiam!

Nagyot néz a diák a rektorra, ki a gyereket segíni akarván a homloká-
ra mutat; mire a diák fontos képpel mondja:

„Rek'tram homlokán.”

— * —

Három diák utazni ment. Közköltségen voltak ugyan, hanem azon lé-
nyeges különbséggel, hogy kettőnek volt pénze, de a harmadiknak nem.

Háltak ahol hálhattak; de minthogy lassankint hidegült az idő, a kettő
vett egy pokrócot, s mind a hárman azzal takaróztak, nagyobb igazság
okáért pedig úgy, hogy a pénzesek egyformán osztozkodjanak, ezért ők
szélről feküdtek, a harmadik, mint a ki semmit sem adott az egészhez, a
közepén.

Biz a pokróc szűk lett háromnak, s ezért a két szélső minduntalan rán-
gatta, mire nagy keservesen fölszólamlik a középső:

– Én nem adtam hozzá semmit, nem is rángathatom.

— * —

Két diák üres erszénnyel ment a korcsmába, s a mi beléjük fért, még is
nyakig laktak vele.

Mielőtt fizetésre került a dolog, az egyik nagy beszélgetésbe keveredett
a vendégekkel, a másik pedig falnak vetve fejét, aludt.

Körülnéz egyszer a másik is, félbehagyja a beszélgetést, a mint a paj-
tást aludni látja:

– Várjanak csak! mondja vendégeknek, – tesztek én ezzel tréfát ... alva
kicsalom ezt az álmost az utca közepére.

Nagy kedvük kerekedett még korcsmároséknak is, kivált mikor látták,
hogy az alvó csakugyan emelkedik, s a mi több, utána megy a másik diák-
nak.

Alig tudták a nevetést tartani; mert már a diák az utca közepéig ment,
– hanem ekkor a két diák utnak ered, még az is, a ki aludt, és vacsorástól,
gyertyástul, tartóstól odább álltak.

— * —

Azt tartom, nem fogják önök rossz néven venni, ha Kmettiről még né-
hányat elmondok és pedig diákul, a mint ő azt beszélni szokta; csak azt
sajnálom, hogy az ő gyönyörű tót dialektusát le nem írhatom.

Kmetti mellé kell emlitenem Latkóczy barátomat, ki valóságos penicilu-
sa volt Kmettinek, s mind a mellett annyira elválhatlanok, hogy mindig
kinozták egymást.

– Domine Látkoczy (értsd: Latkóczy) dicat mihi limites Hungarie!

– Limites Hungariae sunt: praeter glires, mures et vespertiliones, lacus Balaton et Fertő.

– Auferat se, domine, – lármázott Kmetti – ipse habet iterum tres tertias, 1-o quia nihil scit, 2-o quia crudus est, 3-o ipse est etiam petulans.

Azonban délután megint elővették egymást.

– Domine *Látkoczy*, bene sibi notet, – modo dabo ipsi *facillimam quaestionem* ex integra statistica: enumeret mihi domine, quot sunt officiales in *integra Europa*, incipiendo a primo ministro, usque ad ultimum *hajdonem*.

Ezt Kmetti könnyű kérdésnek mondta, Latkóczy pedig egy szót sem felelt rá.

– Domine Látkoczy, bene sibi notet, dicat mihi; Quis est *finis* civitatis?

Latkóczy hallgat.

Kmetti azt gondolja, hogy nem tudja, pedig amaz most is kópéságon töri az eszét.

– Nonne, domine *Látkoczy*, nescit.

– Scio domine spectabilis.

– Probemus ergo: Quisnam sit *finis* civitatis.

– *Ultima* domus, domine spectabilis.

– Auferat se, iterum habet tres tertias.

— * —

Áj, domini – panaszkodik aztán Kmetti – hic sunt quidem aliqui veri nominis iuristae, sed nonnulli tantum numerum constituunt, – ego nolo dicere quis? in tertio scamno ultimus a dextris.

Ez épen Latkóczy volt.

— * —

Áj, domini! Franciscus ille *Déák* (értsd: Deák.) quondam meus discipulus; ... videtur, quod fuerit meus discipulus, – ille scivit meum studium; ille attendit, et quando tamen aliquis me turbavit, statim surrexit et dixit: Domine N. N. ipse est turbator, exeat.

Nem kellett ennél több, alig mozdult valaki, Latkóczy már fölkelt, rákiáltván: „Domine! ipse es turbator, statim exeat.”

Negyed óra alatt felét a hallgatóknak kikergette.

— * —

Jó kedve duzzant az öregnek, s elbeszélé, hogy:

– Domini! bene sibi notent – quando ego huc Jaurinum ad concursum veni, – bene sibi notent, – *solus*, et *unicus fui*, tamen me *susceperunt*.

– Et quando domini ego poeta fui.

- Et simul curator, kiált közbe Latkóczy.
- Hoc intra parenthesim, igazolá magát Kmetti.

– * –

Bene sibi notent domini, fluvius Tibiscus in Hungaria est *piscosissimus*.
Ez már az ő dictionariumából való szó.

– * –

Fényesre nagyon haragudott; mert magyarul írta a statisztikát, magyarul pedig ő nem tudott.

– Bene sibi notent domini haec nomina: Schlöczorius, Achenvallius, Zizius, et Hungarorum Schvartnerius fuerant bene meriti circa scientiam statisticae?

- Ubi mansit Fényesius? – kérdi Latkóczy.
- Ille est magnus a ... us, ... dühödék az öreg – ille neque latine scit.

– * –

Meggyónt egy kis leány, s mint nagy vétket mondá be:

- Tisztelendő ur, ... én igen *bőkezű* vagyok.
- Van sok pénzed? – kérdi a gyóntató.
- Semmi; tisztelendő atyám.

– Na, ugy nyugodt lehetsz leányom, akkor ez a baj nem igen veszedelmes.

– * –

Gyónt a diák.

- Kártyáztál-e? kérdi a gyóntató.
- Igenis! mondja busan a diák.
- Hát belátod-e, hogy az milyen idővesztegetés?
- De milyen – mondja a diák – kivált az az átkozott hosszú *kártyakeverés*.

– * –

Oskoláit végezte a diák, s hazamenet valamely utmelletti fogadóban szörnyen hetykélkedett, – mindent ide s tova szórt, – semmi sem tetszék neki, végre nagy dirrel-durral azt mondja a korcsmárosnak:

- Micsoda szolgálat ez? – nem látja maga, hogy én kvalifikált ember vagyok? – Ugy nézzen rám, hogy én két akadémiát végeztem.
- Uram, felele a korcsmáros – nekem is volt egy bornyum, – két tehén alatt szopott, mégis mennél többet szopott, annál nagyobb bornyu lett.

– * –

Későn jött oskolába a diák.

- Hol voltál? kérdi a tanár.

– Sikos volt az ut – felel a diák – nem tudtam jönni; mert ha egyet léptem előre, kettőt hátracsúsztam.

– Hát hogyan értél ide?

– Aztán megfordultam, tanító ur, – mintha haza akartam volna menni, – úgy értem ide.

— * —

Harmadik oskolára mentek föl a gyerekek, a tanár már egy hónapig vesződik velök, s akkor veszi észre, hogy az urfiak jóformán szüken szedtek föl a diákságból.

– Mit tudtok ti? ... sült szamarak vagytok valamennyien, – mit is vesződöm veletek? mikor még declinálni, conjugálni sem tudtok. Itt van föladatnak: *Lepus, leporis*: nyul. – S ezzel kiment bosszusan a tanár.

Egy tót diák volt a többi között, s magyarul nem tudván, hozzá még gyenge eszű is lévén, sehogysem tudá, hogy a *lepus*-sal mit csináljon?

Végre azt határozá, hogy *conjugálni* fogja, s a parancsoló módban ekkép vitte ki a dolgot:

Leporito tu, vel nyulábis, nyulabit ille.

— * —

Egy diák igen dicsekedett, hogy ő ilyen meg amolyan volt, hogy még a tanárok is azt mondák róla, mikor eleresztették:

– *Ilyen diákot aztán édes-örömet elereszt az ember a keze alól.*

— * —

Megverte gazdáját a diák, miért az oskolai igazgató szemre hívatta a tettet.

– Mit tettél? – kérdi az igazgató.

– Nyakon ütöttem a gazdámat.

– Azt már tudom; hanem azt kérdem: hogy merted ezt tenni!

– Mert *tenek* szólított, – felel a diák – a miért a herkópátert is nyakon ütöm.

– Ez már más – mond az igazgató, látván dühösen forgó szemeit a diáknak – most már elmehet *ön*.

— * —

1844-ben karácsonykor Pápa környékén töltöttem el az ünnepeket egy jó barátom családjánál, hol jó számmal lévén, az egész éjt zajgásban töltöttük el. Velünk mulatott egy legátus diák is, ki ünnepi szónoklatokra jött ki a vidékbe.

Mennyire lehetett jó kedvünk, el lehet gondolni; mert a legátust reggeli négy órákor két béres vitte haza.

– Na! teszen ez papolást holnap, az az ma! – gondolám, s aludni mentem.

Korán fölkergettek, s a házi urnak még azon parancsa várt reánk, hogy valamennyien menjük el meghallgatni a tegnapi legátust, mit tud?

Nekem kevés kedvem volt erre a mulatságra, mert őszintén hittem, hogy a boldogtalan diák kudarczot vall, azon kívül pedig meglehetősen tartottam, hogy még ránk vall egész nyilvánossággal.

De nem használt a szó, el kellett mennünk, s épen a szószékkel szemközt helyezkedék el.

Látom a legátusnak mámortól csillogó szemeit, s mint a tolvajnak büntársa a vádlottak padján, ültem én is a székbén, azon gondolattal: ha ez a szerencsétlen bevallja baját, hogy részeg, – és még ránk is mutat.

Végre megindul a szószékre, sőt már ott is van.

– Végem van! – gondolám, midőn bevégzé a megszólítást: – Keresztény hallgatók! – s ezen fölül éles hangon mondja:

– Részeg vagyok!

Soha cifrább gyalázatot, mint ez! – vélem, véghetetlen sajnálom, hogy előérzetem daczára eljöttem; mire újra ismétli:

– Részeg vagyok az örömtől, hogy ... sat. – mire oly sikerült beszédet tartott, hogy különb embertől sem igen vártam volna.

— * —

Három tanuló kikocsizott a városból; utközben egy silány öltözetű leányt találtak elő, s minthogy visszamenőben voltak, a kocsira fölvtették.

Nevét tudakozták, mire ő alázattal mondja, hogy *Péntek*-nek hívják.

A *péntek* név azon tréfára adott nekik alkalmat, hogy a kapunál mindenik más nevet vett föl a hétnek napjaiból.

– Hogy hívják önt? – kérdi az őr.

– *Kedd*, – viszonzá a kérdett, a nélkül hogy az őrnek föltűnt volna a dolog.

– Hogy hívják önt? – kérdi a másikat.

– *Szerda*, – viszonzá a második, mit az őr furcsállani kezdett.

– Hát önnek mi a neve? – kérdi némi bosszusággal.

– *Csütörtök*, – felelt a harmadik, mire az őr már kigyult.

– Uraim! az ilyen tréfát kikérem magamnak! – s azzal a szerencsétlen gyalogosra nézván, kit már ugysis bántott a félelem.

– Hát téged hogy hívnak?

– Engem uram, – mondja a jámbor, isten úgy segéljen, *Péntek*nek hívnak.

– Dejsz, – gazember, engem nem teszesz bolonddá? – mondja az őr, – a diákoknak csak eltűröm, mert azoknak szokott csinyük az ilyen dévaj-ság, de te nem fogsz engem ingyen bolondítani, – kóterba veled.

Szegény *Péntek*nek kellett Kedd, Szerda, Csütörtökért lakolni, azonban az ifju urak jól megajándékozták a kinszenvedett Pénteket.

— * —

Meg volt tiltva a növeldebeli tanítványoknak a dohányzás, de azért ahol hozzáférhettek, mindjárt fejükbe dugták a pipaszárt, s erre leginkább a hálótermet használták, mert azt szellőztetni lehetett.

Az igazgatónak besugta valamelyik kis áruló a dolgot, s az igazgatónak sikerült tetten kapni az engedetleneket.

– Mért dohányzik ön? kérdi az egyiket.

– Nekem főfájás ellen javasolták az iskolában.

– Hát ön mit tud mondani? került a sor a másodikra.

– Én tolvaj hideget éreztem, igazgató ur – ki akartam melegedni.

– És ön? riadt föl tovább az igazgató.

– Mellszorulást éreztem, igazgató ur.

– Hát te idétlen kölyök? – szólt egy ökölnyi gyerekhez.

– Én ... én ... én – höbögött a kis fiu – ne ... kem ... tyukszemem van.

– Mily sületlen kifogás az, – mondja a bosszus igazgató.

– Bocsánat! – kapott szóba a kis ügyetlen – társaim a java hazugságot már elkapkodták előlem, nekem csak ez maradt.

— * —

Hirtelen benyitotta az ajtót a rektor, s a lármázó gyerekek nyakrafőre rohantak helyeikre, de az utolsók közül egyre rárivall:

– Ki teremtette a világot, te?

– Én nem! – mondja a megijedt gyerek.

– Még ezt mered mondani? – pattogott a rektor botját emelvén föl.

– Jaj! rektram! hát, én! – ordított a gyerek – de nem teszem többet.

— * —

Fát vitt hóna alatt a diák, s minduntalan beszélgette a járókelőknek, hogy ne érjenek hozzá; mert eltörik a hegedűjét.

Minden elővigyázat mellett elpottyantott egy hasábfát, mire egyike az elmenőknek utánakiált:

– Ifiuram! – elveszett a hegedűhur.

— * —

Néhány tanuló összetalálkozván egy szegény asszonynyal, ki szamarakat hajtott, kérdik tőle a pajkosok:

– Hova megyen kend, szamarak anyja?

– A városba, édes fiam, – vágott vissza az asszony.

— * —

Egy diák következő levelet irt atyjának:

Kedves Atyám!

Én ma hétfőn írom ezen levelet, melyet holnap, azaz kedden postára adok úgy, hogy szerdán azt meg fogja kapni. A szükség azt kívánja, kedves atyám, hogy nekem pénzt küldjön; mert ha pénteken pénzt nem kapok, szombaton magam megyek haza, hogy a pénzt vasárnap kezeimhez vegyem.

Erre az apa következőleg válaszolt:

Mult hétfőn irt leveledet, melyet kedden postára adtál, szerdán reggel megkaptam. Ma csütörtökön felelek neked és tudodra adom, hogy pénteken nem fogsz pénzt kapni. Ha pedig szombaton hazajőnél, vasárnap magam fognám átadni a szükséges ütlegeket.

— * —

Pénzért kunyorált apjánál a diák, szörnyen panaszolkodván levelében, hogy nincsen pénze; mire az apa azt írja:

Kedves fiam!

Nagyon örülök, hogy egy pajtásra akadok, ki velem ugyanazon bajban szenved, mert – *nekem sincs pénzem.*

— * —

Szünnapokra menvén a diákok, megálltak egy utmelléki csárdánál, s bort adattak maguknak.

Egy igen csinos paraszt lány hozta ki a kivánt italt, s egyike a diákoknak mondja:

– Gyönyörű galambom, hogy adod a csókot?

– Hogy adom? – viszont kérdé a lány – *böcsületes ember ingyen kapja.*

— * —

– Kölcsey megszólítja egy társaságban Helmeczyt, ki abban az időben csinálta a legtöbb új szót.

– Te Miska!... ugymond – hallom csináltál ismét egy vad szót?

Helmeczy rábámul.

– Igen, igen – folytatja Kölcsey – hallom, hogy a trottoirt elnevezted – *tiprattyúnak.*

Helmeczy elkomorodván, hogy a kifaragott szó nem talált elismerésre, harmadik esztendőre talált egy másikat, ... s ekkor született a: *járda.*

— * —

Az öreg Helmeczy a hol csak lehetett, nagyon gazdálkodott, és mindenféleképp forgatta a dolgot, hogy hasznára essék ki.

1847-ben júliusban átvette Jókai az Életképek szerkesztését, s helyette én lettem a szerencsés, hogy Helmeczy bizalmát megnyerjem.

Magához hivatott.

Meg kell jegyeznem, hogy épen akkor oly nagy drágaság volt, hogy a közönséges kenyérnek darabja 3 frt is volt, és ezzel egy arányban más élelem-czikk is megdrágult úgy, hogy vendéglőkben alig mert az ember jóllakni.

– Uramöcsém – mondja nekem az öreg – Jókainak havonként 35 pfrtot adtam.

– Én sem teszem meg alább, jegyzem meg.

– Jól van uramöcsém, hanem hallgasson meg – én szívesen adnék rendes kosztot, s azt a fizetésbe számolnám, s így adnék készpénzben 25 frt pengőt és ebédet.

Rögtön beleegyeztem; mert akkor valék épen 24 éves és épen tetőpontján az én mindeddig romlatlan étvágyamnak.

Szegény öreg ezt nem is gyanította.

Az első ebéd előtt keservesen panaszkodott, hogy a kenyér irtóztató drága; s ez az én kenyeres étvágyamnak annyi volt, mintha álmából ébresztették volna.

Leülünk, – hirtől tudtam, hogy az öreg igen jó asztalt tart, a mi igaz is volt; hanem a kenyeret igen apróra szelték. Két inas szolgálván, változatoság kedvéért hol egyiknek, hol másiknak integettem kenyérért:

– János!... József!...

Ez a szolongatás annyira ment, hogy utóbb az asszony azt mondja:

– János! vigye oda Gereben urnak a kenyeret, majd vág magának anynyit, a mennyit akar!

Helmeczy elhült; mert a mellékételnél a kilenczedik szeletet ettem meg.

— * —

Az asztalnál sohasem beszélt, kivén, ha valami nyelvhibát vett észre. Az én dunántulias beszédem tartotta leginkább ébren, különben elaludt volna. Legtöbbször fölkiáltott, ha *kanál* helyett *kalánt* mondék.

Mindjárt előállt, hogy ez a *gyökér*, ez meg *ragaszték*.

A többek közt arról volt szó, hogy mit adnak a színházban? s az asszony elvétvén a szót, e helyett: *a királyné csatárai*, azt mondja: *a királyné csaj-tárai*.

Dühödten kiált föl az öreg, és volt mit hallani a szószármaztatásról; elkezdé ott, hogy *csat*, *csattog*, *csata*, *csatár*, és így tovább más ötven *gyökeret* és ugyanannyi *ragasztékot* előhordott.

Ebéd után hazamenet egy uj czimiratot látok és pedig:

„Itten kaphatni *krumpli*-kenyeret.”

A legközelebbi ujdonságban megírom, hogy mennyire halad fővárosunk a magyarságban, ime már *krumplikenyeret* is magyarul írják ki; mert „*krumpli*” mindenestre magyar szó: *krum* a gyökér, *pli* a ragaszték.

Az öreg úgy megharagudott, hogy két hétig alig birtam elhitetni, hogy nem őt, hanem a czimirat készítőjét akartam kigunyolni.

— * —

Helmeczy a Trattner-Károlyi házban lakott, ugyan az én időmben építék rá a harmadik emeletet. Károlynak az a kényelme volt, hogy a Jelenkorban mindig kész dicsérőre akadt.

Egyszer megyünk ketten az öreggel haza, s az állásokról egy darab kis téglá a lábujjára esett.

Nagyot kiált az öreg, s minthogy épen a lába előtt volt egy egész darab téglá, oda néz az öreg.

ljedtében kérdi: – Mi volt az uramöcsém?

– Semmi, mint épen ezen egész darab téglá, mely kicsiny hija, hogy a spectábilist agyon nem vágta.

Majdnem, elszédült az öreg, mert elhitte.

Károlyit megróttam az ujdonságban, csakhogy ennek a szedő itta meg a levét; mert Károlyi fölkapja a még szét nem szedett betücsomót, és a szedő fejéhez vágta, mert azt mondja, azt csak nem türheti, *hogy őt épen saját betüivel rója meg valaki.*

— * —

Sokszori tapasztalás után okulva nagyon vigyázott, hogy valamiről előbb ne szóljanak a naplóírók, mint a dolog megtörténik; mert az egyik naplóíró elfeledvén színházba menni, csak a czédulát nézte, s látván, hogy opera van, Schodelnéről szólván, azt mondta, hogy: *rekedt*; pedig annyira nem énekelt, hogy szinte a „Párisi naplopó”-t adták.

Azonban a minek meg kellett történni, az megtörtént.

Oroszhegyi lévén naplóíró, minthogy a lap kétszer jelent meg hetenkint, egyszer t.i. csütörtökön, tehát szerdán kelle az ujdonságot megírni.

Meg is írta Oroszhegyi, de nem volt benne köszönet. Reggel írtózatosan esik az eső, – a kész lapot beviszik Helmeczynek, ki véletlenségből nem nézte át a lapot. Olvasni kezdi a naplót:

„Százegy ágyudurranás ébreszté föl a főváros lakóit.”

– János, – mondja Helmeczy az inasnak, – hallottál ma ágyuzni?

– Hallott a teins ur? kérdi vissza amaz.

– Én nem hallottam.

– De még én sem, mondja János – pedig hajnal óta kinn voltam a lapokat kihordani.

Esett tudniillik az eső annyira, hogy majdnem a várfalat lemosta, és Helmeccynek kimondhatatlan bosszuságára *egy pisztoly sem sült el*.

— * —

Egykor Kazinczy Gáborral jövünk a császárfürdőből; midőn a kiszállónál elválnánk, mellém szegődik egy pesti ügyvéd.

– Ugyan kérem önt – mondja – ki volt ez az ur?

– Kazinczy Gábor, – felelém.

– Az az *irnok*? – mondja ő.

– Az! – válaszolék a tekintetes urnak, ki még annyit sem tud, hogy az író és az *irnok* között mi különbség van?

— * —

1847-ben Jókaival ugyanazon egy inast tartottuk, hires Györgyöt, ki tőlünk Petőfihez került. Az italt nagyon szerette, azon kívül azonban nagyon becsületes és hű ember volt.

Husvétii ünnepekre mindketten elmentünk szülőinket látogatni, csak-hogy Jókai előbb elment, mint én.

György elkisért a gőzhajóig, s utközben mondja:

– Teins uram, hozzon ám nekem valamit; mert Jókai ur is megígérte, hogy hoz egy bárányt.

– Bizonyosan meg is hozza; mert ő nagyon jó ember.

– Én is azt hiszem – mondja György egész megnyugvással – az igaz, hogy *kálomista* ember, hanem azért böcsületes ember.

— * —

Volt nekünk szép históriánk 1846-ban, mert még ujdonságírói füllentés oly sok tintába nem igen került, mint a következő történet.

Frankenburggal jöttünk Budáról Pestre az akkori hajóhidon. Beszélgetés közben megállapodván, néztük a lánczhidat, mely körül egy árva nap-számos sem mutatkozott.

Meg kell jegyeznem, ha valahol, ugy Magyarországon azt akarják, hogy mindent hamar fölfujjanak, mint a hólyagot, s legkivált a lánczhid volt azon tárgy, melyhez minden ember hozzá köszörülte kését.

Ezen időben hozzájárult az a körülmény, hogy hosszabb idő óta, majdnem hónapokig nem láthatott az ember munkást, s a napisajtó is bár mennyire szólongatta az illetőket, fölvilágosítást sehol sem lehetett kapni.

Ennek végét vetendők beszélgettünk Frankenburggal, mikép lehetne csellel ez illetők szólótehetségéhez fézni.

Bezzeg el is találtuk a bibit.

– Meg kell őket róni, mondám én.

– Mit használ? kérdi Frankenburg; nem is billentenek rá.

– Elhiszem, ha csak úgy legyezgetjük őket; hanem fogjunk rájuk olyat, a mit magunk sem hiszünk, – ekkor majd kijönnek az igazsággal.

– Például? kérdi Frankenburg.

– Elég annyit füllenteni, hogy Clarknak Angliában nem sikerült egy hasonló vállalata, s most már kételkedik, hogy a budapesti hid sikerüljön, – ezért nem halad a munka.

Mindketten az a jó vér vagyunk, hogy egy tréfát nem adunk akármiért; akkép lett, hogy ez a kacsa az Életképek legközelebb megjelent számában szárnyra kelt.

Megemlitendő, hogy azon időben az ujdonságoknak igen nagy szűke volt, s az akkori lapok némi eredetiség után kapkodva, más lapokból lopott minden ujdonságot új lével eresztének föl; – így közlé a *Pressburger Pannonia* a dolgot, de kivált az *Ungar*, mely még nagyobbban hazudott; hozzá toldván, hogy ő a legbizonyosabb kutforrások után tudja.

Erre aztán megszólamlott a lánczhid, és a Budapesti Híradóban egy hosszú vita keletkezett az Életképek, Pannonia, főleg, s utóbb egyedül csak az Ungar ellen, mely hazugságának még a biztos kutforrás tekintélyét is adja.

Megmondák aztán az okot is, hogy miért nem látszik a munka; azaz: a pesti oszlop vizszinig készülvén már el, a budai oszlopnak még csak alapjával sincsenek készen. S ha már most a pestit elkészítik, mig a budai fölépül, addig a pestibe fektetett tőke egészen kamat nélkül hever; tehát megvárják a budai oszlop fölemelkedését, s ekkor egyszerre készül mind a kettő.

Ez aztán helyes ok volt, hanem azért az Ungart verték mindaddig, mig utóbb kinjában meg nem vallá, hogy:

„Es ist tausendmal besser eine *öffentliche* journalistische Lüge, als hundert versteckte Warheiten.

De még nincs vége a tréfának.

A vita után közvetlen Füredre mentem, s a mint este az étteremben helyet foglalnék, szomszédom egy jó kinézésű birtokos volt, és átellenben vele egy hasonló példány ült.

Elkezdi az egyik:

– Mondtam én azt amice, hogy így járunk mi az anglussal; de nem hiték, hogy bolonddá tesz bennünket.

A másik nem tudott ellenmondani, mire bátrabban folytatá amaz.

– Per amorem Dei, – most már mikép hordják el azt a sok követ, a mit hiába a Dunába építettek?

– Szabad tudnom – kérdem – miféle kövek azok?

– Na, a lánczhid-oszlopok! – kiálta föl a beszélő.

– S miért kellene széthordani őket?

– Nem is hagyjuk ám ott csufnak és országgyalázatnak, ha az ilyen, meg amolyan szedtevedte bolonddá tett, hogy most már nem tudja fölépíteni az az anglus.

– Tévedésben tetszik lenni – mondám én.

– Engedelmet kérek – erőlködék az öreg – én ezt a legjobb kutforrásból tudom, hogy ez az angol otthon is fölsült, és itt is; azért félben áll a munka.

– Talán ujságból méltóztatott olvasni?

– Patvarnak kell az ujsága,... nem vesződöm én azokkal az ujságokkal, a mit tele irnak hazugsággal azok az ujságírók.

– Uram!... én is ujságíró vagyok.

Nagyot néz az öreg.

– S ezt a dolgot, melyről beszélni méltóztatik, igen szükséges oknál fogva – *én hazudtam*; és megenged spectábilis, ha a magam hazugságát legalább magam nem *hiszem el!*

— * —

Cenzurázott már félig a jurátus, csak az írásbeli próba hiányzott még, de az ifiurnak rémítő kinosan esett, mert a föladdott tárgy annyira bonyolódott volt, hogy sehogysem tudott kiigazodni.

Végre elfáradt, s hogy rövidebben véget vessen a dolognak, ráírta:

– *A felek kiegyeztek.*

Ez ugyan nem rosszul volt kigondolva, hanem a boldogtalan elfecsegte a pajtások között, és még igen korán a perszonális fülébe jutott.

Az öreg ur is olyan ember volt, hogy ha tromfja volt, – nagy hamar kiadta, – ő meg tehát azt írta a jurátus iratára:

– *Minthogy a felek kiegyeztek, prókátorra nincs szükség.*

Az urfit visszavetették.

— * —

Az öreg Köntös, igen sokáig urasági bíró Enyingen, az öreg Bocsornak kortársa és jó barátja, azon ritka emberek közé tartozott, ki gatyás ember létére mindig hordatott két lapot rendesen, néha hármat is.

Ha a falubeli előljároság valami dologban megkereste; mert megjegyzendő, hogy nagy tekintélyénél fogva egyenesen megvárta, hogy az előljároság, ha valamit *akar*, hozzá menjen, – mondom, ilyenkor szobájának ajtajába állt, mig az illetők csak a tornácon állhattak.

Bevégezvén ilyenkor a hivatalos beszédet, mint valami kegyelmes ur ráadásul egyről másról is előhozakodott, ha pedig valamelyik kíváncsian kérdé, hogy mi van az ujságban? visszautasítólag mondá:

– Ostoba paraszt, minek neked az ujság? – tudod is te, hogy merre esik *Káiró!*

— * —

Az öreg K... Vas megyéből leküldé jurátus unokáját Pestre cenzurára, meghagyván, hogy becsületet hozzon neki haza.

A gyerek mindenkép vigyázott magára, tanult, takarékos volt, s ekképen szerencsésen bevégezvén pályáját, hazament, magával vivén egy ruhával jól megtömött szekrényt és minden ágybelijét.

A mint az udvarra ért, kijött az öreg, s midőn látná a szekrényt és ágyruhát, kérdi öcscsét:

– Mi ez?

– Ruháim és ágynemüim, – mondja a gyerek.

– Hát ilyen, meg amolyan kölyke, – rivalt rá az öreg, hát ilyen gyalázatot hozol te az én fejemre, s az egész családra?

– Miért, édes urambátyám?

– Miért?... haragvék az öreg odább – lánczhordta, hát különb ember akarsz te lenni, mint én, vagy apád, vagy öregapád? aki mind volt jurátus, és még egyik sem gyalázta meg úgy a familiát, hogy a ruháját vagy az ágybeliét haza hozta volna, mint te, elvetemedett kölyök.

– * –

– Kapitány uram! – szólítá meg a cigány épen a legnagyobb ágyutüzben – mutassa meg nekem, melyik azs in ellensigem.

– Mit akarsz vele? kérdi a kapitány.

– Nagyon szeretnik vele kibikílni.

– * –

– Egy kis szalmáért esedezem nágy uram, jó urám! mondja a cigány.

– Dejsz cigány – volt a felelet – nagy szeme van a szalmának.

– A mi seme volt nágy urám – válaszolt rá – azst már rigen kicsépelték.

– * –

Henyélésben kapta az ur a kaszásokat.

– Na, gazemberek; – mondja az ur – gyönyörűen dolgoztok, hanem melyik a leglustább közöleték? annak egy huszast adok.

Mind fölugrott, csak egy cigány maradt az árnyékban fekve:

– Nagy uram! – mondja aztán, – nem csusztatná ide a zsebembe azst a husast? – restellek fíkelni.

Azé lett a huszas.

– * –

Házasadni akart a cigány, de a móringlevélen sehogysem tudtak megegyezni, mert a leány apja ötszáz forintot kért, a vőlegény pedig öt forint hiját akart lealkudni. Utóbb azt kérdi a leány apjától:

– Hát azstán, mikor kellene nekem azt az etszásat megfizsetni?

– Majd ha meghalsz, – mondja az apa.

– Sohase ketekedjünk akkor, – ha tetszik, irjanak bele hatszásat.

— * —

Megcsípték a cigányt a lóvásárban, épen midőn a lopott ló hátán nyargalászott

– Loptad azt a lovat cigány, kiáltja rá, megfogván a lovat.

– Micsoda? ... lármázott a cigány ... lopott ló ... ez? ... No megálljon kendtek, hadd sállok le! tüstént idehozsom hajánál fogva azt a gazembert, a kitől vettem.

Ezzel utnak indult, s a bámész nép még most is várja, hogy a cigány hajánál fogva vezeti ide azt, a kitől vette.

Csakhogy elmehetett.

— * —

Czigány fuvarosa volt két urnak, – egy nagy vízhez érvén, kérdi a urakat:

– Tudnak azs urak diákul?

– Csak ugy, mint magyarul, válaszolák azok.

– Na, ... ugy se báj, nyugvék meg a cigány, s neki hajt a víznek.

Nagy szerencse, hogy a vízbe nem fultak ... s midőn nagy kinnal a vizparton voltak, lármázott a két ur:

– Gazember, miért vittél bennünket a víznek?

– His azst mondták azs urak, hogy tudnak diákul.

– Persze, hogy tudunk, most is azt mondjuk.

– Na, pedig én azst hallottam – mondja a cigány – hogy diáksóval az egész világon keresztül mehet az ember.

— * —

Valami urnak megtetszett a cigánynak a pofája rá akarta beszélni a cigányt, hogy hagyja magát lerajzoltatni.

– Tanti! mondja neki az ur – *levetetek* én téged.

– Semmi sem les ábbul, nagyságos ur, – védelmezé magát a cigány.

– Hát láttál már valakit *levenni*?

– Az akastufárú? – mondja rá a cigány.

— * —

Huzta a cigány a nótát a verbungnak, s a mint egy ur hallgatná, oda fordul az egyik cigány.

– Milyen nótát huzszsak a nagyságos urnak?

– Olyant – mondja az ur – a melyiktől magad is katonának állj be.

– Olyant nem tud, – mondja a czimbalmos.

— * —

Sáros uton mászkált rossz lován a cigány, – szemközt jő vele egy négylovas hintó, s a legharsányabb hangon kiabál feléjük a cigány:

– Térjenek ki azs utból, térjenek ki; mert ugy járnak, mint azs a másik.

Kitér nagy bajjal a hintó, tudniillik veszedelmet gyanítván a kocsis, hanem midőn a cigányt ugyanazon az uton békén tovább haladni látná, kérdi tőle:

– Hát a másik hogyan járt?

– Csak ugy – mondja a cigány, hogy nem tért ki, azstán én tértem ki.

— * —

Vas megyében valaha a megye a szertekóborló cigányokat rendes lakáshoz kívánván szoktatni, az ajánlkozó földesuraknak részenként több családot hajatott össze betelepedés végett.

Egy ilyen telepen a megyei mérnök kora márcziusban, mikor még a varjuk seregesen járnak, méregette a földet a cigányoknak. Mérés közben megszólamlík az egyik cigány a varjukra mutatva:

– Nagyságos uram! micsoda madárak azsok?

– Varjuk, felelt egykedvűen a mérnök.

– Nem gálámbok azsok? kérdezkedék ujra.

– De nem ám, volt az ujjab válasz.

– Nem is lesz azsokból galamb?

– De nem ám, nevetett a mérnök.

– No akkor, cigányból sem lesen ám párást.

A minthogy igaz is lett; mert két hét mulva mind megszökött.

— * —

Eljött a katonaállítás, a cigányoknak halálos ellensége, s Tanti akarva-nemakarva megjelent a falu házán, hol a főbíró kérdi tőle.

– Hány fiad van Tanti?

– Azsokat is megmondjam, nagyságus vármigye, a kik a temetiben vannak.

– Azokat elengedjük, mondja a főbíró.

– Na hála isten, – örüle a cigány – akkor csak egy fiam van, mondja a kópé; mert a többit korán reggel mind a temetőbe küldte.

— * —

Nagyon mentegette magát a cigány a lólopásból, elbeszélte tudniillik, hogy a mint egy szük vágáson akarna menni, keresztül feküdt egy ló, a feje felé akart menni, de ott harapott; a farka felé került, ott meg rugott; azért át akarta lépni, hanem a mint félig átlépné, fölugrik a ló, s elkapta a cigányt.

Már hogy a tekintetes törvényszék mennyit hitt el, azt nem tudom; hanem annyi igaz, hogy nem a lovat verték meg, hanem a cigányt.

— * —

Vétett a cigány, s minthogy otthon nem birt vele az előljáróság, egy levelet adott neki s egy csutora bort, hogy azt a főbíróhoz vigye el.

Meg volt azonban írva a levélben, hogy a levelet vivő az, akit meg kell veretni, a bor pedig azé a hajdué lesz, aki veri.

Élt a gyanúval a cigány, s a mint a főbíróhoz közelednék, megkínál egy fiatal legényt a csutora borral, csak vigye be a levelet a főbíróhoz, mert ő a főbíró kutyáitól nagyon fél.

A legény átveszi a levelet a borral, a cigány pedig a templom oldalából hallgatta, mikor a legényt a borárában jól elfenekelték.

— * —

Kipublikáltatta a nemes vármegye, hogy ezután meghagyatik, hogy a kóborló cigányok nem meztelenül, hanem tisztességes posztóruhában járjanak.

Megvolt a publikáció, a cigánysereg szétment, csak egy kitanult kópé maradt még az udvarban.

– Hát te mit bámészkodol? kérdi a főbíró.

– Már csak azt gondoltam, – mondja a cigány – hogy valakinek el kell vinni a postót.

— * —

Megharapta a cigányt a mester kutyája, a miért a cigány a vasvillával jól megszurkálta az ebet.

– Hát te gazember – riadt rá a bíró – nem tudtad inkább a villa nyelével ütni azt a kutyát?

– Igen ám, bíró uram – ha azs a kutya is a farkával akart volna harapni.

— * —

Elment a cigány a tömeggondnokhoz egy kötelezvénnel, kérvén alázatosan a nagyságos urat, mondaná meg neki, hogy ő erre mit kap:

– Fungum, – mondja diákul a teins ur.

– Na! – vigasztalódék a cigány – azs is csak jobb, mint a semmi, – fele legyen az nagyságos uré, fele meg az ispitáé.

— * —

Okoskodott a cigány, hogy a negyven napi böjtöt miként lehetne legkönnyebben huson keresztül legelni. Elment tehát a plébánoshoz, engedné el neki felét a böjtnek.

– Hála istennek – mondja a cigány, mikor az engedelmet megkapta – felit a plébános ur engedte el, felit meg a káplán.

— * —

Egy cigánynak két malaca volt, melyek miatt igen elbizta magát. Egyik azonban hirtelen eldögölvén, nyuzás közben így szólítja meg valaki:

– Megdőglött a süldő, koma!

– Annak deglik – kinek van! – felel büszkén a cigány.

Később, midőn a másíknak is csak a fülével számolt be a kanász, hidegvérrel így szóla a megbukott cigány:

– Se baj! ... megszűnt a deg.

— * —

A szolgabíró egy bizonyos csíny elkövetéséért a faluban lakó Peti cigányt meg akará veretni. Midőn már a derest kihuzatták vele, és a hajduk mellé állottak, kéré a cigány a hajdukat, hadd beszélne ő a szolgabíró urral. A hajduk megengedték neki.

Rimánkodott a cigány a szolgabírónak, hogy engedjen meg neki. Miután látta a cigány, hogy minden kérése hasztalan, csak azt kérte a szolgabírótól: hogy engedné meg neki azt, hogy a helyet ő választhassa meg, a hol megverik.

Engede a szolgabíró a cigány kérésének, és a deres alá feküdt.

— * —

Elakadt a szegény ember az utközépen, – csökönýös lova sehogysem akart odább mozdulni. Elmegy mellette egy másik utas, és vigasztalásképen mondja neki:

Bátyám! – de *rossz ember* ez a kend *lova*.

— * —

Egy tudós ember mézet falatozott, – ezt látván egy gyengefejű ember, tréfálni akarván, mondja:

– Ej, ej, – aztán a tudósok is megeszik a mézet?

– Furcsa! – viszonzá a tudós – tehát azt hiszi az ur, hogy az uristen a mézet csak a bolondok számára teremtetete?

— * —

Hasztalan, a kaputos emberrel is csak megtörténik egy-egy tréfa, ha az diákul tud is.

Történt pedig, hogy egy uriembernek ügyesbajos dolgai lévén Pesten, jó ismerőse mindenkép utasítá, hová és merre menjen, főleg ajánla neki egy fiatalembert, ki valamelyik főbb hivatalnál van koncipista, lakik itt és itt.

Kapott az ur az ajánláson, ki is komponált hamarjában egy levelet, s előljáróban maga helyett elküldé a mondott szállásra, és hogy egész becsülettel legyen meg a dolog, a koncipista helyett oda írta:

„*Tettes Konczi István urnak.*”

— * —

– Mivel tartozom? kérdi a paraszt a városi borbélyt, kivel a fogát huzatta ki.

– Egy váltó forinttal, válaszol a borbély.

– Ejnye uram, ez már mégis sok... hiszen alighogy hozzányult, mindjárt kirántotta, pedig a mi kovácsunk otthon hajnaltól délig huzkodott végig a műhelyben a fogamnál fogva, mégsem fizettem többet két garasnál.

– * –

– Mit csinált az ur ezzel az emberrel? kérdi a főorvos a borbélyt, kinek a körmei között adta ki lelkét egy beteg.

– Uram – válaszolt a borbély – én megnyirtam megborotváltam, megköpölyöztem, fogát kihuztam, eret vágtam rajta... a mit én tudtam, mindent megpróbáltam, ha nem használt, nem tehetek róla.

– * –

A somogyi ember egy nagy vadászat alkalmával legelőször látván őzet, csudálkozással kiálta föl:

– Ejnye de nagy *nyul* ez!

– Nem *nyul* ez, – mondják neki – hanem *őz*.

– Ejnye, csudálkozik újra – de nagy *nyul* ez az *őz*.

– * –

Az atádi ember hasonlóul, mikor legelőször látott ürgét, szintén elbámulva mondja:

– Ejnye, de picziny *nyul* ez.

– Nem *nyul* ez atyafi – mondják neki, – hanem *ürge*.

– Ejnye, csudálkozik ez is – de picziny *nyul* ez az *ürge*.

– * –

– A kisasszonynak azt tanácslom; menjen férjhez, mondja egy nőtlen orvos egy agg kisasszonynak.

A kisasszony jó alkalmat látván, az orvosnak ajánlkozott.

– Engedelmet kérek – mondja az orvos, – én csak *preskribálni* szoktam az orvosságot, – *de magam nem veszem be*.

– * –

Sokáig nézte a falusi atyafi a városi színházban előadott darabot; utóbb vezetője kérdi tőle, miként tetszik a darab?

– Jó, jó – mondja – csakhogy hadd jőne már egyszer az a medve.

– * –

A medvéről eszembe jut, hogy mikor Nyári volt a színház-igazgató, valami Medve nevezetű színész beugrik Nyárihoz, s mintha ő volna, tudja ki, – elkiáltja magát:

– Uram! én Medve vagyok! mire Nyári egykedvűen azt mondja:

– Nem tehetek róla.

— * —

Az inas nagy jót akarván kívánni urának, uj esztendő napján azt kívánta neki, hogy ebben az uj évben tovább éljen, mint a tavaliban.

— * —

Egy hamis bankócsináló jó ideig meglehetősen szerencsével vitte ezt a mesterséget, de utóbb saját fia egész ártatlanul elárulta.

Egyszer tudniillik elküldik a gyereket egy uj bankóval a boltba, hogy ott váltsa föl.

– Nem jó ez a bankó te gyerek, mondja a boltos.

– Már hogy ne volna jó! – mondja a gyerek, hisz édes apám csinálta.

— * —

– Hát nem fölséges ital ez? kérdi a vendéglős vendégétől.

– Meg kell vallani, mondja a vendég – hogy a bennelevő viz fölötte jó, csak az kár, hogy több bort nem töltött bele az ur.

— * —

Egy ösmerős barátunkkal történt az egész, és pedig az, hogy egykor G. városához közel a töltésen későn éjjel eltörvén a fuvaros kocsinak kereke, kénytelen volt utját gyalog folytatni a városba.

Meg is indult a sártenger hosszában, annyit – mennyit bizván, hogy jó sárczipói kiállják az utat.

Ezen boldog hitben bizván, térdig érő ragadós sárba süppedt a lába, s a mint nagy kinnal kihuzza, végkép átnedvesült a láb.

Persze, hogy a sárczipó benn maradt, gondolá s ezzel tovább indult. Utóbb neki haragudott, – miért czipelné hazáig a másik sárczipót is, – azt is lehuzza, s az ut mellé kivetí.

Haza menvén, kimosatja lábait a sárból, s majd a guta üti meg, mikor észreveszi, hogy a másik *sárczipó megvan*.

Igy is jár az ember.

— * —

Bizonyos művész az orgonán bámulta magát, – s midőn az első szakaszt bevégezné, melléje áll az orgonanyomó, önérzettel mondván:

– Na!... fölségesen végeztük, mondja az ember, mire a művész bosszusan utasította el. Azonban újra jel adatik, – s a művész lelkesülten nyul a billentyűkhöz, csakhogy bármennyire kaparásza őket, egyik sem ad hangot, mire bosszusan néz az orgonanyomóra. Ekkor az is megszólal: lamlík:

– Látja az ur, hogy ketten vagyunk, s ha én nem segítek, az ur semmit sem tud.

— * —

Nagy pénteken a passiót választott emberek mondták el valami faluban. Szerencsétlenségére azonban az egyik elfeledte mondókáját és pedig ezen szót: *Szomjuhozom!*

Azonban az eszme világosan megmaradt agyában, azért úgy segített magán, hogy elkiáltá, mindenkinek bámulatára:

„*Ihatnám!*”

— * —

– Ejnye fiam, – mondja egy csapszéki vendég a korcsmáros fiának – de zavaros a borotok.

– Tudja, bácsi, mért olyan zavaros? kérdi a gyerek.

– Nem tudom fiam.

– A biz azért olyan – okoskodék a fiu, – mert édesapám ma nem a kutból töltötte föl a hordót, hanem – a *folyóból*.

— * —

Nagyon sirt a zsidógyerek, azért részvevőn kérdé a másik zsidó, hogy mért sir?

Keservesen panaszolá erre a gyerek, hogy a rabinus azt prédikálta: „*por voltál és porrá leszel.*”

– Szamár – mondja a vigasztaló – ha por voltál és porrá leszel, ugy semmit sem vesztesz; ha mégis azt mondta volna, hogy előbb arany vagy ezüst voltál, ugy száz perczentet vesztenél.

— * —

Valaki azt mondá egy fiatal embernek:

– Öcsémuram, ha *itt benn* dohányozni akar, menjen ki.

— * —

Vizivó vendégétől kérdi a kocsmáros:

– Mért iszik az ur vizet?

– Mert bizonyos vagyok, hogy ebben nincs *bor*.

— * —

Van egy ösmerős barátunk, be sok jó tréfa történt azzal, meg azokkal, a kikkel megtörténtette e dolgot.

Véletlenül belekeveredett a történetbe egy házmester is, kinek a mi jó barátunk egy ezüst huszassal adósa maradt kapunyitásért.

Persze, mivel ezüst huszsról szólék, az esztendő számát is valahol a huszasos világban tessék fölkeresni.

Elég az hozzá, hogy egy ezüsthuszassal volt adós jó barátunk a kapusnak, ki rettenetes bosszút esküdött, s alig várta, hogy az urfi későn jöjjön haza; mert ő kelmének az a szokása volt, hogy háromnegyed

kilenczre már otthon volt, hogy a kaput nyitva lelje, vagy hogy éppen nem is jött haza.

Éjjel tizenkét óra felé lehetett, a házmester csak egyik fülére aludt, s ime megrándul a csengetyű, mire nagy örömmel ugrik föl a házmester, mert a mint mondja:

– Er ist schon da!... das ist der rodi Spitzbub – mint ő kelme kedélyesen megemliteni méltóztatott.

Én csak azt mondom, hogy a mi barátunk volt.

– Sans si, ... gnädiger Herr? – mondja a kapus.

– Én, én, – lármázott emez, csak nyissa ki a kaput, mert megvesz az isten hidegje.

– Vu ist main Zvanziger?

– Megmutatom, csak eressz be, ... törjék ki a nyakad.

– Ender vül i main Zvanz'ger sehn.

– Majd ha bemegyek, – okoskodék a külső.

– Steckens mir unter Thor aini, sunst blaub's draust'n! – bölcsekedett a kapus.

Mit tehetett egyebet, egyetlen huszasát nagy keserűséggel a kapu alatt bedugja; mire aztán az ajtót egész reverenciával kinyitja a kapus, meghajtván magát:

– Jetz samer vider: Korschamadiener, – hajtja meg magát a jámbor, hanem a mi barátunk vállon kapja ő kelmét, s kiveti a fagyra, a kaput pedig bezárja:

– Most meg én akarom, hogy a huszast dugd be a kapu alatt, mert a Jehova tudja, hogy a milyen pőrén állsz ott kinn, ugy is maradsz fráter.

Az is okoskodott, de a mi barátunk jól tudta szerepét, s addig be nem ereszté, míg a kapu alatt a huszast vissza nem kapta.

— * —

Vas megyében volt várnagy igen sokáig az öreg M..., kinek az a jó patriarchalis szokása volt, hogy a mely szürös ember bement a vármegye házára, azt sem kérdezte: Ki vagy? mi vagy? hanem hamarjában lecsipette tiz körméről és legalább huszonötöt elveretett rajta.

Orditva kel föl egy paraszt a deresről, és olyan jajgatást vitt végbe, hogy a megyebeli urak egyike rákiált:

– Miért ordit kend oly nagyon?

– Jaj, uram, tekintetes uram – panaszkodik amaz, mikor oly irgalmatlanul megverték.

– Szja! így jár az, a ki a jó uton nem jár, – okoskodék az ur.

– Debzon, kedves teins uram, ártatlan vagyok, mint a ma született gyerekek.

– Hát hogyan került kend a vármegye házához?
– *Bizonyiságnak* rendelték be tekintetes uram; – s ime huszonötöt vere-
tett rám a várnagy ur.

Most már érhető volt a dolog.

– * –

Szombathelyen van az örök jó kedélyű K... mérnök, kit hat megye
ösmer hasonlíthatlan jó tréfáiról. Ő meg akit lehetett, megtréfált a maga
módja szerint.

Egy este sokáig elültek az urak a „Zöldfánál”; mert K... jó kedvében lé-
vén, tréfát tréfára halmozott. Volt a társaságban egy öregebb ur is, ki
minduntalan haza készülődött. Este van – ugymond – majd nem lát haza-
menni.

– Sohase busuljon urambátyám, mondja neki K..., majd haza kísérem
én, addig pedig a hold is feljön.

Ugy lett; még jó sokáig elmulattak, végre szétoszlott a társaság, ki-ki
hazafelé tartott, K... pedig az öregural ment el.

A mint a nagy templom felé mennének, észreveszi K..., hogy a nagy
templom tornyának árnyéka az utcán keresztül egy fekete vonalt vágott,
furfangos eszével föl találja magát, s azt mondja az öregnek:

– Jaj, urambátyám, most jut eszembe, hogy ma este én itt egy árkot
huzattam, most hogyan megyünk keresztül?

– Hogy a patvar üsse meg – jegyzé meg az öreg – széles az az árok?

– Dehogy széles, urambátyám, én tüstént átugrom, a mint hogy át is
ugrotta a mérnök, biztatván az öreget, hogy könnyen átugorja.

Neki busulja magát az öreg, s előbb körülnézvén, hogy nem látja-e meg
valaki: egy, kettő, három, s az öreg is tul volt az árkon.

Másnap reggel az öreg ismét azon utra talált kerülni, s nagy későn
eszébe jut, hogy ott árok van, nosza akart fordulni, hanem utóbb eszébe
jutott, hogy tegnap is átugrotta, miért nem most? azonban keresi az árkot,
– sehol sem leli, de még nyomát sem.

Nagy későn tudta meg, hogy K... az árnyékot ugratta át vele.

– * –

K..., munkája volt az is, hogy este bemenvén egy udvarba, valakit kere-
sett, s a mint körül néz, két szemközt levő konyhában a vacsoratüzön kívül
semmi eleven nem volt.

Kiváncsiságból a lábasokba néz, s az egyik konyhán töltött káposztát, a
másikban sárgarépát melegítettek.

Mi természetesebb, hogy K... a lábasokat összecsérélgette.

– * –

Pápán lakott, míg élt, Bermüller nevű fűszeres, ki a félvárost, főleg a zsidókat ölte mindenféle tréfájával.

Ő egyszermind lotteriás is lévén, megtudta, hogy valami zsidó a nagy sorshuzásra vár; mert egy sorsjegye van, melynek számát Bermüller jó korán kifürkészte.

Valami barátjával tudatja a dolgot, az neki Bécsből azt a számot írja főnyertesnek.

A huzás napján már leste a zsidó a számot, s rákövetkező nap kérdi Bermüllert, nem tudná-e megmondani, melyik szám a főnyertes?

Bermüller előmutatja a levelet, s a zsidót örömeiben majd megüti a guta, mikor saját számát látja.

Hanem majdnem igazán megütötte, mikor azt tudta meg, hogy egy batkát sem nyert.

— * —

Bermüller meglehetősen utánozta a bűvészeket, s a többek közt magam is szemtanu voltam, mikor a huszast a lehető legnagyobb ügyességgel a tojásba lopta.

Hasznát is vette ennek a mesterségnek; mert egyszer a Pápára járó tojásárulónők mintha összebeszéltek volna, nagyon drágára tarták a tojást.

Tele van panasszal a piaczi népség, Bermüller ezt hallván, kimegy, és egyik asszonytól megvesz vagy tizenkettőt, s egyenkint feltöri előtte, hogy jó-e? ... s ime az asszony mindig halványabb lesz, midőn látja, hogy mindenik eladott tojásban egy huszas van.

– Adjon még tizenkettőt – mondja Bermüller, de az asszony egyet sem ad huszason alól, ... s inkább elment.

Utána következik a többi asszony, s mindeniktől többet, kevesebbet vett Bermüller, s azonképen valamennyiben talált egy huszast.

De most már lehetetlen volt egy tojást is megkapni; mert az asszonyok fölkerekedtek, s kimentek az ugynevezett „grófutra,” ott minden tojást fölütögettek azon hitben, hogy huszas lesz bennük; de biz egyet sem letek.

Meg is ígérték ám Bermüllernek, hogy hátára verik a tojást, ha közibök mer járni a piacra.

— * —

Enyingről Fehérvárra ment vásárra egy pásztor, s utközben a helybeli zsidóval került össze, ki gyalpus kocsijairól lemaradván egy hosszan tartott alku miatt, gyalog ment a vásárra.

Polgárdi fele útja lehetett Fehérvárnak, s gyalog becsületes három óra, ami annál alkalmatlanabb volt, minthogy a nap szüntelen nyakukban volt jó meleg sugaraival, mintha csak ő is pecsenyét sütni menne Fehérvárra.

Polgárdihoz nem messze a pásztor nagyon kezdé érezni, hogy kár volt bundáját is gyalogutra elhozni, de ha már itt van, el nem dobhatja, este pedig szüksége lesz reá.

– Jakab! – mondja a zsidónak – nekem itt Polgárdin öt forintnyi adóságom van, – tudod, hogy tinaim a vásárban lesznek, megadom ott a pénzt mindjárt.

A zsidó nem tagadhatta, hogy pénze van, mert valakinek váltott az uton, a pásztor látta; de zálog nélkül nem igen szívesen akart adni.

– Sohase töprenkedjél, – mondja a pásztor – ne, itt a bundám addig is zálogba; ez megér öt annyit legalább, s ezzel a zsidó nyakába dobta a bundát, ki az öt forintot kiolvasta a zsebből.

A pásztor előre sietett, s Polgárdinál a kertek alá került, hogy a zsidót megelőzze, ami úgy is lett; mert a fehérvári vámnál a padon várta be alkonyatkor a zsidót.

Lihegve hozta Jakab a bundát, a pásztor pedig kivette mellényéből ugyanazt az öt forintot, mit a bundára kapott.

Nagy későn jutott az eszébe a zsidónak, hogy a pásztor csak a bundát akarta Fehérvárig elvitetni vele.

— * —

Bocsor István pápai professzornak az apja igen jó módú jobbágy ember, és a környéken általánosan ösmert haszonbérő volt, s vele néha társaságban Bernáth nevű zsidó, kiről általánosan tudott dolog volt, hogy csak azt hallja meg, ami neki tetszésére volt, az ellenkezőt pedig lármára sem hallotta.

Valamely vállalatban közösek lévén, a fizetéssel némileg elkéstek, s ez okból az uradalom figyelmeztetni akarván őket, az irodába hivatta őket.

A tisztartó mindenkor igen nagy figyelemmel lévén az öreg Bocsor iránt, csak úgy fölületesen emlegeté a körülményeket; mit az öreg szokott komoly arccal hallgatott, Bernáth ur pedig mindig lökdöste.

– Szólj the, ... Bocsor!

– Megint tovább ment a beszéd, Bernáth érezvén helyzetének kellemetlenségét, megint odaszól:

– Szólj the, Bocsor!

De az öreg mindedig nem szólván, a zsidó harmadszor is meglöki:

– Szólj the, Bocsor!

Ekkor azonban elhagyta a béketűrés az öreget, ki épen a zsidó miatt jött e kellemetlenségbe, ... haraggal kitör, s azt mondja:

– Mit szóljak? ebatta, ... fizess; azt beszélük.

Enyingen most is gyakran használják, hogy: *Szólj the, Bocsor!*

— * —

Haizler doktor Veszprémben a temetőben egy igen csinos kápolnát építtetett, s minthogy előre ki volt tűzve a beszentelési nap, még reggel igen sok apró téglá hevert az épület mellett.

Szájtáltó volt elég, azért azt mondja az öreg:

– Ugyan, fiaim, hányjátok hamar félre ezt az apró téglát, hogy utban ne legyen.

Senki sem mozdult.

Az öreg tovább ment, vagy egy negyed óra múlva aztán ismét vissza-kerülvén mondja:

– A ki széthányi segít, kap egy huszast.

Néhány pillanat alatt tiszta volt minden.

– Na, fiaim, mondja – minthogy ezt a kápolnát én az istennek építtettem és nem magamnak, hát a ti huszasotokat is: *az isten fizesse meg.*

— * —

Hazudozott a bakagyerek, – öreganyja nem győzte elhinni a sok hazugságot.

– Hát még merre jártál, édes fiam? Ugyan mit láttál édes, fiam? ... lát-tál-e tengeri embert?

– Hogy ne láttam volna, öreg anyám... egyszer megállítá kapitányunk a hajót; s alig eresztettük le a vasmacskát, feljön egy tengeri ember, kéri alázatosan a kapitányt, hogy huzatná odább a vasmacskát; mert épen a konyhaajtó előtt esett le, s minthogy ők is jó keresztények, vasárnap délután lévén, felesége szeretne litániára menni, de a vasmacskától nem tud kijönni.

– Lássátok, gyermekeim – mondja az öreg asszony, még ott is vannak jó keresztények; – hát még mit láttál?

– Máskor ismét, mikor a vasmacskát felhúztuk, egy hintót kapott föl a macska.

– Hogyan jöhetett a tengerbe az a hintó? álmélkodék egy a hallgatók közül.

– Ez biz abból az időből való, mikor Fáraó népével a vörös tengeren át akart menni, – ott kapta a viz, és beleveszett mindene, – okoskodék a néni, – hát még mit láttál?

Nagyon kifogyott a hazugságból a gyerek, hogy mégis valami igazat is mondjon:

– Repülő halat is láttam, öreg anyám.

– De már hazudsz, rossz kölyök – nevette az öreg asszony – ezt már más bolondnak mondd el, ne nekem, kelt föl az öreg, ki a nagy hazugságot mind elhitte, csak az igazat nem.

— * —

Győrtött a piacon diákkoromban zöld zsemlyés boltok voltak, melyeket ünnepeken kilencz óra után csukva tartottak. Hazamenet látjuk, hogy egy paraszt ember végig kocogolja a bódékat, mi pedig kérdezzük, hogy mit akar?

– Ugyan kérem az ifiurakat, – felel ő – nem tudnák megmondani, hogy melyikben lakik a Str...g fiskárius ur? mert azt mondták, hogy *itt a piacon lakik*.

— * —

Nyögött a paraszt, fakó színe mutatta, hogy beteg.

– Mi baj, atyafi? kérdi tőle a kaputos.

– Baj ám, uram, csak birjam a betegséget.

– Orvossággal él-e?

– Igen is uram, ma reggel ittam meg az utolját; de annak sem vettem észre valami hasznát.

– Majd az is meglesz, – mondja az ur – csak tegyen ugy, a hogy az orvos parancsolta.

– Nem beszéltem én egy orvossal is uram.

– Hát az orvosság honnét való?

– Még tavaly beteg volt a feleségem, akkorból maradt meg ez orvosság, s minthogy annak akkor használt, hát a maradékot, hogy ne vesszen egészen kárba, most én vettem be.

— * —

Egy jó módú paraszt két hétig etetett és itatott egy legényt, kinek fia helyett katonának kellett volna állni.

A mit csak parasztgusztusképen megkivánt, mindent kapott, s utóbb nem tudván mit kívánni, nagyon lármázott, hogy neki ugorkát hozzanak.

Parasztembereknél ritkán tesznek el ugorkát télre, így a helybeli urak egyikétől hoztak neki egy tányérral.

Elébe teszik, ... s a jóllakott kanász turkálgatott a tálban.

– Ez sem tetszik? kérdé szomoruan az asszony.

– Nem bizony! – kiált amaz – nekem ne ilyen *egyenes*t hozzanak, hanem *görbét*.

— * —

Gyí te, ne fakó! – szólongatá a göcseji ember gebéjét, amely a teher alatt majd lerogyott, mert hátán gazdáját is, meg a malomba szállítandó terhet is czipelé.

A ló utóbb mozdulni sem akarván, a gazda saját vállára vette a zsákot, s így biztatá nyergéből a lovat:

– Gyí te, ne fakó – üssön beléd a nyila, mégsem mozdulsz? pedig most már én viszem a zsákot, nem te.

– * –

– Ej barátom, – szóla egy csufolkodó társához – de jóra való könyvet írhatnék arról, a mit te nem tudsz.

– Igazad van pajtás – mondja amaz, – de ha bele akarnád irni, a mit tudsz, – akkor kapna ám a világ egy ostoba munkát.

– * –

– Nagyon örülök, – nagyon örülök – szóla emeleten lakó betegéhez az orvos – javulásából látom, hogy rendeléseimet és orvosságaimat követte.

– Ha azt tettem volna – mondja a másik – úgy régen ki volna törve a nyakam.

– Hogy, hogy? csudálkozék az orvos.

– Csak úgy, hogy orvos ur gyógyszereit kidobáltam az ablakon.

– * –

Sopron városának vigyázótornya nagyon magas. Egykor egy csallóközi ember sokáig bámulta; végre odafordul egy uri emberhez és kérdezi tőle:

– Ugyan mondja meg az ur, hol csinálták ezt a magas tornyot?

– * –

Valakinek orrán nagyon kivirított a borvirág, mit persze a hatalmas ivás okozott.

Barátja tanácslá, igyekezniék azon, hogy orra visszanyerje előbbi színét.

– De bolond volnék, – felele amaz – ha kötelezném annak elvesztésére, a mit nagy költséggel szereztem.

– * –

Egy 70 éves asszony szerette volna magát fiatalnak tartani, ez okból többek előtt azt mondá: nem több 40 évesnél.

– Én elhiszem – szól egyik a társaságból – mert előttem már épen 30 esztendeje, hogy ugyanazt mondja.

– * –

Egy uj harang fölszenteltetvén, sok kifogást tőn ellene egy vén, szüntelen fecsegő dáma, – s többek közt azt mondá a harangöntőnek, hogy a harangnak hangja igen éles, de nem elég dörmögő.

– Az nem tesz semmit – mondja a harangöntő, – majd ha olyan idős lesz, mint az asszony, – elég dörmögő lesz.

– * –

– Édes ügyvéd ur! – panaszkodék egy asszonyság ügyvédének – már nem tudom, mit tegyek cselédeimmel?

– Miért? – kérdi az ügyvéd.

– Gondolja csak ön, – egy hordó *söröm* van pinczémben, s ez a rossz nép mindig azt issza.

– Ó, – nagysád – legjobb lesz, ha a sörös hordó mellé *tokajit* tétet, – bizonyos lehet benne, hogy mind abból iszik.

— * —

– Hát Itáliában? – szólt egy katonaviselt ember csapszéki hallgatóihoz – Itáliában még a méh is akkora, mint akár egy bárány.

– No, képzem – szóla közbe egy a hallgatókból, – milyen nagy lehet ott egy-egy méhkas?

– Csak épen akkora, mint nálunk – monda a baka.

– De hogyan fér bele az a nagy méh? – kérdezkedék amaz.

– Hogyan-é? ... viszonzá az obsitos – ahhoz nekem semmi közöm, az már az ő dolga.

— * —

Dicsekedék valaki barátja előtt, hogy egy czinegéje van, mely minden ösmerősének fejére száll.

Nem sok idő múlva meglátogatja barátját a kíváncsi, ki különben ösmeretes volt, hogy fejében nem sok van.

Csakugyan a czinege cserbenhagyta urát, s az ösmerős fejére nem szállt.

– Barátom! – mondja a vendég – az én fejemre nem száll?

– Hja barátom, nem tehetek róla – igen okos madár ez, még most sem tudja elfeledni, hogy *tökben* fogták.

— * —

A kecskeméti gyorskocsira föl volt írva: „*Kéretnek az utasok, hogy helyeiket minden állomáson változtassák.*”

Egykor ugyanezen a gyorskocsin utazott egy ur, s a mint délben megérkezett, beül a vendéglőbe, hol a vendégek látván, hogy nagyon rosszul néz ki, kérdik tőle: mi baja?

Mondja aztán, hogy visszafelé ült és rosszul lett.

– Azok is udvariatlan emberek lehettek, kikkel ön utazott! – mondja az egyik.

– De biz csak egyes egyedül voltam.

– És mégis visszafelé ült ön? kérdik.

– Igen, – uraim, ... kénytelen valék; mert az átkozott kocsira föl van írva: *Kéretnek az utazók, hogy helyeiket minden állomásnál változtassák, ... s így én épen háttal találtam ülni, mikor az utolsó állomásra értünk.*

— * —

Leczkéztette a tanító ur a gyerekeket, azután pedig egyet-mást magyarázott, különösen az *igazságot és igaztalanságot*.

– Fiam Peti! – mondja egy pofóknak – ha te a szomszéd gyerektől elvennél egy darab kalácsot, tudod-e mit csinálnál akkor?

– Igen is tudom.

– Nos ... mondja tanító ur – mit tennél?

– Megenném! felele a gyerek.

— * —

Széles karimájú kalapja volt a gyereknek; és épen nem látott ki a kalap alól; mi okból neki ment egy szeles urfinak, ki a szegény gyereket nagyon elvagdalta.

– Hát nem tudsz kitérni, gazember – mondja a vetekedő – ha *urat látsz?*

– Igen is – mond sirva az ártatlan – *ha látnék*.

— * —

Hazudott egy fiatalember, hogy ő ennyit, meg annyit lőtt, – sőt a legközelebbi vadászat alkalmával, kerekszámban 200 foglyot lőtt egy óra alatt.

– Hohó, – barátom! – vágott közbe valaki, – egy óra alatt kétszázszor még meg sem töltheted puskádat.

– Ej, mit – válaszolt hirtelen amaz – mikor olyan tűzben van az ember, nem is tölt, hanem csak lő.

— * —

Egy valakinek épen hazudó napja volt, s elbeszélte, hogy mikor Olaszországban ezt meg ezt látta, – mely dolgok mind égbekiáltók voltak; mire egy tapasztalt ur végre nagyon megboszankodván, hogy jó módjával hazugságon csipje, – azt mondja neki, midőn egy olaszthoni város hajmeresztő csudáit beszélte.

– Hisz ott egy vár is van! kapott szóba az öreg.

– Igen, igen! – hagyá helyben a füllentő.

– Ha jól emlékszem, Tumen a neve a várnak, mondja ismét az öreg.

– Az az, Tumen; igenli amaz.

– S egy folyó is foly alatta.

– Igen, egy folyó is.

– Melynek *Tiris* a neve.

– Szóról szóra *Tiris*, – mondja a füllentő, mire ismét tovább magyarázta az öreg, hogy:

– Minő csudálatos, hogy e két név épen ezt a mondatot teszi: *tu mentiris* (te hazudol.)

— * —

Alig jött meg a férj, s neje a legbarátságatlanabb szemrehányásokat tette neki.

A férj szabódék:

– Édes feleségem – mondja, igaz, hogy Nelli kisasszonynál voltam, de csak ...

– Mit csak? – kapott szóba a felmérget nő.

– Mindössze is *illendőség*ből, mentegeté magát a férj.

– *Illendőség*ből? mondja gúnyosan a nő.

– Becsületemre, csak *illendőség*ből, ismétlé amaz.

– Csak hallgass – mondja az asszony – ösmerem én a te illendőségedet azon időből, mikor még szeretőm voltál.

— * —

Az apa fiastól végkép kiéhezetten ért egy vendéglőbe, akarom mondani valami csárdába, de enni nem kaptak egyebet, mind egy kis sajtot és szalonnát.

A fiu rögtön kihalászta a szalonnát, apjának pedig azt monda:

– Édes apám válaszszon!

– Mit választanék – mondja az öreg – mikor csak a sajtot hagyta nekem?

– Igen – okoskodék a fiu – válaszszon édes apám, hogy a sajtot megessi-e, vagy hogy azt is nekem hagyja?

— * —

Az anya pamlagon ülve olvasott, – az apa irkált az íróasztalnál, midőn a fiu belépett:

– Édes apám hivatott?

– Jer csak közelebb – kezdi az öreg – szép dolgokat hallok rólad, – a helyett, hogy a könyvekbe néznél, a lányok szemébe kacsintatsz.

Hallgatott a fiu, nem tudván tagadni a dolgot, mit az öreg hihetőleg jó helyen hallott.

– Mikor én fiatal voltam – dörmögött az apa – csak egyetlenegynek tettem a szépet, Minerva asszonynak, s annál töltöttem éjt és napot, te, hallottad?

Ekkor meg az asszony ugrott föl, mérgesen a férjhez fordulván:

– Nem hallgatsz förtelmes ember! – nem elég, hogy magad olyan jó madár voltál, hanem még fiad előtt is dicsekszel gyönyörű teteddel?

— * —

– Pajtás! otthon vagy-e délután? – kérdi egyik inas a másikat.

– Nincs időm – felel a kértett – uram, az őrnagy Párisba megyen, mint futár.

– Pa . á ... risba? – bámult el amaz.

- Oda, oda.
- Az asszonyt is elviszi?
- Hogyan vinné, hisz a futárnak nem szabad cakumpakkal menni.

— * —

Valaki faluról levelet irt egy könyvkereskedőnek, hogy a jegyzékben foglalt könyveknek árát tudakolta; kérvén, hogy azt minél előbb teljesítse.

A könyvárus siet a felelettel, de mikor a czimet föl akarná írni, akkor veszi észre, hogy a megrendelőnek neve olyan firka, melyet lehetetlen elolvasni. Utóbb azon gondolatra jött, hogy az aláírt nevet kivágta, s a czim után ragasztotta.

— * —

Egy ember szüntelenül civakodott nejével, ugy, hogy a szomszédok gyakran összeszaladtak a nagy lármára.

- Ejnye, ejnye, mondja az egyik, ezek az emberek igen rosszul élnek.
- Ne higgye – szomszéduram, – ezek olyanok, mint a kártyák, egész nap ütik egymást, éjszaka pedig nyugodtan feküsznek együtt.

— * —

- Hol nincs az isten? kérdi a falusi mester a kis diáktól.
- Az apám pinczében, felele a gyerek.
- Miért?
- Mert az apámnak nincs pinczéje.

— * —

Valami hitvány ember őseivel dicsekedett, mire valaki azt mondja:

- A ki őseivel dicsekszik, előttem olyannak tetszik, mint a burgonya, annak is a java föld alatt van.

— * —

Minden vagyonát elpazarolván egy tanuló, végre katonává lett; erre megjegyzé valaki:

- Így van az, – ha az ember aranyát, ezüstjét elpazarolta, kénytelen vashoz nyulni.

— * —

Kutyatanító jelenté magát egy nagy városban, s egy méltóságos asszony rögtön hívatta a kutyatanárt, hogy saját ölebét kezére adja.

- Mit kíván ön? kérdi a méltóságos asszony.
- Egy kutyáért hónaponként harmincz aranyat.
- Ez sok! jegyzé meg a méltóságos.

– Hát azt gondolja a méltóságos asszony, – mondja bántódva amaz – hogy én iskolatanító vagyok, ki méltóságod gyermekeit olvasni, írni tanítja?

– * –

Valahol falun a Szt-háromság szobrát állították föl ezen fölirással:
„Teljes Szent-háromság, könyörögj érettünk.” (De hol?)

– * –

Kérdi valaki, hogy:

– Ha a tánczterem összedőlne, mikor álarcos vigalom van, – hova jutnak a megholtak.

– Bizonyosan a mennyországba, mert azt mondja az írás: *Beati, qui in domino moriuntur.*

– * –

Számtalan gonoszságát számlálta elő a bíró a rabnak, kérdezvén őt:

– Mondd meg hát magad, hogy mit érdemlesz te mindezekért?

– Ha már szólnom kell – mondja a rab – tekintetes bíró ur, én nem kívánok semmit.

– * –

A „gráczíák”-hoz címzett fogadóban meghalván a háziszolga, a halottjegyzékben így jelentetett:

„Folyó hó 10-én hirtelen halállal mult ki X. János, a Gráczíák csizmatisztítója.”

– * –

Pénzt szedegettek egy megégett falu számára, – s ez alkalommal azt mondja egy fősvény tőkepénzes, kinek az aláírási ivet átnyujtották:

– Ej mit alkalmatlankodnak, – hát mindig mi *szegény - gazdagok* álljunk elő?

– * –

Hajdanában a kancellárián fordulván meg egy paraszt, a kancellárt mindig kancellistának szólotta.

– Nem vagyok én kancellista, – mosolyga az illető – hanem kancellár.

– Se baj – mondja az atyafi – a mi nem volt, az még lehet.

– * –

Egy kefekötőné kedves férjét nem rég a városon kívül levő fogadóban holt részegen találá, úgy hogy kénytelen volt talyigán haza tolni.

A város kapujánál levő vámon az örök kérdik tőle:

- Mit visz az asszony?
- Egy disznót, – feleli bosszusan az asszony.
- Mennyit nyomhat? – kérdik ujabban.
- Két mázsát bizonyosan, – felelt az asszony.

A nyilatkozat pontosan leiraték a nő nevével és szállásával, s ekkor terhével odább ballagott, azonban bezzeg csudálkozott, mikor másnap kétmázsányi disznóhusnak beviteleért a fogyasztási adójegyet megkapta; s meg kellett fizetnie, bár mennyire szabódott, hogy sötét volt ugyan, de a talyigán részeg férje feküdt.

— * —

Holdpataky ur a bolondok házát is megnézte; – a vezető előleges figyelmeztetésül mondja neki:

- Ha valamelyik bolond megszólítja önt, – csak burnóttal kínálja meg; mert ez a legdühösebbet is jó érzésben tartja, mire H. ur előézetből, vagy gondolván, hogy minden burnótja elfogy, azt mondja:
- Tehát magam is szippantok egyet.

— * —

Két parasztnak, mint bizonyágnak hitet kellett volna tenni, – de a törvényszék előtt csak az egyik jelent meg, hanem az eskütételnél mindkét kezét föl tartotta.

- Mit akar kend mind a két kezével? kérdi egyik bíró.
- Tekintetes uram! – mondja a kértett – pajtásom nem jöhetett el, hát megkért, hogy helyette is tegyem le az esküt.

— * —

Egy gazdag földesurnak orrára szállt a légy, s bár mennyiszor elkergette, megint odaült. Ekkor bosszusan kiált az ur.

- Vigyen el az ördög, annyi jószágom van, hát nem találsz más helyet, épen az orromra akarsz ülni?

— * —

Két ökröt vezetett a mészáros.

- Hová mentek hárman? kérdi valaki.
- A negyedik mellett megyünk el, volt az elmés válasz.

— * —

Száz aranyat talált egy szegény ördög, szerencséjének megörülvén, egy aranyon szükséges ruhadarabokat vett.

Azonban a tulajdonos megtudta, ki lelte meg a pénzt: rögtön nála termett.

A szegény ördög könyörgött, hogy az elköltött arany hijával vegye vissza a többi: de az embertelen ezt nem tette meg, hanem örökért kiáltott, – mire emez szaladásra vette a dolgát.

Történetesen egy ember szamarát kergette, hogy hamarább haza érhesse; a futó segíteni akarván magán, a szamár farkába kapaszkodott, de az erős húzás miatt a szamárnak farkát kirántotta.

Hogy ezen bajból is menekülni tudjon, az első faluban a szélső háznál ki lévén támasztva egy létra, azon fölkapaszkodott; de még alig volt fele részén, midőn az őrizetből valaki utolérte, s addig rázta a létrát, hogy az ketté törvén, az ember is leesett, és kezét is kitorste.

Végre bíróhoz kerültek. A bíró látván a sajtászerű esetet, így ítélte:

Az első vádló száz aranyat, a második egészséges farkú szamarat, a harmadik jó létrát kér; tehát a száz arany maradjon a vádlottnál mindaddig, míg hija lesz. A szamarat is neki kell adni mindaddig, míg új farka nő. A harmadik vádló pedig menjen föl a létrára, s a vádlott rázza mindaddig, míg a vádló leesvén, a keze kitörik.

— * —

Egy asszony szünet nélkül porolt férjével, ki már megunván a lármát, azt mondja haragjában:

– Bár vinne el egyszer az ördög, de még arra sem vagy méltó.

– Mit? visított az asszony csípőre rakván kezeit – még arra sem vagyok méltó, hogy az ördög elvigyen?

– No hát méltó vagy! hagyott alább a férj.

– Köszönd! – mondja az asszony – mert megjártad volna.

— * —

Egy szolga szamarat vezetvén a hidhoz, a vámpénzt kérték tőle, pedig terhet nem vitt a szamár. A vámosok elállták utját, és vitatták, hogy a teher nélküli szamárért csak úgy kell fizetni, mintha teher volna rajta.

– Hát én fizetek-e, ha terhet viszek? kérdi a szolga.

– Te nem fizetsz!

– Jól van, mondja az erős szolga, és a szamarat nyakára vévén, átment a hidon vámfizetés nélkül.

— * —

K. városban egy artézi kutat akartak csinálni, de 8000 forintba kerülő munka után sem sikerült céljukat elérni; azonban a költség is elfogyott, s kénytelenek voltak a megásott gödröt betemetni. Vigasztalásul ezen föliratot tettek rá:

„Itt nyugszik 8000 ft, a kinek tetszik, ássa föl.”

— * —

Míg a talyigás aludt, talyigájából ellopták a lovat.

Fölbredvén fölkiálta:

– Jó Isten, mit látok: én vagyok-e Jeremiás, vagy nem? ha én vagyok, úgy lovamat vesztettem el, – de ha nem vagyok, úgy isten úgy segítjen egy talyigát találtam.

— * —

Bizonyos hölgy észrevette, hogy a férje a szobalányt megölelte.

Hogy ezen tréfának vége legyen, azt mondja a hölgy a szobaleánynak:

– Elmehetsz édes lányom, majd elvégzem én helyetted azt, a mit te akarsz.

— * —

Megszabadított a halál egy embert a feleségétől, ki őt mindenféleképpen gyötörte. Nagyon örült az ember, hanem külsőleg meg akarván tartani a szokást a temetésnél, keservesen sirt, úgy, hogy a pap mindenféleképpen vigasztalván, azt mondja neki:

– János, ne sirjon kend, – ne irigyelje boldogságát feleségének, kit a mennyeknek ura magához vett.

– Magához vette? – kérdi az ember.

– Igen! – válaszolá a pap.

– Na, édes tisztelendő uram, tudom hogy meg is kinlódik vele.

— * —

Valaki sokat fecsegett a színházban, s kezeivel szüntelen hadarászott.

– Ugyan maradjon veszteg, – mondja neki valaki, – ne hadarászson kezével.

– Igen, de hová tegyem ilyen szorultságban? kérdi amaz, mire azt feleli az első.

– *Tartsa a száján.*

— * —

– Ma egy egész pénzgyűjteményt vertek meg az oskolában, mondja a fiu, mert *Pénzes Ferit* és *Garas Lajost* vágatta meg a tanár.

— * —

A hitelező megszólítá adósát, hogy fizessen meg neki, az adós pedig nyájasan mondá:

– Néhány hét mulva itt leszen az ujév, akkor ugyis elmegyek önnek gratulálni.

– Csak fizessen ön meg mindjárt, akkor aztán magam fogok magamnak gratulálni.

— * —

Valami pajkos fiatalember nagyon fázott, s kinjában az utczán „tüz”-et kiabált.

– Hol van? hol van? kérdi minden ember.

– Magam is azt szeretném tudni; mert nagyon fázom, felelé a fagyos fiatalember.

— * —

– Hej Jancsi, – de csak urrá lettél te, mondja egy falusi kocsis, Pesten inasságra kapott pajtásának egy korcsmában, hol az inas emberségéből peccsenyét falt.

– Meghiszem, mondja amaz, egy nagy combról rágván le a hust.

– Alig ösmer meg az ember – folytatja amaz – minden mozdulatod más.

– De más ám, – felel az inas az asztal alá dobván a lerágott csibelábat, – itt még az evést is máskép teszi az ember.

— * —

A budai csillagdába mászott föl két urfi, s a csillagász megmutatá nekik a látcsőt, melylyel a váczi tornyon az órát is megnézhatték.

– No látod-e? kérdi az egyik.

– Hogyne látnám? mondja amaz – s épen akkor ütven a budai óra – még az ütését is hallom.

— * —

Megparancsolta az ur együgyü szolgájának, hogy az öt-pacsirta utczában keressen meg bizonyos Baloghné nevezetű asszonyt.

Másnap örömmel mondja az inas, hogy meglelte, de nem Baloghnénak hívják, hanem Krónajglinak: nem is az öt pacsirta utczában lakik, hanem a három-dob utczában, aztán nem is özvegyasszony, hanem bádogos le-gény.

— * —

Állatjait mutogatta az állatszelistő; utoljára a hiénához érvén, azt mondja: – Uraim! ez borzasztó állat, akármi ökröt is fölfal, – kérem tessék odább állni.

— * —

Panaszkodott az apa fiának gonoszságain:

– Jaj! mondja az apa elkeseredetten, – mertem volna én így tenni apámnak, tán agyonütött volna.

– Gyönyörű apja lehetett kednek! – mondja a fiu.

– Bizony, nem is olyan kötnivaló, mint a tied.

— * —

Ürültében volt egy urnak boros üvege, mikor inasának is akart egy pohárral tölteni, – látván azonban, hogy nem telik meg a pohár, vízzel akarta megszaporítani.

– Sohase bántsa nagyságos uram – mondja az inas, – nem vagyok én urfi; én *tisztán* is megiszom.

— * —

Kocsisával utazott valaki az alföldön, s kénytelenek voltak egy lábasból enni a gulyáshust.

A kocsis csak a hust szedegette, mire az ur meg akarta értetni, hogy egyék a léből is, – azért mondja neki:

– Jancsi! – megfőtt ám ennek a leve is.

– De még a husa is! mondja a kocsis.

– Jó ám ennek a leve is.

– De még a husa is! válaszolá Jancsi.

– Levét nem eszel? kérdi végre az ur.

– Nekem a husa is jó lesz, uram, válaszolt nyugodtan a kocsis.

— * —

A mester inasával börtönbe került.

Este parancsoló hangon mondja a gazda.

– Kölyök, ruhámat add ide, mire a gyerek vissza kiáltja:

– Semmi kölyök, – hanem pajtás.

— * —

Sokáig lakott egy török Bécsben, s itt bosszankodva nézte a kalappal való köszöngetést, minthogy ez a török szokással nagyon ellenkezik.

Később megharagvék valakire, s annak a következő átkot mondta:

Lelkednek ne legyen több nyugalma, mint valami német ember kalapjának Bécsben.

— * —

Egykor valaki pipázva ment el az őr mellett.

– Vegye ki kend a pipát a szájából, mert huszonöt botot kap.

Valaki ur nem is hunyorit, hanem egykedvűen megyen, míg a másik őr-höz nem ér, ki szintén megszólítja:

– Vegye ki kend a pipát a szájából; mert tizenkét botot kap.

– Dejsz atyámfia, amott már huszonötöt ígértek, mégsem vettem ki – mondja Valaki ur – tizenkettőért csakugyan nem veszem ki.

— * —

– Tűz van! – ments meg a mit menthetsz, kiált egy ur cselédjének, midőn észrevette, hogy a lángok már a ház födelébe kaptak.

A lány nyakrafőre szaladt a padlásra, s midőn egyetmást leszórt, utoljára, hogy a tüztől megmentse, még a *tojásokat* is ledobálta.

— * —

Valamely faluban igen csinos korcsmárosné volt a „szép ludhoz” czimzett fogadóban.

Az asszony nagyon hiu lévén, addig nem hagyott békét férjének, míg bele nem egyezett, hogy a kocsmá czimét megváltoztassa. – Hogy végre az asszonynak is igaza legyen, meg a férjének is, ki a régi czimét végkép elhagyni károsnak találta, ekkép tették a változást:

„A szép csaplárnéhoz” előbb „szép ludhoz.”

— * —

Valaki azt mondá:

– Milyen furcsa az a szerelem. Midőn nőmet elvettem, szerelemben majd megettem; s most nagyon bánom, hogy azt nem cselekedtem.

— * —

Egy veszekedő feleségétől nagyon meggyötört férj szülőföldére utazott, hol a többek közt egy igen magas torony volt.

Feleségének a szép tájat megmutatandó férj egy jó barátjának kíséretében a toronyba ment föl.

– Emlékszel-e barátom – mondja az ösmerős – mily gyakran mászkáltunk itt?

– Hogyne emlékezném? – mondja a férj.

– Tudod – folytatja amaz – mennyi sárkányt eresztettünk itt föl?

– Persze – mondja az üldözött férj, nevére nézve – mintha csak ma is egyet eresztettünk volna föl.

— * —

Egy asszonynak igen csöndes és szelid férje lévén, azzal mindig igen durván bánt. Egykor ismét igen goromba szókkal illetván a nő a férjét, végre a férj is kifakadt:

– Te csakugyan a leggorombább vagy minden asszonyok közt, – mondja az elkeseredett férj.

– Mit? – riadt föl az asszony – hát ilyen gúnybeszéddel illethetsz te engem?

– Lásd – csudálkozék a férj – mily nehezedre esik neked ez egypár szó, – holott te nekem oly sokszor még gorombábbakat mondtál!

– Ej! viszonzá az asszony – te már megszoktad az én gorombaságaimat, de én a tiedet nem.

— * —

Valaki meglátogatta ösmerősét, távozáskor azonban lecsuszott a lépcsőkön.

– Jaj be rettentőn sajnálom, – mondja a házi ur, hogy ennek épen az én házamban kellett megtörténni.

– Se baj – mondja a kárvallott – úgy is le kellett volna jönnöm.

— * —

Egy haszonbérlőnek répaföldjén a hivatlan vendégek nagyon gazdálkodtak; rákövetkezett évben egy kisebb szakasz mellé táblát állított ezen fölirással:

Mindenki fölszólitattik, hogy csak ezen szakaszból lopjon.

— * —

Miska bérest sokan ismerték mindenféle furcsaságáról, – s különös szavajárásáról, minthogy azt szokta mondani:

– Adjon isten száz forintot, de egy garas se legyen hija, mert én el nem veszem.

Egykor saját gazdája is, a kocsmában iddogálván, tisztán hallotta kedves szolgájának szavajárását.

– Megállj béres! gondolá magában – majd próbát teszek én veled. Ezzel előbb haza kullogott, s kilenczvenkilencz forintot csupa rézpénzben Miskának szűrűjába dugott, maga pedig a padlásra feküdt föl, várván, mit fog csinálni Miska a pénzzel?

Miska nem sokára hazajött, – ruháját letépvén róla a jó barátok, – azonban az mindegy! Miskának jó kedve volt, s akkor is mormogta saját kedvenc szójárását.

Mécset gyújt, szűrét előkeresi, hogy éjjelre betakaródzék vele; azonban a pénznek súlya figyelmet gerjeszt, megnézi mi az? S ime, pénz! még pedig a megszámlálás után kilenczvenkilencz forint, csak a századik hiányzik.

– Na, hagyj! – mondja Miska – hordja el a patvar azt az egy forintot, anélkül is jó ez.

Lejött ezen szóra a gazda, s a pénzt visszakövetelte, de Miskától nem tudta visszabeszélni a pénzt, bármennyit okoskodott.

Másnap újra kezdte a lármát a gazda; de Miskán ma is csak annyit fogott, mint tegnap.

– Gyere a főbiróhoz, mondja a gazda.

– Mennék ám – szól Miska, – ha le nem tépték volna rólam a ruhát.

– Az még nem baj – beszéli a gazda, – van nekem, huzd föl azt, s a mint monda a gazda, hozott ki ruhát.

Elementek.

A vád elmondása után kérdi a bíró Miskát, hogy igaz-e a vád?

– Nem igaz az, tekintetes főbiró uram – felel Miska; – gazdám egy istentelen fukar, kit már akkor is kilel a hideg, hogyha másét látja; – folytatá odább – sőt hogy jobban higgye a tekintetes ur, még az is kitelik belőle, hogy azt mondja, hogy a rajtamvaló is az övé.

– Persze az enyém, kiálta kétségbeesetten a gazda.

– Mondtam ugy-e? utalá Miska, ki fősvény gazdáján kifogván, nevetve ment haza.

— * —

Két jó barát egy harmadikat meglátogatván, vizsláikat is magukkal vivék.

A harmadiknál épen villanyozógép lévén, azon gondolatra jöttek, hogy a kutyáknak villanyütéseket adjanak; a mi megis történt.

A kutyák az érzékeny ütés után egymásra gyanakodának, s minthogy a villanyütés sűrűbben jött, olyan marakodást tettek, hogy alig birták őket egymástól elválasztani.

— * —

Hajdanában történt sorshuzás alkalmával, hogy valaki sorsot huzott fia helyett egy gyámoltalan legényt akart állítani.

– Ilyent nem fogadunk el, mondja a főbiró.

– Miért nem? kérdi alázattal az ember.

– Nem látja kend, – mondja amaz – milyen gyámoltalan ez az istenadta, – hisz ez nem él három hónapig, hát a háborúban mit csinálnak vele?

– Sz’ épen odavaló, – mondja a paraszt – agyonlőni ez is jó lesz, tekintetes uram.

— * —

Valamely társaságban bizonyos fiatalember azon dévajságot követte el, hogy egy javakorabeli urnak azt mondja:

– Urambátyám! – én fogadtam, hogy magának nincsen parókája! – ezzel odakap a fejéhez s az öreg ur parókáját közneveltségre leveszi.

Azonban az öregur sem feledkezett el az elégtételről, mert az meg azt mondá:

– Uramöcsém! – én meg abban fogadtam, hogy önnek parókája van! mely szónál az ifiur üstökébe kapaszkodott, azt addig ráncigálván, mig ki nem fáradt.

— * —

Tanácsolták az apának, ne házasítsa még meg a fiát, hisz még nagyon fiatal: hadd érjék még az esze.

– De csak házasodjék most – mondja az apa – mert ha megérik az esze, akkor csakugyan nem házasodik meg.

— * —

Megrugta a kocsist a ló, – bosszusan mondja a kocsis:

– Ez az átkozott dög azóta mindig haragszik rám, mióta az urnak azt mondtam, hogy adja el.

— * —

Sok olyannal dicsekszik a méltóságos urfi, mije a a szegény koldusnak is van, de mi haszna venné számba? Büszke önhittséggel beszél az urfi, hogy ennyi, meg ennyi öregapja volt.

– Ugyan ugy-e? – mondja Marczi – hát apja hány lehetett az urfinak?

— * —

Egy házbirtokos nagyon megharagudott egyik lakójára, ki a házbért nem fizette, s utóbb azt mondja neki:

– Ha az urnak nincs házbérre pénze, – hát vegyen magának – házat.

— * —

Egy kis városban valami Klimits nevezetű ember annyira elhiresedett ostobaságáról, hogy nevét mintegy az ostobaság jellemzéséül említették.

Történt, hogy két fiatalember kártyáztán, egyik közülök valami ostoba kérést tett; mire azt mondja:

– Na! én valóságos Klimits vagyok.

Klimits épen jelen lévén, bosszusan odakiált:

– Igazi számár az ur.

– Igen, igen, – viszonzá a fiatalember – magam is azt akartam mondani.

— * —

Tudvalevő dolog volt, hogy egy asszony az urát nagyon kéz alá vette, miért azt mondja neki egy másik asszony:

– Szomszédasszony! mégsem illik, hogy az urát minduntalan a pad alá kergeti, pedig a férfi az asszonymak a feje.

– Hát kinek mi köze ahhoz – patvarkodott az asszony – ha én a fejemet a falhoz verem is?

— * —

Mindenkinek megvan a maga mulatsága, így az egyszeri csizmadia is véghetetlenül űzte a sorsolást. Arany álmaiból ébredvezve, mondja feleségének:

– Na, Sári! ha most nyerek, valamennyi rámámat kipalléroztatom; mindennap csak egy órát varrok, hogy mégis kommcózióm legyen; műhelyemet teremnek hivatom, Pista inas Madó lesz, mindennap háromszor gombócnak kell lenni, s két pint bornak.

– Én pedig – szóla az asszony – nagyasszonynak hivatom magamat, reggel kávét iszom, és hétköznapon is selyemviganóban járok.

– Jaj, kiált föl a gazda – ilyenképen az én költségem is szaporodik; mert hogy cifra viganódat lábszíjammal be ne szurkoljam, kénytelen vagyok szíjgyártó sógoromtól egy cifra korbácsot venni!

Oh, arany álom!

— * —

Egy asszonyság borjúlábat vett a mézárszékben, s utközben a köpeny alól elejtette.

Utánakiált egy almás kofa:

– Teins asszony! elesett a napernyője, vegye föl.

— * —

D. falunak volt egy öreg jegyzője, *Ége István*, ki mellett feleséges fia Péter, mint segédjegyző foglalkozott; János fia pedig, obsitos katona, unalmában csizmaszárán legyeket csapkodott.

Egykor uj rakott kályhájukat nagyon befütvén, a fojtó gőztől reggelig mindannyian megfultak.

A helység előljárai nagyon bosszankodtak ezen az eseten, s a kántort megbízták, hogy a halottak sirjára szép verset csináljon.

Hosszas elmegyötrés után került ki a következő:

Jó két nótárus volt; mind a *három Ége*

István, János, Péter és a felesége;

De most már meghaltak, mind a négynek vége.

— * —

Csöngén Vas megyében lélekbuzát szedett az asszonyfai mester. Ősz lévén, az éjszakák is ködösek és sötétek voltak, azonkívül pedig a szegény mester a sok jó kínálásban el is ázott, hazament a falu kutja körül járván, azt hitte, hogy a gyalog utra vezető gyepe mellett van, pedig a kut kávája mellett állt.

– Lépünk egy nagyot, fiam! – mondja a mester s azon szónál a kutban volt. Kiáltott a gyerek, s kihuzták nagy munkával az öreget, azonban ezt a verset költötték rá a csörgei poéták:

„Keskeny vala ott az ut,
Tizedfél öles a kut,
De a mester nem hitte,
Beleugrott, megmérte.
De a fia őtött, kátott,
Huzzátok ki az apámat.
Az asszonyfai mester
Megmenekült az egyszer.”

— * —

Egy gazdag borbély, szegény iskolatanító rokonának, ki tőle levélben segedelmet kért, röviden így felelt:

– Nekünk tudósoknak tömérdek költségünk van, milyen boldog uram-öcsém, hogy – *ostoba*.

— * —

Egy nagy hazánkfia; (mert meg kell jegyezni, hogy nálunk megterem az ilyen nagy hazafi, mert a krajczáros nagylelkűséget elég gyalázat, hogy minduntalan megdicsérik; például, hogy ez vagy az a nagyságos ur egy rongyos könyvet megvett; ezt már kürtölik, hanem a drága kutyákat, és más gyönyörű dolgokra fecsértett százezereket nem említi senki,) hát mondom, egy nagy hazafi pénzen fogadott ügyvédét megbizra, hogy neki a legközelebbi megyegyűlésre egy czifra beszédet csináljon. Megkészült a beszéd, csak hogy az nem fért a nagy hazafi fejébe, s midőn a gyűlésben a közepén megakadna, hirtelen odafordul az ügyvédhez ezen kérdéssel:

– Hogyan van?

– Hála isten – mondja a meglepett ügyvéd – én igen jól vagyok.

— * —

Valakit éppen könyvtárában látogatott meg barátja, ki a könyvek között észrevevén egy egész limburgi sajtót, mondja:

– Barátom, nem kölcsönöznéd nekem azt a könyvet?

– Semmi esetre sem, barátocskám, felel amaz – ez *originális* munka, s tudod, hogy ezt senki sem ereszti ki kezéből.

— * —

Az ifjú S. gróf B. városba jött, hol L. báróné semmi módon nem akarta elfogadni, valamiért neheztelvén rá. Midőn minden igyekezete füstbe ment, azt mondja a komornyik.

– Én fogadni merek, hogy kicsinálom a bemenetelt.

Fogadtak.

A komornyik bement a bárónéhoz, elmondván neki, hogy S. gróf B.-nek minden nevezetességét megnézőn, most kénytelen elutazni anélkül, hogy a legszebbet látná, pedig ez nagyon kár.

– És mi volna az? kérdi a báróné.

– Még kérdezheti méltóságod? mondja a komornyik – éppen méltóságod a legszebb, – beereszthetem a grófot?

– Igen! mosolyga a báróné, s a komornyik megnyerte a fogadást.

— * —

Azt mondja valaki egy iszákosnak, ki homlokán tapaszt viselt:

– Honnan van ez a felhő a homlokodon?

– A tegnapi ködtől, mondja a másik.

— * —

Az egész atyafiság lármázott egy kisasszonnyal; mert egy kicsiny és semmit sem jelentő emberhez kívánt nőül menni.

– Az idétlen, mondja egyik.

– A mamlasz! – beszél a másik.

– Az isten nyomorultja, zajgott a harmadik.

– Valóságos utálat, kiált még egy.

– Igazatok van – jegyzé meg a leány – semmi ellenvetésem sincs, hanem – *keritsetek mást!*

— * —

Egy nejével békételenkedő férj azt mondja:

– Nőmmel szeretnék én vesztegzárban lenni.

– Miért? kérdi valaki.

– Mert ott a férjet a feleségtől is külön választják.

— * —

Bizonyos orvos igen szívesen kapaszkodott a boros üveghez, s gyakran pityókos állapotban ment a beteghez.

Epen hasonló állapotban hívták egy hideglelőshöz. Elment az orvos, hanem mámorában a betegé helyett saját kezét tapogatta, s utóbb bosszusan löké el magától saját kezét mondván:

– Most már mit csináljak ezen gazemberrel, hisz ezt nem leli a hideg, hanem *részeg!*

— * —

Sebesen menvén egy falusi ember az utcán, a szembe jövő városbirót hasba lökte.

– Te gazember, – ki vagy? hová mégysz?

– Tudom is én, mondja a falusi.

E durva feleleten megbosszankodott a bíró, tüstint örökért kiáltott, parancsolván, hogy tömlöczbe vigyék.

– Hát nem mondtam igazat – panaszkodék a falusi – mikor azt mondtam, hogy nem tudom hová megyek, mikor, most ime tömlöczbe visznek.

— * —

Dicsérte valaki egy özvegyasszonynak mezei birtokát.

– Mit ér ez? – sopánkodik az asszony – odaadnám az uradalmat, ha helyette egy szeretőt kapnék.

– Nagyságos asszony! – mondja a fülelő szobalány – nekem van egy szeretőm, cseréljünk.

— * —

Levelet kapott a csizmadia, ki azt feleségének adá, hogy olvassa.

– Ne, olvasd, – ott van, hogy fiunknak szomorú állapota van idegen földön, – igazán *melankolikus* lett.

– Ugy van az – mondja az asszony – ha a gyerek nem engedelmeskedik, – mondtam én, hogy legyen csizmadia; de mit használ, ha a gyerek nem akar az lenni, a mi az apja.

— * —

Veszekedő felesége volt egy férjnek, ki azonban mégis megérte házasságának 25-ik esztendejét.

– Te alkalmasint elfeledted – mondja nyájasan az asszony – hogy huszonöt éves házasság vagyunk, s meg kellene ülnünk az ezüst menyegzőt.

– De bizony jobb lesz – mondja a férj – ha még ötöt várunk, akkor megülhetjük a *harmincz éves háborut*.

— * —

K. dohánykereskedő hirdapokban jelenté, hogy könnyebb föllelés végett „a koszorúhoz” címzett kereskedését ekkép nevezte el: „az amerikai majomhoz.”

— * —

Szaladt a borbély az utcán; lekiált valaki az emeletből:

– Hallja maga! – van-e ideje?

– Van, uram! – felel a borbély, munkát gyanitván.

– Ha van ideje – beszél amaz – ne szaladjon, mint az eszeveszett.

— * —

Tíz órakor ülés volt a városházán, s a polgármesteren kívül még senki sem volt itt.

Az irodaszolga lélekszakadva rohant a tanácsosok után, tudósítván őket, hogy:

– Uraim! jöjjenek hamar! mert polgármester urunk egy órája, hogy föl s alá járkál, mint valami bolond.

— * —

Sokszor beszélte a hajós kapitány matrózainak, hogy a tengeri víz minden nyavalya ellen legjobb gyógyszer.

Midőn egy szélvészkor a kapitány a vízbe esett, azt mondja egy röhögő matróz:

– A hun ni! doktor urunk patikájába esett.

— * —

Fogadott a paraszt, hogy egy mérő burgonyával egyszerre két *mérős* zsákot tölt meg.

Megtartá szavát, mert két zsákot egymásra huzván, úgy töltötte meg.

— * —

Valaki egy bőröndöt kért barátjától utra; csakhogy oly hálátlan volt, hogy az üres bőröndöt póstán bérmentetlenül küldte vissza, mire a tulajdonos megbosszankodván, egy nagy követ tett bele, s így küldé a hálátlanak szinte póstán és bérmentetlen. Amaz el nem tudván gondolni, hogy mi lehet a nehéz küldemény, siet kiváltatni, de majd megütötte a guta, midőn a bőröndben a kőre ragasztva egy papirdarabot, arra pedig ezt találta írva:

– Midőn szerencsés utazásodat meghallám, ekkora kő esett le szivemről.

— * —

Valakit nagyon kinoztak a balhák, azért azon sajátságos gondolatra jött, hogy hirtelen eloltotta a gyertyát, s úgy ment ágyba, hogy a balhák a sötétben meg ne találják.

— * —

Egy forrolázban sinylődő beteg fölött okoskodtak az orvosok, s különösen megzavarta őket, hogy a beteg nagyon szomjazott. A beteg hallván tanácskozásaikat, különösen azt, hogy a szomjuság eloltásán tűnődnek, oda szól:

– Uraim! csak a lázt távolítsátok el, a szomjuságot magam is eloltom.

— * —

Egy gyakorlatlan orvos a patécsnak előjeleit nem ösmervén, a vörös foltokat balhacsipéseknek nézte, s midőn betege meghalt, azzal védelmezte magát, hogy betegét agyoncsipték a balhák.

— * —

Valamikor egy idegen ember vetődött az országba, és szokás szerint magyarul a világért sem akart megtanulni, azt gondolta: minek? ugysem veszi hasznát.

Történt, hogy egyszer lóháton kóválygott valahol, és a ló ledobta, mire az ut melletti munkások elősiettek, s a jámbort segítették ahogy tudták, és pedig jó magyar szokás szerint azt nézték, hogy nem ficamodott-e ki a lába, – s minthogy azt a leesett nagyon összehuzta, ki ki hol érte, belekapaszkodtak, és mit sem törődvén irtóztató bőgésével, helyre akarták huzni; és csak akkor hagytak neki békét, mikor egy másik utazó megtudta a boldogtalantól, hogy az a lába már a természetől sánta.

S ha tudta volna a jámbor, – hát megtanult volna előbb magyarul.

— * —

Kérdeztek valakit, hogy leányát taníttatja-e több nyelvre is?

– Nem én – válaszolá a kérdett, egy nyelv egy leánynak untig elég.

— * —

Midőn valakinek mondanák, hogy a háború a fagygyú árát nagyon föl-
ugratta, azt mondja rá:

– Hát a katonák már gyertyavilágnál is hadakoznak?

— * —

Egy hölgy épen akkor végze egy operatőredéket, midőn az udvaron a
tehen bögni kezdett; jelen lévén a szomszéd faluból egy urfi, hizelegni
akarván a hölgynek, nagy sóhajtvá mondja:

– Mily különböző hangok!

— * —

Valaki fogadott, hogy tiz darab gombócot megeszik, ha amaz a bort
hozzáfizeti.

Azonban bármint erőlködött, kilencznél többet nem tudott lebirkózni,
azért nagy mérgesen nézván a megmaradt gombócra, azt mondja:

– Hej, ha tudtam volna, hogy te maradsz utoljára, legelőször is téged
ettelek volna meg.

— * —

Egy paraszt rossz számarával elakadt a város közepében, – mi okból a
szamarat két oldalról biztatni kezdette.

A munka jól meg volt téve, csakhogy a számaron nem igen fogott, sőt
egy ur még fenyegetni kezdi a parasztot, hahogy bántani meri tovább is a
szamarat, még őt is megütlegelteti.

Midőn az ur már eltávozott, azt mondja a paraszt:

– Ki hitte volna, hogy ennek a rossz számarának ilyen uri barátja le-
gyen?

— * —

Valakinek az a rossz szokása volt, hogy minduntalan a fejét kaparta.
Hasonló foglalkozásban az étlapot is nézegetvén, a pinczérnek azt mon-
dja fején babrálva:

– Hozzon ilyen borjufőt.

— * —

Árverelt egy városi hivatalnok. Jegyzékében három ócska kalap volt föl-
jegyezve, hanem előtte négy ócska kalap állván, a négyet együtt 8 gara-
sért eldoboltatta, azt gondolván, hogy a negyediket valamelyikbe bedugták
a fölírás előtt.

Vége lévén az árverésnek, saját kalapját sehol sem leli, akkor veszi
észre a boldogtalan ember, hogy saját kalapja is dob alá került.

— * —

Lélekszakadva szalad a paraszt a kasznárhoz.

– Nemzetes uram! nemzetes uram! – mondja a paraszt végkép elful-
ladva.

– Na, mi baj? – kérdi kasznár.

– Jaj, hol kezdjem? – monda lihegve a paraszt.

– Csak az elején, – aztán hamar, – mondja amaz.

– Oda vagyok, – nemzetes uram.

– De miért? – kapott a szóba a kasznár.

– Az én tehenem agyonbökte kasznár uram tehenét.

– Meg is fizeti kend, – riadt föl amaz.

– Elvételtem nemzetes uram – igazítá meg a szót a paraszt, – azt akar-
tam voltaképpen mondani, hogy nemzetes uram tehene bökte agyon az
enyémet! – mire a kasznár huzódózva mondta:

– Az már más, István gazda – ki tehet róla?

— * —

Egy ravasz ember valakitől kölcsön kért száz frtot azon föltétellel, hogy
Luczián nap után egy hétre a pénzt visszafizeti.

A kölcsönző sok kérés után sem kaphatván meg a pénzt, – bepana-
szolta; de amaz azzal védelmezte magát, hogy Luczián nem lévén benn a
naptárban, fizetni nem tartozik. Azonban a bíró azt ítélte:

Minthogy Lucián külön nincs benn a naptárban, tehát Mindenszentek-
hez tartozik, s így Mindenszentek napja után egy hétre a tőkét kamatokkal
és perköltséggel fizesse meg.

— * —

Valamikor az a furcsa kívánsága volt egy haldokló csizmadiának, hogy
koporsó helyett egy nagy csizmát csináljanak neki, s abban temessék el. A
jelenlevő pap mindenképpen törekedett őt lebeszélni, de a boldogtalan any-
nyira szerelmes volt a csizmába, hogy abban akart másvilágra menni.
Végre úgy téríthették meg, hogy valaki azt monda neki, hogy az
ítéletnapon ki huzza le a csizmáját?

— * —

Valami ügyes whistjátészó az állítja, hogy ezen szónak „szerencsétlen-
ség” a whistben nincsen értelme, legfőlebb üres hang.

A whistben, ugymond, nem kell szerencse, hanem csak saját pénzét
védelmezni tudó ügyesség, mit következőképpen kell tenni:

1-ör. A whistben nem kell haragudni, civódni és beszélni; mert értelmes
emberek játérendszerünket azonnal kitalálják.

2-or. A kártyákat nem kell színök szerint rendezni; mert ez rövid emlé-
kezőtehetségre mutat és az ügyes ellenfél azonnal kitalálja, hogy kezünk-
ben hány van egy színből.

3-or. Úgy kell tartani a kártyákat, hogy a legélesebb szem se kacsint-hasson bele.

4-er. Mindig egyenlő pénzben kell játszani, mert ha egy point mindig öt forintért játszik, rendkívüli esetben pedig ötezer forintba ereszkedik; ezen kárát 2000 évig helyre nem ütheti.

Továbbá ezekre kell figyelmezn:

1-ör Ha valaki kártyázás közben az asztalt üti, hogy kihívása annál nagyobb erejű legyen, meg lehet győződni, hogy annak vagy apja, vagy nagyapja szállító volt.

2-or. Aki kártyázás közben ujjait nyálazza, az olyan ember kocsisok kö-zé való.

3-or. Aki akkor kér, mikor nem rajt van a kérés, az ilyen emberek min-denbe hanyatt homlok rohannak.

4-er. Aki más ellenében aduttot nem mer hívni, – az olyan ember ren-desen fél a haláltól.

— * —

Fát lopott két ember a harmadik határban, de épen jött az erdőkerülő.

– Na Kovács István szomszéd uram, most elhazudjuk ám neveinket.

– Jó lesz biz az Takács Pál szomszéd uram.

Jön a kerülő és szemközt állván Takács Pálnak, kérdi:

– Hogy hívják kendet?

– Kovács István! – mondja vakmerően, a másakra nézvén:

– Hát kendet?

– Takács Pál – felelt amaz, visszanézvén falopó társára.

— * —

– Mit gondolok én az egész világgal? mondja a férj nejének egész szenvedélyességgel.

A szobalány ezt szóról szóra hallotta a mellékteremben, s midőn az ur később neki is ugyanazt mondaná, szemére vetette az urnak.

– Legyél nyugodt – Lizi, – mondja az ur – nekem két világom van.

— * —

Egy ember a bolondok házát akarta megnézni, s hogy hamarább oda érjen, bérkocsist fogadott:

– Mennyiért visz el a bolondok házáig? – kérdi a bérkocsist, ki szokás szerint viszont kérdi:

– Visszajön az ur, vagy ott marad?

— * —

Férjhez akart menni a szolgáló, s gazdasszonya tiz forintot ajándéko-zott neki. Az asszony látni kívánta a vőlegényt, s midőn meglátta, azt mondja később a lánynak:

– Örzse, aztán ilyen nyomorékot kaptál?
– Tíz forintért csak ilyenet adnak! – mondja az ajándéokra célozván a lány.

— * —

Valamely művészt ebédre hívott valami dölyfös méltóságos ur, ki azon jó hitben van, hogy már az kitűnő megtiszteltetés, hogy kotyvadék ételére valakit meghív, – tehát azt mondja neki:

– Hanem elhozza ám ön hangszerét is. – Erre azt feleli a sértett művész:

– Uram! az én hangszerem nem eszik.

— * —

Egy asszonyság sovány ebédjén annál többet rágalmazták az ártatlank becsületét.

Végre megunta egy vendég a sokat, és meglehetősen hangosan mondja:

– Valóban szerencse, hogy a kenyér mellett felebarátainkat rághatjuk; mert különben éhesek maradnánk.

— * —

Valakit egy nagyur ebédre hívott, s minthogy a háznak nagyon megszokott embere volt, a házi ur azon tréfát tette vele, hogy leveshez kanalat nem adatott neki. Midőn már az evéshez kezdenének, azt mondja a házi ur:

– Eb aki a levesét meg nem eszi.

A jó barát nem jött zavarba, hanem a zsemlyének felét kivájván, villára bökte, s úgy ette meg a levest. Bevégezvén a munkát azt mondja, – lenyelvén a zsemlyét is:

– Eb aki kanalát is meg nem eszi.

— * —

Bizonyos asszonyság szívesen jártatta nyelvét mások becsületén.

Kifáradván a nyelvelésben egyszer, azt mondja, hogy füle nagyon fáj.

– Talán megharapta, midőn tegnap a színházban öltözetemen kaczagott, – jegyzé meg egy másik.

— * —

Egy ostoba nagyur megunván kedvesét, odahagyta, megírván neki, hogy lovait tartsa meg.

– Megtartom – írja vissza a nő – a kettő kárpótlás lesz a harmadikért.

— * —

Örzse néni búsan ballagott az uton, szemközt jó vele a lelkész:

– Na, Örzse néni, hogy vagyunk?

– Nagyon lassan, tisztelendő uram.

– De hát mi a baj?

– Minden, ... sok a dolog, nyugodalom kevés, alig bírja az ember, tiszteendő uram – mondja még odább – ha az a mindennapi kis templomi alvásom nem volna, én nem tom hová lennék.

— * —

Megtetszett a kuktának a sok hal a hercegi konyhán, egyet kicsipett, és köpönyeg alá fogván, a kastélyból el akarta vinni.

Azonban óvakodó körülnézésével elárulta magát épen a herceg előtt, ki az ablakon kinézett, s a köpönyeg alól kilógó halat meglátta.

– Hej, urfi! kiált le a kuktára, ha máskor halat akarsz lopni, vagy a hal legyen kurtább, vagy a köpönyeg hosszabb.

— * —

– Hát csakugyan ilyen magasán volt az árvíz? – kérdi a mesterlegény a ház előtt ácsorgó gazdát, – mutatván a házeresz alatt levő vízjegyet.

– Dehogy! ... okoskodék amaz, – azok az istentelen kölykek minduntalan levakarták, tehát most föltettem az eresz alá, ott aztán el nem érik.

— * —

Valami gazdag ur egy feslett életű tánczosnéba annyira belebolondult, hogy végre elvette.

– A mit én férjemben leginkább szeretek, az, – mondja dicsekedve – hogy olyan szelid, mint a bárány.

– Igen, igen – elménczkedék valaki – ő egy ártatlan bárány, ki elvette a világ minden bűnét.

— * —

Utigazításban foglalkoztak a megyei rabok, s az egyik valamely átmenővel összekapott.

A feleselésnek gorombaság lett a vége, – mire föl pattan a rab, s oda mondja az utasnak:

– Tudja meg kend, kivel beszél; mert a vármegye rabjával van ám kendnek dolga!

— * —

Biró elébe citáltak valahol egy embert.

– Igaz-e, – kérdi a bíró, – hogy az a másik azt mondta, hogy sok prókátor gazember, és hogy ezt írásban is adja?

– Igen is, mondta, tekintetes uram.

– Nos ... aztán írásban is adta?

– Azt nem tette uram; mert úgy is elhittük.

— * —

Valami dévaj ember észrevette, hogy a csapláros két csöbörben vizet vitt le a pinczébe. Tüstént kiugrott az utca közepére, tág torokkal orditozván:

– Tűz van! tűz van!

– Hol a tűz? – kérdik többen.

– A pinczében, – mondja a kópé – most láttam épen, hogy a csapláros két csöbör vizet vitt le a pinczébe.

— * —

Halat evett egy ember a korcsmában, s egymás után töltögette rá a bort.

– Bort ide korcsmáros, – kiabált – a hal úszni akar!

Ezt hallván egy másik korhely, ki az asztal végén marhahúst evett, ő is utánakiált a korcsmárosnak:

– Hallja-e? ... még egy icce bort – az ökör is akar inni.

— * —

Panaszkodik valaki, mily rossz élet van nagy városban, széna, zab igen drága, nem úgy mint falun.

– Az igaz, mondja a másik, – én a szomszéd uraságokat is kitartom otthon – *szénával*.

— * —

Két perlekedő megajándékozta a bírót. A ki először ment hozzá, az egy csinos kocsit ajándékozott, – az utóbbi pedig egypár szép gyönyörű csikót.

A pört az utóbbi nyerte meg; mi okból a másik szemrehányásokat tett, hogy ő oly szép kocsit adott, mégis vesztett.

– Barátom! – viszonzá a bíró – a szekér csak úgy megyen, mint a *lovak huzzák*.

— * —

Széthuzódtak az iskolás gyermekek. Közibök riadt a tanító:

– Párosan menjetek gazemberek.

Egyiknek nem akadt.

– Hát te, mit lótsz-futsz, te gazember?

– Nincs párom.

– Én vagyok a párod, – mondja a rendet csináló tanár.

— * —

Néhány ellenséges katona lovagolván az országut mellett, ugyanott egy paraszt magot vetvén, odakiáltják neki.

– Mit vesződik atyafi, – munkájának gyümölcse előbb-utóbb az enyém lesz.

– Nem bánom uraim – mondja a paraszt egykedvűen, – kendermagot vetek.

– * –

Elfáradt a mesterlegény a gyalogolásban, a Dunaparton megszólít egy hajóst, mennyiért vinné fölfele.

– Ha beleül a hajóba, akkor fizet négy garast, – de ha a parton segíti a hajót huzni, akkor csak két garast fizet.

– * –

Köztudomású dolog, hogy a parasztmenyecske azon jó hiszemben van, hogy a férje mindaddig nem szereti, míg meg nem veri. Volt nekem egy fiatal fuvarosom; kérdezém tőle, hogy szereti a feleségét? Ő már értett engem, mert rögtön azt felelte:

– Még nem vertem meg uram, hanem ma éjjel megverem.

– Aztán van már elégséges ok?

– Nem busulok én azon, uram, találok én mindjárt.

– De mit? – faggatám tovább is.

– Azt uram, hogy ma későn megyek haza, – ha aztán a kaput csukva találok, megmondom neki, hogy így kell engem haza várni? aztán majd helyben hagyom.

– Igen, mondtam én, – de hátha az már várja kendet, és a kapu nyitva lesz.

– Nojst, csak legyen nyitva, még azért verem ám meg, hogy minden bítang ki-be járjon az udvaron?

Furcsa szeretet.

– * –

Szemfüles gyereket hozott az uraság inasnak faluról Pestre. Sokszor hallotta mondogatni, hogy ez vagy amaz bankrótot csinált, de nem tudta mi az? Végre urát kérdezte meg.

– Ez annyit tesz, Jancsi, – midőn valakinek emberségére biznak valamit, de az azt magának eldugja, s midőn a tulajdonos kéri, nagy szerencse a tulajdonosnak, ha felét visszakapja, de néha kevesebbrel is megelégszik.

Másnap a fiu összeszedi urának minden ruháját, odább állt vele, egy kis iratot hagyván hátra, hogy ő bankrótot csinált, és majd megbecsülteti a jószágot, és a mit ér, annak felét visszaküldi.

– * –

Egyszer a gályarabok közé menvén egy nagy ur, egész sereg tódult közülök elébe, hogy szabadítsa meg őket.

– Miért jutottál rabságra? – kérdé az első.

– Kegyelmes uram, soha semmi rosszat nem cselekedtem – felelé a kérdezett, – hanem ellenségeim hamis tanukat fogadtak ellenem.

– Hát te miért vagy itt? – kérde a másikat.

– Ah fájdalom – viszonzá ez – rokonaim erőltettek ide, hogy osztozhasanak jószágaimon.

És ahány csak jött, mind ily hangon beszélt, mind annyi ártatlannak bizonylá magát.

Végre egyet, ki szótlan maradt, megpillantván, magához inté a nagy ur.

– Hát téged mi hozott ide?

– Elkövetett rablásaim, melyekért bitófát érdemlettem – felelte őszintén a megszólított.

Ekkor a nagy ur a felügyelőhöz fordulván, így szólt:

– Eresszétek el ezt az utolsót, nehogy a többi *becsületes rabokat* megrontsa jelenlétével.

Igy maradtak hoppon a hazudók.

— * —

Egy özvegyasszonynak egyetlen fiát katonának akarták vinni. Az asszony bement az ezredeshez, és sirva ríva rimázkodott, ereszsziek haza a fiát.

A tisztek fényes kilátással akarták az özvegyet rábeszélni, meg akarván tartani a fiut, minthogy deli természetével éppen katonának illett.

– Hát mi nem vagyunk katonák? – mondja az ezredes.

– Elhiszem – válaszolá együgyüen az asszony, – az urak nem tudnak egyéb mesterséget; de az én fiam kitanult csizmadia.

— * —

Mig az erdőn fát vágott, elveszté pányvára csapott szürkéjét a gazdaember. Keresésére indult, s miután sokáig összevissza járt volna, a szemközt jövő lovastól kérde – nem látott-e egy szürkét?

– Nem biz atyafi, – felelé a kérdezett. – Talán elvesztette kelmed? kérde folytatólag.

– El biz én uram, és sehol sem lelem, pedig már mindenütt kerestem.

– Mindenütt-e? oda fenn a csókafészekben is?

– Ej mit dévajkodik az ur, – csak nem vihette fészkébe a csóka azt a nagy állatot.

– Ki tudja? – viszonzá mosolyogva az utas, – többször hallhatta kelmed, hogy az elveszett jószág legtöbbször ott van, hol az ember nem is álmodja. Próbálja meg kend, kúszszon fel a csókafészekhez, talán megleli a lovát.

A káros ember egyet nagyot sóhajtott, s rávette fejét, hogy felmászszék a csókafiakhoz. A mint fölért a fa sudarára, egyszer csak felkiált. – megtaláltam a lovát!

Természetesen, nem ugyan a csókák között, hanem mivel magasról belátta a határt, hát a szürke is szemébe tűnt a messze legelőn.

Lám itt bizonyult, hogy jó az okos ember a háznál.

— * —

Egy gonoszágairól különösen ösmert ember valamelyik előszobában visszamenet, nagyon sietvén, bár mennyire erőlködött, nem tudta kabátját felöltetni. Topogott lábaival, végre mérgesen kiáltott:

– Az ördög bujt-e ebbe a kabátba?

– Még nem – mondja egy ösmerőse – hanem mindjárt belebukik.

— * —

A bünös azzal mentekezett, hogy *akaratlanul vétkezék*.

– Tehát – ugymond a bíró – *viseld akaratlanul a büntetést is*.

— * —

Két jó barát szóról-szóra ugy összezörrent, hogy az egyik indulatosan felkiálta:

– De már látom, ha ez ösvényről le nem térsz, egyenest a bolondok házába jutsz.

– Épen az a szándokom – válaszolt egész hidegen a másik – hogy ott neked szállást rendeljek.

— * —

A nagyon megszorogatott város két követet küldött az ellenséges hadvezérhez, hogy kegyelmet kérjenek.

A követek egyikének haja ősz volt, szakála pedig koromfekete. A másik épen megfordítva, t.i. feje egészen fekete még, holott állán a szőr már őszbe csapott.

– Jól van – ugymond a dévaj hadvezér – ha talpra esett magyarázatát adjátok annak, miért van oly furcsa különbség hajatok és szakállatok között, akkor megkegyelmezek a városnak.

– Kegyelmes ur! – monda az egyik – szakálam azért őszült meg, míg fejem barna maradt, mert szájam többet járt, mint fejem gondolkozott. Innen a különbség.

A vezér helyeselte az elmés magyarázatot.

– Hát te? – kérdé mosolyogva a másikat – hogyan magyarázod ki magadat?

– Csak ugy uram – felelé az – hogy nem csoda, ha fejem megőszült, míg szakálam barna maradt, mert hiszen hajamnál husz évvel fiatalabb a szakálam.

Tetszett a vezérnek a felelet, azért megkegyelmezett a városnak.

— * —

Kérdeztetvén egyszer egy bizonyos tudós, mért van oly sok bátor az apró emberek közt? feleletül adá:

– Mert kevesebbet kell védelmeznie egy kis embernek, mint a nagynak.

— * —

Az udvari bolond egykor a mezőn köveket szórt szét.

– Mit mivelsz? – rivalt reá ura.

– Kőház-magot vetek, – viszonzá a bolond.

– Vess inkább – monda a fejedelem – oly magot, miből bölcs emberek teremnek.

– Uram! – felelé a bolond – ez a föld azokat nem termi meg.

— * —

Lakodalom volt, s a paraszt gyerek keservesen bőgött a ház végében. Nem tudták, mi lelte? mig végre kimegyen az apja s kérdi:

– Mi lelt Istók?

– Annyi mindenféle étel van még oda benn, de már nem tudok többet enni.

— * —

Egy bölcset kérdeztek:

– Mennyire esik az igazság a hazugságtól?

A bölcs így felelt:

– A mennyire a szem a fültől.

— * —

Bizonyos hetyke urfi egykor azt monda a tőle kéregetőnek:

– Ha nem tisztulsz előlem, azonnal *pokolba* küldelek.

– Jól van tekintetes uram – válaszolá jámborán a kéregető – akkor leg-alább elmondom ura atyjának ott, hogy miként fecsérlé el az urfi minden apai jussát.

— * —

Egy nagy ur a fiát bolondnak hitte, és a háznál mindenki úgy bánt vele, mint bolonddal szokás.

Ez a bolondnak vélt kis fiu, dobverőjét egyszer a kutba ejté. Tudta, hogy senki sem hozza fel onnan a kedvéért. Kapja magát, egy ezüst kanalat elcsip az asztalról, s beledobja a kutba.

Szidják a cselédséget, miért nem vigyáznak jobban, orruk elől is ellopják a kanalat.

Azonban a dolog abban mult, nemsokára elfeledték.

Ekkor meg a fiu ugyanazon kutba egy ezüst tányért dobott.

Már erre felzendült az egész ház, minden cselédet vizsgálat alá vettek, hogy melyik az a házi tolvaj, kinek a révén elcsuszik a drágaság? Termé-

szetesen szabódott az egész cselédség, s mindenik röstelte a dolgot; azért mindannyi szem-fül lett, hogy kitapogassa, kicsoda az az enyveskezü, ki miatt mindannyi gyanuba jött, s azon egyért mind pironkodni kénytelen.

Ezt akarta a bolondnak tartott fiu. Épen midőn legtöbb szem volt az ezüstre, megint elvitt egy tányért és a kutba hajítá.

A mint észrevette egyik inas, tüstént jelenté a dolgot, és egy embert leeresztettek a kutba, hogy hozza fel az ezüst tányért.

Le is ment egy ember, és kotorászása közt felkiáltott:

– A másik tányért is megjelentem, és a kanalat is; azokat szintén mindjárt fölviszem.

Erre a bolondos fiu, ki a kutatásnál jelen volt, lekiált:

– Tudod mit? ha azt akarod, hogy még egyszer le ne menj az ezüstökért, egyuttal dobverőmet is keresd meg, és hozd fel nekem.

Igy vették észre, hogy a fiu mégsem oly bolond, mint gondolták.

— * —

Alig lőttek egyet-kettőt, már feladta X. ur a kezére bizott várat.

Midőn a vár uj birtokosa parancsnokot nevezett ki, keserűen panaszkodék a vár átadója, hogy nem neki adják a parancsnokságot.

– Barátom – felelé a vár megvevője – én e várba védelmezőt akarok tenni, nem pedig árulót.

— * —

Egy furfangos udvari ember dicsekvék, hogy még éltében soha igazat nem mondott.

– Tehát most legelőször egyet még is mond. – jegyzé meg egy elmés fő.

— * —

Bizonyos fejedelem pénz dolgában megszorult: tanácsosai ajánlák, vetne adót a kutakra; ez megtöltené kincses kamaráját.

– Barátim – felelé a fejedelem – azt magának tartotta az ur Isten, hogy a vizet borrá, vagy aranyrá változtassa.

— * —

Tudok én valahol egy igen fősvény embert, kiről mindenféle tréfák keringenek, – hadd mondok el őket.

Szappanos ez az istentelen, s olyan gazdag, hogy már évtizedekkel előbb csak Eszterháznál volt neki százezer pengőforintja. Történt, hogy a herczeg nagy ünnepélyt tartván Kis-Martonban, szappanos ur szintén elment Kis-Martonba, még pedig magához illőleg – *gyalog*, lógatván kezében egy font mártott gyertyát, melyet a herczegnek ajándékban vitt.

Kis-Martonba érkezvén, rémitő tolongása volt a vendégeknek, s mindenki azon törekedett, hogy az ünnepélyes lakomához meghívást kaphasson; valamint kapott is minden jóra való ember, de annál kevésbé a szappanos.

Azonban addig járt a hercegi tisztek nyakára, hogy utóbb felmondással fenyegetődött, – mire aztán valamelyik tiszt gyanítván mit akar, adott neki egyet, – a mit a szappanos jó pénzért odakinn mindjárt eladott.

— * —

G... megyének gyűlése volt, s előhir szerint a szappanosokra valamely keserves rendszabályt akartak hozni.

A mi szappanosunk tünődött, miképen segítsen magán? mig végre azt tanácsolák neki, hogy másképen nem fog boldogulni, hacsak a megyei szónokok egyikét le nem kenyerezi.

Majdnem vért izzadt a nyomorult, mig valahára rászánta magát, hogy a tanácsot kövesse; mert a bekövetkezendő kár mégis nagyon csiklandozta.

Elment tehát G... urhoz, kérvén alázatosan, hogy szót emelne a szappanosok mellett, megösmérésül egy papircsomót hagyván az asztalon.

G. megigérte, hogy a szappanosok mellett fog szólni.

Elkövetkezik a gyűlés napja, – hevesen törnek ki a szappanosok ellen, – ott van a mi szappanosunk is, és majdnem a nyavalya töri ki, hogy G... még mindig hallgat.

Azonban G... fölemelkedik ... szappanosunkat csendes boldogság futja át, tudja, hogy G... szónoklata döntő szokott lenni, s a mi több, köznapi szójárás szerint „zsebében van már!”

Megszólamlík G...

– Tekintetes karok és rendek! A főnnforgó tárgyban az előttem szólókkal ellenkező véleményben vagyok.

A terem minden zugából hallatszik a bámulás, az előbbeni szónokok megütődnek, nem gyanítván, hogy pártjuk vezérével ellenkezésbe jönek, s már bánni kezdék a szólást; csak a mi szappanosunkból akar kitörni egy hangos éljen, midőn G... újra szóhoz kezd:

– Mondom, tekintetes karok és rendek, – hogy az előbbeni szónokokkal ellenkező véleményben vagyok.

– Éljen! kiálta a szappanos.

– Csakhogy – tekintetes karok és rendek – mindenkit előre figyelmeztetek, hogy én ez ügyben meg vagyok – *vesztegetve*.

A szappanos elszédült, a terembeliek pedig bámultak.

– Igen is, – tekintetes karok és rendek – én meg vagyok vesztegetve egy szappanos által (mindenki tudta, hogy ki az?) csakhogy még magam sem tudom, mit kaptam azon szappanostól, ki tegnap azon föltétellel, hogy

a szappanosok mellett szólok, ezt hagyta nálam, – mondja a szónok, kihuzván a tegnapi ajándékot, – s a gyűlés szemeláttára fölbontván a papírt, száz meg ezer torok kiáltja, mi van benn? – Egy darab szappan.

— * —

Házat vett árverésen a szappanos; a vétel után elment megnézni a házat, s végre a pinczébe ment.

– A pincze fala már dülöfélben van, – mondja a házmester – építeni kell.

– Az kellene épen – mondja a fősvény, megtapogatván a hajolt falat, – mely irtóztató zuhanással dült le lábai elé.

De kár, hogy ott nem szoritotta.

— * —

Felesége is volt a fősvénynek, gyermeke is, ki egyszer súlyosan megbetegedett, de a vén szappanos a világért sem hivatott volna orvost.

– Most mindjárt meghal ez a gyerek, – mondja az anyja, mire a vén gonosztevő csakugyan elment orvosért, ki lélekszakadva sietett, gondolván, hogy nagy baj lehet, midőn ez a pénzzsák megmozdul.

Hazaérnek, az orvos a betegnek ágyához rohan, a szappanos a boltban várja a kijövő orvost.

– Nos, hogyan van a gyerek? – kérdi a szappanos.

– *Már megzöldült*, – mondja az orvos, megátkozván az apát, ki még csak meg sem hunyorodott.

— * —

Egyik házában posztós bolt volt, – elment az asszony a boltoshoz, kérven, hogy küldjön az urának egy kabátra való finom posztót, melyért a pénzt leteszi, – hanem úgy küldje neki, mintha ajándékban volna.

Megörült a szappanos az ajándéknak, s azonnal rohant a boltba. Talán megköszönni, gondolják önök? – dehogya, azt mondja a boltosnak:

– Minthogy az ur nekem egy kabátra való posztót ajándékozott, azt hiszem, hogy boltjából jó jövedelmet vészen, tehát a boltbért fölemelem – *száz forinttal*.

— * —

Mészáros lakik a szappanos szomszédságában, ki már igen megunta, hogy a szappanos kutyája minden éjjel kiugatja szeméből az álmot.

Mit csináljon a mészáros? mindennap jókora csontokat dobál a szappanos udvarába, hogy a kutya dolgot kapván, ne ugasson.

Észrevette ezt a szappanos, a kutyát elpusztította a háztól a csont miatt, melynek ő jó hasznát vette; hanem ezentul minden este *maga ugatott*.

— * —

Pénzbeli viszonyai miatt sok levelezése volt, – történt, hogy valami fuvarost kért meg valaki, hogy egy levelet vigyen el a szappanosnak.

Azonban a fuvaros nagyon megkésvén dolgával, sáros is volt, és folyton szakadván az eső, nagyon restelt az utczákon végig mászkálni, körül néz s egy piszkos embert megszólít.

– Ugyan – atyámfia! – mondja a fuvaros – nem tudna egy embert, aki ezt a levelet elvinné annak az ilyen meg amolyan fősvény szappanosnak, szívesen adnék neki öt garast.

– Elviszem én, adja ide, mondja a kérdett, átvevén a pénzt és levelet.

– De ösmeri-e? mondja a paraszt.

– Ösmerem hát! kiált amaz, magában dörmögve az utolját – *hisz én magam vagyok az.*

— * —

A városhoz félóránnyira fekvő szőlőhegyen volt a szappanosnak szőlője is, hová gyakran kiment; de minthogy restelte a gyalogolást, hol egy, hol más fuvarost kért meg, hogy egy itcze bor áráért vigye ki a szőlőkig; csak-hogy az alávaló ilyenkor hátul mindig leugrott, s mire a fuvaros észrevette, már elállt az utból.

De már annyiszor próbálta azt a igazságot, hogy hire ment, azon fölül pedig épen olyan ember kocsijára kéredzett, aki már ösmerte, és leste a vén kópét, s a mint szökni akart, az ostornyelnek boldog végével jól elvervén, még a multkori fuvart is megadatta vele.

— * —

Egy fukarságáról hires asszony halálos ágyán fekvék. Este volt, ágya mellett lámpa égett egy kis asztalon, mely mellett gondviselője ült.

– Ah! sóhajt a haldokló – végem közelget, de hiszen a meghaláshoz nem kell világosság. E szavaknál eloltá a lámpát, s ez volt utolsó lélekzete.

— * —

Gróf Sz... né hajdan Zalamegyében lakott, s általjánban ösmeretes volt fősvénységéről, főleg pedig arról, hogy szörnyü rossz kenyér volt asztalánál, hogy keveset egyenek; férje pedig minduntalan dicsérte a rossz kenyeret.

Ki nem tudván kerülni, hogy egyszer, vagy máskor vendége ne legyen, történt, hogy H... is többed magával ott maradt, ámbár a rossz kenyér miatt igen boszankodott; mert saját háza épen arról volt hires, hogy igen jó kaláccsal és jó kenyérral tárta vendégeit.

H... meg akarván tréfálni a papucs alatt nyögő grótot, ki nagyon szívesen szabadult el a háztól, hogy jól lakhassék; H... tehát a grótot másnapra magához vendégül kérte.

A gróf a lehető legszivesebben engedett a meghívásnak.

Másnap, midőn már tálaltak, Sz... gróf nagy örömmel mondja a házi urnak:

– Ah, barátom, – alig vártam, hogy hozzád jöhessenek, nálad mindig jó kenyeret eszik az ember.

– Tréfálsz, barátom – mondja a házi ur – bizonyosan tréfálsz, – tegnap is annyira dicsérted saját asztalodon a kenyeret, hogy nem tudtam megállni, s néhány szeletet elhoztam papirban, – ime most terítéken épen saját kenyeredet eheted.

— * —

Egy katonatisztnak mind a két lábát elszakasztván az ágyúgolyó, kinjai közt egész hidegvérűséggel mondá:

– Isten tudja, hogy lelkemet, testemet sokszor ajánlottam az istennek, de lábaim sohasem jutottak eszembe.

— * —

– Vigyázzon kend, – mondja a káplár a rekrutának – most megtanítom kendet, hogy mi az a katonaregula. Ha már most, teszem, két magas hegy volna egymás mellett, úgy, hogy az egyik a másiktól alig volna egy ölnyire, közben pedig a mélység száz ölnyi, s azt parancsolnák, hogy átugorjék kend, hát kendnek át kellene ugrani; értett-e kend?

– Értettem, felel az együgyű fiu.

– Nohát átugranék-e kend?

– Nem vesztetem meg, felelt újra.

– Hát mit csinálna kend?

– Az egyik oldalon lemennék, a másik oldalon pedig föl.

— * —

Hirtelen parancsot kapott az ezred, hogy kiinduljon. A nagy sietségben egy embert a városon kívüli helyek egyikénél feledtek.

Sokáig várt az ember, végre huszonnégy óra mulva a főőrhelyre indult, hol már senkit sem lelt. Nem sokat busult a fiu, hanem fölkereste szeretőjét, s a helyett, hogy az ezred után menne, megházasodott.

Néhány év mulva ijedten szalad a menyecske a mezőre, s urának mondja, hogy épen azon ezred, melyből elmaradt, még ma megérkezik.

Nem jött zavarba a gazda, hanem emlékül elrakott katonaruháit fölölté, fegyverét kezébe vette, és azon helyre állt, hol őt egykor feledték.

Csudálkozva hallották a tisztek a hirt, hogy valaki évek óta ott áll. Utóbb az ezredes megtudván a dolgot, könyörült a siránkozó asszonyon és gyermekein, s a fufangos ficzkót eleresztette.

— * —

Egy fiatal, jó kedvű hadnagy valami nyul szívü urnál ebéden lévén, a házi ur azt mondja neki:

– Hadnagy ur, valóban ön oly sovány, mint egy valóságos agár!

– Na, na! – válaszol a tiszt, – vigyázzon magára, mert az agarak igen veszedelmesek a – *nyulaknak*.

— * —

Tanultak a polgárok fegyverben gyakorlani. Minthogy az egyiknek irgalmatlan nagy hasa az egész átnézetet csuffá tette, oda megy a tiszt és mondja:

– Mellett ki, a hast be!

– Jól van, jól, komámuram – mondja amaz, – csak menne!

— * —

Hitelezőjével beszélgetett a tiszt, épen akkor végezvén be egy drága kölcsönt, midőn valami halottra harangoztak. A hitelező aggódva pénzeért, azt mondja:

– Hadnagy ur – a harangszó nem juttatja eszébe, hogy ön meghalhat?

– Azt nem, – hanem gondolok a harang kötelére, milyenen ön egyszer lógni fog.

— * —

Szintén ujoncokat tanított a tiszt, és magyarázta nekik az előörsi szolgálatokat, mondván, hogy az előörs mindenkor föltartóztatja azt, aki megközelíti, és jelentést tesz róla.

– Nos! – ki tudná megmondani? mondja a tiszt körülnézvén a fiukon, kik mélyen hallgatának, mig végre egy köpcös kiválik a többi közül és várja a kérdést.

– Tehát mit csinálnál – kapott a szóba a tiszt, ha előörsön valaki feléd jőne?

– Föltartóztatnám – felel a fiu.

– S aztán?

– Leütném.

— * —

Katonaszedés volt, és mindenféleképen iparkodtak a suhancok megmenekülni.

Az egyik, egy veszprémi zsidófiu tetette magát, hogy nagyot hall; s ez okból lármázhattak neki bár mennyit, a fiu szünet nélkül vigyázott, hogy zavarba ne hozzák. Azonban az őrmester gyanakodván a fiura, cselhez folyamodott, és mintha a fejét tapogatná, hátulról leejt egy ezüst huszast, melynek csengését hallván a zsidó fiu, rögtön utána kapott, s elárulta magát.

— * —

Egy magas rendű katonai hivatalnok katonai próbatételen volt jelen.

Egy pattantyus nagyon ügyetlenül felelvén, amaz azt gondolta, hogy bizonyosan az ő magas rangja hozza zavarba, bátorítani kezdé:

– Ne féljen kend, mondja neki – gondolja kend, mintha én valami szerkesz közlegény volnék; ki azt kérdené kendtől, mennyi lőpor kivántatik egy ágyutöltésre, hogy a golyót 800 lépésnyire vesse? – nos mit felelné kend nekem?

– Azt felelném – mondja amaz – hogy ahhoz mi köze kendnek?

— * —

A francia hadjárat alkalmával egy huszár szélről kikapott egy tisztet, s mindenképen igyekezett a tisztet elfogni.

A tiszt már mind a két pisztolyát kilődözvén, ártani nem tudott a huszárnak, és utoljára is kénytelen volt megadni magát.

Utóbb megkérdezte a huszárt, hogy miért nem lőtt, vagy vágott ő is?

– Sajnáltam a lovat és a jó ruhát, hogy többet kapjak érte.

— * —

Valaki beszélgetett egy katonával:

- Katona uram, volt e háboruban?
- Akárhányszor, válaszolt a katona.
- Hát ellenséget is látott?
- Akárhányat.
- Ütközetben is volt?
- Akármennyiben.
- Sebet is kapott?
- Akármennyit.
- De maga is lőtt le eleget?
- Egyetlenegyét sem.
- Vagy úgy vágta le?
- Egyetlenegyét sem.
- Ugyan katona uram, hogyan tudta megállni.
- Könnyen.
- De hogyan?
- Mert én dobos vagyok.

— * —

Veszprémben egy sorozáson levő fiu rövidlátónak adta ki magát, s akármely ököl nagyságú betűt úgy a szeméhez rántott, mintha a világot sem tudná másképp elolvasni.

Azonban a hadnagy óvatos volt, azért azt mondja az urfinak:

– Jöjjen el holnap, fölmentési bizonyítványát vigye el.

Eljött másnap az urfi, a hadnagy az előszobában fogadá, nyitva hagyván a mellékszoba ajtaját, melyen keresztül finom sodrony volt huzva.

– Menjen a szobába – mondja a hadnagy – asztalomon fekszik elbocsátó levele.

A fiu örömmel megy az ajtó felé, azonban látva a sodronyt, alatta elbujt.

– Tehát mégis jól lát? – mondja a hadnagy, s az urfit más ruhába öltöztették.

— * —

Beszélggett a katona a tiszttel:

– Kapitány uram, ezt a lovat ki fogja majd?

– Kend maga.

– Hát a kardot?

– Azt is kend maga.

– Hát a kardot?

– Mondtam már, hogy kend maga.

– Dejsz, – vitéz kapitány uram, nem egynek való munka ez, hanem háromnak.

— * —

Valamelyik színházban az „Arkadiai tükör” című darabot adták, s gazdaságból fából készült almákat adtak föl. Az egyik alma leesvén nagyot koppant, mire a komikus azt mondja:

– Az alma még igen kemény, egy ideig még jó lesz szalmában tartani.

— * —

Midőn egy darabot kifütyöltek, minden ember fütyölt és csak egyetlen egy tapsolt. Kérdi tőle szomszédja:

– Mért tapsol ön, mikor a többi fütyöl?

– Uram! – felele amaz – én azoknak tapsolok, akik fütyölnek.

— * —

Egy falusi ur először menvén nagy városba, kérdi tőle valaki, hogy:

– Megyen ön játékszinbe?

– Nem én, – felele a kérdett, – mert a mint a szinlapon olvasom, az egész *falun történik*, – akkora utat már nem tehetek, lovaim igen elfáradtak.

— * —

Mai napig is él egy színész, kit *Fehér-Feketének* hívnak. Ha tudniillik Fehér társaságához szegődik, akkor Feketének, – ha *Feketéhez* megyen, *Fehérnek* hívják.